

Міністерство освіти і науки України

Національний університет біоресурсів і природокористування України

НДІ економіки і менеджменту

Економічний факультет

Кафедра біржової діяльності і торгівлі

«БІРЖОВИЙ РИНОК В УКРАЇНІ: СТАН ТА ВИКЛИКИ СЬОГОДЕННЯ»

МАТЕРІАЛИ ВСЕУКРАЇНСЬКОГО СЕМІНАРУ

з нагоди 80-річчя від дня народження

**засновника кафедри біржової діяльності, к.е.н.,
професора, заслуженого діяча науки і техніки України**

М.О. Солодкого

11 грудня 2018 року

м. Київ

УДК 339.172: 338.43

ББК 65.012.24*65.012.4

Рекомендовано Вченою радою Економічного факультету НУБіП України

Протокол № 4 від 26.11.2018р.

Редакційна колегія: д.е.н., професор Кваша С.М., д.е.н., професор Діброва А.Д., д.е.н., професор Резнік Н.П., к.е.н., професор Солодкий М.О., к.е.н., доцент Яворська В.О.

Біржовий ринок в Україні: стан та виклики сьогодення: матеріали Всеукраїнського семінару з нагоди 80-річчя від дня народження засновника кафедри біржової діяльності, к.е.н., професора, заслуженого діяча науки і техніки України М.О. Солодкого (м. Київ, 11 грудня 2018 р.). Київ: НУБіП України, 2018. 110с.

До збірника матеріалів семінару увійшли тези доповідей, що стали предметом обговорення учасників Всеукраїнського семінару «Біржовий ринок в Україні: стан та виклики сьогодення» з нагоди 80-річчя від дня народження засновника кафедри біржової діяльності, к.е.н., професора, заслуженого діяча науки і техніки України М.О. Солодкого, що відбувся у м. Києві 11 грудня 2018 року у Національному університеті біоресурсів і природокористування України.

Матеріали семінару можуть становити інтерес для науковців, студентів вищих навчальних закладів, а також всіх, хто вивчає сучасний стан та перспективи розвитку біржового ринку.

Організаційний комітет не завжди поділяє думку викладену в доповідях учасників семінару.

У збірнику максимально точно збережена орфографія, пунктуація та стилістика, які були запропоновані учасниками семінару.

Повну відповідальність за достовірність поданого матеріалу несуть учасники семінару, їхні наукові керівники, які рекомендували ці матеріали до друку.

УДК 339.172: 338.43

ББК 65.012.24*65.012.4

***Щиро вітаємо шановного
Миколу Олександровича з нагоди ювілею!***

Високо цінуємо Ваш внесок та невтомні багаторічні зусилля щодо утвердження та популяризації біржової діяльності в Україні.

Ви здобули високу повагу серед колег та друзів, стали добрим прикладом самовідданості улюбленій справі.

Сердечно бажаємо Вам міцного здоров'я на довгі роки, щастя, достатку і благополуччя, натхнення у щоденній роботі, нових звершень у професійній та громадській діяльності у справі виховання високоосвічених фахівців для рідної України.

Нехай пройдене і здобуте Вами на життєвих дорогах буде опорою і запорукою нових успіхів і досягнень.

Невичерпних сил Вам, наснаги, поваги і шани від людей, родинного затишку, здійснення всіх задумів і мрій.

Нехай над Вами завжди буде Боже благословення.

З глибокою повагою,

Оргкомітет та учасники

Всеукраїнського семінару

11.12.2018р.

ЗМІСТ

Ст.

Пленарне засідання

Дем'яненко С.І. ФОРВАРДНІ ТА Ф'ЮЧЕРСНІ КОНТРАКТИ В СИСТЕМІ БІРЖОВОЇ ТОРГІВЛІ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОЮ ПРОДУКЦІЄЮ	7
G. Abuselidze, A. Slobodyanik. SECURITIES MARKET FORMATION AND REGULATION PECULIARITIES IN GEORGIA	11
Ілляшенко С.М. ІНТЕРНЕТ-БІРЖІ ПРОМИСЛОВОЇ ВЛАСНОСТІ – СКЛАДОВА ІННОВАЦІЙНОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ	15
Ільчук М.М., Дмитрук М.І. ФОРМУВАННЯ АГРОПРОДОВОЛЬЧОГО РИНКУ В УКРАЇНІ	18
Кравченко А.С. СУТНІСТЬ ТЕХНІЧНОГО АНАЛІЗУ ТА ЙОГО МЕТОДИ	20
Маслак О.М. РОЗВИТОК ЛОГІСТИЧНОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ АГРАРНОГО РИНКУ	22
Масло А.І. ОПЦІОНИ ТА СТРАТЕГІЇ ЇХ ВИКОРИСТАННЯ У БІРЖОВІЙ ТОРГІВЛІ	26
Охріменко І.В. ОСОБЛИВОСТІ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ З БІРЖОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ	28
Панкратова Л.Л. ТРАНСФОРМАЦІЇ У СВІТОВІЙ ТОРГІВЛІ ОЛІЙНИМИ КУЛЬТУРАМИ ТА ЇХ ВПЛИВ НА СВІТОВІ ЦІНИ	30
Резнік Н.П. РОЗВИТОК БІРЖОВОГО БІОЕНЕРГЕТИЧНОГО РИНКУ	32
Солодкий М.О. ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ БІРЖОВОГО ТОВАРНОГО РИНКУ УКРАЇНИ	34
Стоянов А.Ф. У ПОШУКАХ РИНКОВОЇ ЦІНИ	36
Яворська В.О. ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ БІРЖОВОГО РИНКУ: СТАН ТА НАПРЯМИ УДОСКОНАЛЕННЯ	39

Секція 1. Біржовий ринок: організаційно-інформаційне забезпечення обґрунтування стратегії розвитку

Алданова К. ПСИХОЛОГІЯ ПОВЕДІНКИ БІРЖОВИХ УЧАСНИКІВ	40
Бабієнко Є.С. ХЕДЖУВАННЯ Ф'ЮЧЕРСАМИ НА ВІДСОТКОВІ СТАВКИ	42
Бабієнко С.В. СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ СВІТОВОГО ВАЛЮТНОГО РИНКУ	44
Благодатний А.С. ПЕРСПЕКТИВИ ЕЛЕКТРОННОЇ БІРЖОВОЇ ТОРГІВЛІ В УКРАЇНІ	46
Богданович Я. ХЕДЖУВАННЯ В УПРАВЛІННІ ЦІНОВИМИ РИЗИКАМИ У БАНКІВСЬКІЙ ДІЯЛЬНОСТІ	47
Бредюк С. ІНТЕРНЕТ-ТРЕЙДІНГ НА БІРЖОВОМУ ФОНДОВОМУ РИНКУ	49

Бурмака Л.О. РОЗВИТОК БІРЖОВОГО ЕЛЕКТРОННОГО ТРЕЙДИНГУ	50
Водніцький М.В. СУЧАСНИЙ СТАН РИНКУ ДЕРИВАТИВІВ В УКРАЇНІ	52
Волошин В.В. ІНФРАСТРУКТУРА РИНКУ ЦІННИХ ПАПЕРІВ	54
Глуша А. СУЧАСНИЙ СТАН ТА ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ БІРЖОВОЇ ТОРГІВЛІ В УКРАЇНІ	56
Грінченко В.М. ОРГАНІЗАЦІЙНО-ЕКОНОМІЧНІ ОСНОВИ ФУНКЦІОНУВАННЯ БІРЖОВОГО РИНКУ ЗЕРНА	58
Дем'янчук М.І. ОСОБЛИВОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ КОРЕЙСЬКОЇ ФОНДОВОЇ БІРЖИ	60
Дювенжи К.І. ХЕДЖУВАННЯ НА БІРЖОВОМУ РИНКУ: МЕТОДИ ТА ІНСТРУМЕНТИ	62
Керечанін С.Ю. АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ БІРЖОВОГО ТОВАРНОГО РИНКУ В УКРАЇНІ	65
Кир'ян В.С. ПРОБЛЕМИ ВИКОРИСТАННЯ КРИПТОВАЛЮТ	66
Ковбасюк Д.Р. ФУНКЦІОНАЛЬНЕ ПРИЗНАЧЕННЯ БІРЖОВОГО ТОВАРНОГО РИНКУ В СУЧАСНІЙ ЕКОНОМІЧНІЙ СИСТЕМІ УКРАЇНИ	68
Костко О.В. ПРОБЛЕМИ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ БІРЖОВОГО РИНКУ В УКРАЇНІ	70
Кучер О.П. БІРЖА ТА ЇЇ ФУНКЦІЇ В РИНКОВІЙ ЕКОНОМІЦІ	72
Листопад В.В. СТРАТЕГІЇ І ТАКТИКИ СПЕКУЛЯТИВНИХ ОПЕРАЦІЙ НА ФОНДОВИХ БІРЖАХ	73
Машковський Ю.В. БІРЖОВІ ТОВАРИ ТА ЇХ РОЛЬ У ФУНКЦІОНУВАННІ ТОВАРНОГО РИНКУ	75
Нечипорук О.П. ОСОБЛИВОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ ФОНДОВИХ БІРЖ	77
Охай В.О. ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ КРИПТОВАЛЮТ	78
Пастушенко А. ІСТОРІЯ ВИНИКНЕННЯ ФОНДОВОГО ІНДЕКСУ ДОУ-ДЖОНСА	80
П'ятківська І. ОСНОВНІ ВИДИ КРИПТОВАЛЮТ	82
Смик К.О. УПРАВЛІННЯ КАПІТАЛОМ НА БІРЖОВОМУ ФОНДОВОМУ РИНКУ	84
Сорока Т.М. НОРМАТИВНО-ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ БІРЖОВОГО РИНКУ УКРАЇНИ	86
Стихальська Я.А. ОСОБЛИВОСТІ БРОКЕРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ НА ТОВАРНІЙ БІРЖИ	88
Судик С.В. БІРЖОВИЙ РИНОК УКРАЇНИ: СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ	90
Яремчук Т.Р. СУТНІСТЬ ПОХІДНИХ ФІНАНСОВИХ ІНСТРУМЕНТІВ ТА ЇХ ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ	92

Секція 2. Проблеми та перспективи функціонування товарних і фінансових ринків

Антоненко А.О. ОСОБЛИВОСТІ ПОЛІТИКИ ФОРМУВАННЯ КОНКУРЕНТНОГО СЕРЕДОВИЩА У ПІДПРИЄМНИЦЬКІЙ ДІЯЛЬНОСТІ	95
Багатий В.В. ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ АГРАРНОГО БІЗНЕСУ УКРАЇНИ В УМОВАХ РИЗИКІВ	97
Баранова Я.О. СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ АГРАРНОГО СЕКТОРА ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ	98
Заруцький В.С. ДЕРЖАВНА АГРАРНА ІНТЕРВЕНЦІЯ, ЯК МЕХАНІЗМ СТАБІЛІЗАЦІЇ АГРАРНОГО РИНКУ	100
Левенець Я.Ю. РОЗВИТОК КООПЕРАЦІЇ В СИСТЕМІ ВИРОБНИЦТВА ТА ПЕРЕРОБКИ МОЛОКА	102
Лещук Ю.А. МЕХАНІЗМ ЗАСТОСУВАННЯ ПРОСТИХ СКЛАДСЬКИХ СВІДОЦТВ ДЛЯ ФОРВАРДНИХ УГОД СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИМИ ПІДПРИЄМСТВАМИ	103
Ткачук С.М. УМОВИ ФОРВАРДНОЇ ПРОГРАМИ ПАТ «АГРАРНИЙ ФОНД» 2018	105
Шевчук Д.В. ОСОБЛИВОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ МІЖНАРОДНОГО ВАЛЮТНОГО РИНКУ «FOREX»	107
Федченко Н.В. РОЗВИТОК МАЛОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА В СІЛЬСЬКОМУ ГОСПОДАРСТВІ УКРАЇНИ	108
Яремчук Т.Р. ЦІНОВА СИТУАЦІЯ НА РИНКУ СОЇ	110

Пленарне засідання

ФОРВАРДНІ ТА Ф'ЮЧЕРСНІ КОНТРАКТИ В СИСТЕМІ БІРЖОВОЇ ТОРГІВЛІ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОЮ ПРОДУКЦІЄЮ

С.І. Дем'яненко, доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри економіки і менеджменту агробізнесу

Державний вищий навчальний заклад «Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана»

м. Київ

Аграрний бізнес, і, зокрема, сільське господарство – це галузь де виробництво безпосередньо пов'язане з ризиком та невизначеністю і значною мірою відрізняється від інших галузей економіки. До особливостей аграрної галузі, що викликають ризик і невизначеність, найперше слід віднести виробничий, ринковий та фінансові ризики. Виробничий ризик зумовлюється такими чинниками як погодні умови, хвороби рослин і тварин, шкідники, строки виконання робіт. Результатом цього типу ризику є коливання урожайності сільськогосподарських культур і продуктивності худоби, зміни в якості продукції, падіж тварин, скорочення строку служби техніки й механізмів, додаткова потреба в робочій силі. Ринковий ризик, викликаний нестабільністю цін на продукцію сільського господарства, яку виробляє та реалізує виробник сільськогосподарської продукції (аграрне підприємство, фермер чи особисте селянське господарство). Цей тип ризику залежить від зміни попиту й пропозиції на внутрішніх та міжнародних ринках різних видів сільськогосподарської продукції. Фінансовий ризик, пов'язаний з фінансовим забезпеченням виробництва. Найперше це стосується можливості невиконання сум узятих кредитів і оплати виставлених господарству рахунків його партнерами по бізнесу. В умовах фінансового ризику виникає реальна загроза банкрутства. Існують також інші джерела ризику для виробників аграрної продукції, однак зазначені вище є специфічними для цієї галузі.

Виходячи з вище зазначеного та враховуючи існуючі умови функціонування вітчизняного аграрного ринку, існує об'єктивна необхідність забезпечення динамічного реагування його суб'єктів на швидкі зміни, які відбуваються в контексті цінних коливань та змін попиту-пропозиції на аграрну продукцію на внутрішніх і міжнародних ринках, що можливо досягти шляхом впровадження сучасних технологій для проведення торгівельних операцій. В Україні лише формується інфраструктура ринку, яка б забезпечувала вільний прозорий рух сільськогосподарської продукції та виконувала такі важливі завдання, як ефективне прогнозування цінової ситуації

на аграрному ринку, гарантування можливості виробника отримати достатній дохід з вирощеної продукції, забезпечення паритетної конкуренції з одночасним створенням можливості узгодження дій суб'єктів ринкових відносин, а також стимулювання просування сільськогосподарської продукції на зовнішній ринок. Досвід розвинених країн показав, що одним з найдоцільніших методів вирішення даних завдань є ефективне функціонування аграрних бірж із застосуванням відповідних біржових інструментів – опціонів, деривативів, ф'ючерсів, хеджування тощо. Це забезпечує не лише страхування від можливих цінових ризиків, але й інтеграцію в світову торгівельну мережу, прозорість ціноутворення на базі залучення максимальної кількості учасників, зацікавлених у торгівлі сільськогосподарською продукцією, відкритий доступ до ринкової інформації. Визначення і обґрунтованих шляхів удосконалення теоретичних, методичних і прикладних аспектів організаційно-економічних засад управління ціновими ризиками з використанням зазначених біржових інструментів на ринку сільськогосподарської продукції України набуває важливого наукового та практичного значення для вітчизняної науки і для всіх суб'єктів ринкових відносин.

У нормальних економічних умовах доцільно заздалегідь укладати договори з покупцями продукції, обумовивши в них реалізаційну ціну, і цим самим застрахуватися від можливого її зниження. З цією метою використовують форвардні та ф'ючерсні контракти на реалізацію продукції, тобто заздалегідь погоджується ціна і обсяги реалізації продукції у майбутньому. В Україні в основному виробники аграрної продукції користуються форвардними контрактами, за відсутності вітчизняної ф'ючерсної біржі. Що стосується ринкових важелів регулювання, то аграрний сектор західних країн розвинув різноманітні типи угод які забезпечують зниження цінових ризиків для виробників та споживачів. Починаючи з середини дев'ятнадцятого століття, поширились форвардні контракти як засіб захисту покупців зерна. Потім були запроваджені фінансові інструменти такі як ф'ючерси та опціони, щоб ефективніше управляти ціновим ризиком, який виникає при виробництві та торгівлі сільськогосподарською продукцією.

Слід зазначити, що в умовах ф'ючерсного контракту обидва партнери (покупець і продавець) здійснюють торгівлю реальним фізичним товаром на спотовому ринку. Для розірвання їхніх відповідних зобов'язань щодо купівлі і продажу на ф'ючерсному ринку, вони продаватимуть або відповідно купуватимуть заміщуючі ф'ючерсні контракти (offsetting future contracts) незадовго до дня виконання контракту. На більшості ф'ючерсних бірж усього світу реально виконується лише 2% усіх контрактів на поставку фізичного

товару. Тому ф'ючерсна біржа не є новим маркетинговим каналом для товарів, а лише місцем для торгівлі ризиками при падінні або зростанні цін.

При цьому ф'ючерсні контракти не є досконалыми заміниками форвардних контрактів. Навпаки, функціонуючий ф'ючерсний ринок може доповнювати форвардний ринок. Ф'ючерсні ринки є ефективним інструментом для всіх учасників ринку, який підвищує прозорість і надає цінову інформацію, яка за інших умов не була б доступною в такій формі. Ф'ючерсні ринки також допомагають виробникам аграрної продукції робити кращі цінові прогнози. Вони можуть використовувати цю інформацію для планування свого виробництва, наприклад зменшити площу посіву для тих культур, на які очікується падіння цін і, навпаки, збільшувати посіви під культури на які ціни можуть зрости. В таблиці 1 показані відмінності між форвардними та ф'ючерсними контрактами.

Таблиця 1.

Відмінності між форвардним і ф'ючерсним контрактами

Ознака	Форвардний контракт	Ф'ючерсний контракт
Стандартизація	Не обов'язково стандартизований, укладається, в основному, між контрактерами	Стандартизовані кількість, якість, місце і час поставки
Можливість торгівлі	Майже неможливо торгувати, тобто контракт не можна купити або продати на ринку	Контрактами можна торгувати. Рівень торгівлі контрактами залежить від торговельних обсягів на
Тип торгівлі	Позабіржова	будь-якій біржі
Сума контракту	Довільна	Біржова
Строки дії	Довільні	Стандартна
Дострокове припинення	Можливе	Фіксовані
Доступність	Обмежена	Неможливе
Розрахунки	По закінченню	Необмежена
Ліквідність	Низька або відсутня	Щодня Висока
Гарантія виконання контракту	Так само, як для будь-якого іншого торговельного контракту	Виконання гарантовано біржою, кліринговим домом
Оплата	За нормальних умов при поставці товару	Під час дії контракту через механізм маржі
Виконання	Фізична поставка	Домовленості, тобто вибір компенсаційної позиції
Витрати на укладання і виконання контракту	Визначені індивідуально під час переговорів	Плата брокеру та процентні ставки по маржі
Ризик зриву поставки	Існує	Відсутній

Вони передбачають стандартизацію, можливість торгівлі, гарантування виконання контракту, здійснення платежів, виконання контракту, витрати на укладання та виконання контракту (transaction costs), ризик та ряд інших ознак.

Виходячи з усього вище зазначеного можна зробити наступні висновки:

Ф'ючерсний ринок розвився історично і логічно окремо від форвардних контрактів. На відміну від форвардних, ф'ючерсні контракти стандартизовані, тобто біржою стандартизується кількість, якість, дата і місце поставки певного товару.

Ф'ючерсними контрактами торгують на ф'ючерсних біржах, які надають місце для проведення торгів і одночасно виконують функцію клірингових домів. Кліринговий дім, за інших незмінних умов, відповідає за систему маржі і перегляд маржі. Маржа є депозитом, внесеним учасниками ринку, яка гарантує виконання контракту в будь-який час.

Ф'ючерсні ринки не є новим маркетинговим каналом. Основною ідеєю, на якій побудований ф'ючерсний ринок, є торгівля ризиком, а не фізичним товаром. На ф'ючерсних ринках ризик перекладається від тих, хто не готовий його нести (фермерів, переробних підприємств або оптовиків) на спекулянтів, які хочуть і готові ризикувати.

Ф'ючерсні біржі надають виробникам, оптовикам та переробним підприємствам можливість зменшення цінового ризику, пов'язаного з операціями з сільськогосподарськими продуктами. Цей механізм називається хеджуванням. Хеджування на ф'ючерсних ринках коштує близько 0,2-0,5% вартості контракту. Більше того, так як при хеджуванні необхідно депозитувати маржу, хеджування знижує їх ліквідність.

Ф'ючерсні ринки надають цінну і недорогу інформацію для всіх на ринку, особливо для фермерів та дрібних виробників, які зазвичай не мають можливості підтримувати свою власну систему збору ринкової інформації. Тому ф'ючерсні ринки сприяють покращенню відносної конкурентоспроможності такого типу виробників сільськогосподарської продукції.

Ф'ючерсні ринки систематично не зменшують коливання цін на ринках аграрної продукції. Вони також не мають нічого спільного з системою інтервенційних цін. Тому існування ф'ючерсного ринку в Україні не зможе запобігти падінню цін після збору врожаю. Для такого запобігання необхідно здійснювати комплекс заходів з інфраструктурного розвитку аграрного ринку (елеватори, складські свідоцтва, страхування, інформаційне забезпечення, банки, дороги тощо).

Список використаних джерел:

1. Дмитрук Б. П. Організація біржової діяльності в агропромисловому комплексі: монографія. Київ: "Либідь", 2001р. 344с.
2. Масло А. І. Економічна сутність, класифікація ризиків як об'єкту управління на біржовому товарному ринку. *Ефективна економіка*. 2016. – № 1. URL: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/1_2016/49.pdf (дата звернення 20.11.2018р.).
3. Солодкий М.О., Яворська В.О., Андронович Т.Ю. Розвиток біржового аграрного ринку: монографія. Київ: ЦП Компрінт, 2014. 341с.
4. Солодкий М.О., Гниляк В.О. Біржові товарні деривативи: теорія, методологія, практика. Київ: Аграр Медія Груп, 2012. 238 с.
5. Сохацька О.М. Ф'ючерсні ринки. Історія, сучасність, перспективи становлення в Україні: Тернопіль. "Економічна думка", 1999 408с.
6. Штефан фон Крамон Таубадель, Арнім Кун. Ринок для ризику, а не для зерна: вступ до теми ф'ючерсних ринків сільськогосподарської продукції в Україні. Сільське господарство України: криза та відновлення: збірник статей. [Штефан фон Крамон Таубадель, Сергій Дем'яненко, Арнім Кун]. Київ: КНЕУ, 2004, с.140 – 163.

SEQUIRITIES MARKET FORMATION AND REGULATION PECULIARITIES IN GEORGIA

*George Abuselidze, Doctor of Economics, Professor
Head, Department of Finance, Banking and Insurance
Batumi Shota Rustaveli State University,
Batumi, Georgia*

*Anna Slobodyanik, PhD. in Economics, Senior lector
National University of Life and Environmental Sciences of Ukraine
Kyiv, Ukraine*

The functioning of the market economy requires the creation of the securities market. Both securities and the securities market are constantly developing areas. They develop from the period of origination and gradually achieve perfection, at the same time increasing their scale in different countries of the world.

The development of securities market in Georgia can be divided into two stages:

- It covers the period from 1990 to August 1997;
- It covers the period from August 1997 to present.

The regulation on "Release, Placement, Circulating, Registration and Payment of State Treasury Bills of the Ministry of Finance" was approved on the order of 194/45 of the Ministry of Finance of Georgia and the National Bank of Georgia

issued in 1997. In December of the same year, the amendment was made in the regulation #288/72.

In August 1997, a new structure of inspection was approved. It was separated from the Ministry's central staff and currently, the organization is closely cooperating with the Ministry of Finance.

The purpose of the inspection establishment is to accelerate the formation and development of organized securities market in Georgia. A consultative council of experts in the field of securities market is established within the inspectorate including in itself the Ministry of Finance, National Bank, employees of the Ministry of State Property Management, representatives of Commercial Banks, Exchanges, Lawyers and Independent Experts.

The primary function of the Inspection is not only promoting the formation and development of the securities market, but also its regulation and control.

On the basis of the Law of Georgia on Securities Market, adopted on 24 December 1998, a unified regulatory service of securities market was established in the country - a joint commission of securities of Georgia (Abuselidze, 2013, p.9).

The only organized market for securities in Georgia is Georgian Stock Exchange. It was formed in 1999. A normative legislative base was developed, the regulatory body was established - the Securities Commission, securities central depository, brokerage companies, the securities registrar, or in other words the entire system required for the functioning of the stock market, though it is still at the condition of initial stage development.

Table 1: Georgian stock exchange, securities

A Listing								
Ticker	Issuer	Type of Security	Volume	Nominal Currency	Nominal Value	Trading Currency	Charter Capital	ISIN
#BSB03L	Black Sea Trade and Development bank	Bond	50	GEL	500,000	GEL		GE8790603616
#BSB04L	Black Sea Trade and Development bank	Bond	240	GEL	500,000	GEL		GE8790603640
#BSB05N	Black Sea Trade and Development bank	Bond	100	GEL	500,000	GEL		GE8790603624
#EBRD3L	European Bank for Reconstruction and Development (EBRD)	Bond	107	GEL	1,000,000	GEL		GE8790603384
#FMO01N	Netherlands Development Finance Company	Bond	160	GEL	1,000,000	GEL		GE8790603665
#SLK01M	Silknet JSC	Bond	34,000	GEL	1,000	GEL		GE2700603527
GEB	Bank of Georgia JSC	Stock	27,821,150	GEL	1	GEL	43,308,125	GE1100000276

B Listing								
Ticker	Issuer	Type of Security	Volume	Nominal Currency	Nominal Value	Trading Currency	Charter Capital	ISIN
#CRS01J	MFO Crystal JSC	Bond	100	GEL	100,000	GEL		GE2700603592
#NKR02L	Nikora Trade JSC	Bond	5,000	GEL	5,000	GEL		GE2700603675
\$GLC02K	Georgian Leasing Company LTD	Bond	10,000	USD	1,000	USD		GE2700603535
\$GLC03L	Georgian Leasing Company LTD	Bond	5,000	USD	1,000	USD		GE2700603659
SM204J	M2 Real Estate JSC	Bond	25,000	USD	1,000	USD		GE2700603436
\$NKR01J	Nikora JSC	Bond	1,000	USD	10,000	USD		GE2700603493
BANK	Liberty Bank JSC	Stock	5,502,254,954	GEL	0.01	GEL	75,000,000	GE1100000300

Source: <http://www.gse.ge/en/securities>

At the end of 2006, the most important event was held on the Georgian securities market- the National Bank's securities and financial corporation embedded corporate bonds. It's hard to estimate its role in the financial market stability and general economic processes, but one thing is clear, it activated the melting process in the securities market.

Interestingly, the weakest sphere of the Georgian economy and the most important one for the rest of the world - the securities market is characterized by the peculiarity and development of the specificity in Georgia. What are the peculiarities and characteristics of its development in Georgia? What kind processes are going on in the stock exchange, which is now the official exchange market for securities in the country? How actively the state or private organizations use financial instruments such as bonds.

Public offer of state bonds is carried out via auction of state bonds. Commercial banks and resident and non-resident physical and legal persons with the support of commercial banks have the right to participate in auction. Issuance of state bonds is made in national currency (Abuselidze, 2018, p. 32).

Currently, the Ministry of Finance is considered to be the state body implementing management, regulation, licensing and registration functions in the field of securities market. The Ministry of Finance is guided by the regulations „On the Issue, Circulation, Registration and Redemption of Treasury Bills and Treasury Notes Issued by the Ministry of Finance of Georgia“ (Ministry of Finance, 2018). This function is carried out through securities and stock exchange inspections.

According to regulation, the settlement price of one Treasury Note is calculated as follows:

$$P = \frac{F}{1 + i \cdot W} + \sum_{t=1}^n \frac{R}{(1 + i)^t}$$

Where:

P – settlement price,

F – the nominal value of the Treasury Note,

i – expected rate of return (yield),

n – number of coupon payments,

W – the difference between the purchase date of the Treasury Note and the next coupon payment date, divided by the number of days between coupon payments,

R – the annual coupon rate divided by 100,

N – the number of remaining coupon payments.

Whereas, the coupon payment that is to be made is calculated as follows:

–

Where:

Q – amount of the coupon,

p – coupon rate

N – the nominal value of a Treasury Note.

It is important to maintain the operated securities market functioning and regulation in terms of attracting alternative investments. If investors are convinced that the system is fair and non-discriminatory, they begin to invest in temporarily free money securities. This is essentially the source of attracting cash resources for companies, playing an important role in economic activity stimulation .

According to the above mentioned, it is important to improve the legislative regulation of the securities market. In particular, improvement of Georgian legislation should happen despite the level of securities market development, in order to be prepared for the increased role of the capital market. In Georgian legislation, regulating the securities market, should be defined a small investor category and specific norms should be elaborated for the protection of investors that are listed in this category (Abuselidze, 2018).

References:

1. Abuselidze, G. (2018). PROBLEMS AND PROSPECTS FOR THE DEVELOPMENT OF THE EQUITY MARKET: IN THE ASSOCIATION OF GEORGIA WITH THE EU. ВПЛИВ БІОЕКОНОМІКИ НА ПРОСТОРОВИЙ РОЗВИТОК ТЕРИТОРІЙ, 31-33.

2. Abuselidze, G., Beridze, L., (2018). The role of alternative investments in the development of capital markets: in terms of the transformation of Georgia with the EU. In Staničková, M., L. Melecký, E. Kovářová and K. Dvoroková (eds.). Proceedings of the 4th International Conference on European Integration 2018. Ostrava: VŠB - Technical University of Ostrava, 2018, pp. 29-41.

3. Abuselidze, G. (2013). Undeveloped equity market as a factor preventing foreign investments (Georgia as an example). ЕКОНОМІЧНИЙ АНАЛІЗ, (12 (1)), 9.

4. The Law of Georgia “On Equity Market”.

5. Securities Lending and Repos: Market Overview and Financial Stability Issues, 2012.

6. Georgian stock exchange, (2018). Securities [online] available at: <http://www.gse.ge/en/securities>

7. Ministry of Finance, (2018). Regulation On the Issue, Circulation, Registration and Redemption of Treasury Bills and Treasury Notes Issued by the

ІНТЕРНЕТ-БІРЖІ ПРОМИСЛОВОЇ ВЛАСНОСТІ - СКЛАДОВА ІННОВАЦІЙНОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ

***С.М. Ілляшенко, доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри
маркетингу та інноваційної діяльності***

Сумський державний університет

м. Суми

Світовий досвід переконливо свідчить, що в наш час серед факторів, що забезпечують інноваційне зростання як окремих підприємств та установ, так і національних економік у цілому, на чільні позиції виходять інновації і інноваційна діяльність, які базуються на інформації і знаннях. Здатність продукувати і комерціалізувати нові актуальні знання, втілювати їх нові продукти, які відповідають запитам споживачів (формують ці запити - у випадку радикальних інновацій) технології їх виготовлення, методи управління тощо визначає економічну міць держави.

Україна попри всі складнощі, що спричинені військовим конфліктом і пов'язаними з цим проблемами, все ще зберігає досить істотний потенціал інноваційного зростання [1, 2]. Основна проблема полягає у його належній реалізації. Практика доводить, що розвитку діяльності зі створення і впровадження інновацій значною мірою сприяє наявність відповідної інноваційної інфраструктури. Виконаний порівняльний аналіз інфраструктурного забезпечення інноваційної діяльності в Україні і в країнах, що є лідерами інноваційного зростання, свідчить про значне відставання нашої країни. Причому, це стосується практично всіх підсистем і елементів інноваційної інфраструктури у т. ч. і інформаційного та консультаційного забезпечення інноваційної діяльності, системи просування наявних перспективних науково-технічних досягнень підприємств та установ України на світовий і вітчизняний ринки інновацій, внаслідок чого вітчизняні інноваційні розробки не отримують належної уваги і не можуть пробитися на національний і світові ринки. До цього додається недостатнє фінансування, низька дієвість заходів державного стимулювання, низький рівень інноваційної культури тощо, що різко знижує шанси на інноваційне зростання.

В Україні є окремі інноваційні розробки світового рівня, що цілком конкурентні на світових ринках. Зокрема, розробки у галузі лазерної, криогенної, аерокосмічної техніки, машинобудування, засобів зв'язку і

телекомунікацій, програмних продуктів, військової техніки і систем озброєння тощо. За низкою показників, що характеризують потенціал інноваційного розвитку, Україна входить до першої 20-ки країн світу, зокрема: за створенням знань – 14; за ефективністю використання інновацій – 15; за кількістю поданих заявок на патентування – 19 [1]. Проте за рівнем реалізації цього потенціалу вона значно відстає від лідерів інноваційного зростання [2]. Результати аналізу існуючих реалій інформаційно-консультаційного забезпечення свідчить, що в Україні є елементи відповідної інфраструктури які сприяють комерціалізації об'єктів інтелектуальної власності, що базуються на інформації та знаннях. Зокрема, об'єктів промислової власності, які є їх складовою.

Серед цих елементів інноваційної інфраструктури слід зазначити Український центр інноватики та патентно-інформаційних послуг (відділення інновацій Урпатенту) і Інтернет-біржа промислової власності [3]. Інтернет-біржа сприяє налагодженню і підтриманню комунікацій між учасниками ринку об'єктів інтелектуальної власності, укладанню ними угод, впровадженню інноваційних розробок на підприємствах та установах, моніторингу ринку інновацій, надає різноманітні консалтингові послуги, сприяє юридичному захисту об'єктів інтелектуальної власності тощо.

Необхідно відзначити, що окремими фахівцями у галузі патентного права, яке стосується об'єктів інтелектуальної власності [4], створено сайти на яких надається актуальна інформація про наявні інноваційні розробки і перспективи їх можливої комерціалізації. Однак в Україні у цілому існуюча інфраструктура інформаційно-консультаційного забезпечення інноваційної діяльності знаходиться на дуже низькому рівні, про що свідчить частка України в 1% на світовому ринку патентів [5]. Побічно це свідчить про зорієнтованість Інтернет-біржі промислової власності переважно на вітчизняний ринок, який є обмеженим з огляду на перспективи впровадження у промисловості інноваційних розробок. З цього слідує, що необхідним є зміщення орієнтації (проте не повна переорієнтація) у напрямку пошуку і налагодження комунікацій з зарубіжними партнерами, що вимагає внесення достатньо суттєвих змін в існуючу практику роботи, зокрема [6]:

- формування англомовної (у перспективі - багатомовної) версії сайту;
- урахування патентного законодавства інших країн;
- урахування специфіки правового регулювання інноваційної діяльності в інших країнах;
- моніторинг перспективних зарубіжних ринків з метою виявлення актуальних напрямів створення і комерціалізації інновацій тощо.

З огляду на викладе, можна зазначити, що перспективним напрямом діяльності Інтернет-біржі може бути розширення співпраці з університетською

наукою, пошук реальних інвесторів у розробки науковців університетів України, як вітчизняних, так і зарубіжних. Необхідною є реальна законодавча підтримка розвитку існуючої Інтернет біржі промислової власності, а також формування дієвих механізмів стимулювання процесів створення альтернативних приватних структур які б допомагали в налагодженні і підтриманні взаємовигідного співробітництва розробників інновацій (об'єктів інтелектуальної власності), юридичних і фізичних осіб, що зацікавлені у їх комерціалізації, а також інших суб'єктів інноваційного процесу (інвесторів, посередників, постачальників вихідної сировини і матеріалів, контактних аудиторій тощо). Розширення практики перенесення інформаційно-консультаційної діяльності в Інтернет дозволить достатньо швидко і з мінімальними витратами охопити зацікавлених осіб у різних країнах, просувати розробки вітчизняних науковців на національний і світові ринки, формувати передумови переходу економіки України на інноваційний шлях розвитку в руслі концепції інноваційного випередження. Це, в свою чергу, буде сприяти соціально-економічному розвитку і входженню України на рівних у світове співтовариство цивілізованих країн.

Список використаних джерел:

1. Iliashenko Sergii. Knowledge as a factor of organization's competitive benefits: prospects for Ukraine / Sergii Iliashenko, Yevhenii Rot-Sierov. *Economic Annals-XX*. 2016. № 156 (1-2). P. 49-53.

2. Ілляшенко С.М., Аналіз позицій України у міжнародних рейтингах інноваційного розвитку / С.М. Ілляшенко, Ю.С. Шипуліна, Н.С. Ілляшенко // Сталий розвиток — XXI століття: управління, технології, моделі. Дискусії 2018: колективна монографія / Міненко М.А., Бендюг В.І., Комариста Б.М. [та ін.]; НТУУ “Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського”; Національний університет “Киево-Могилянська академія”; Вища економіко-гуманітарна школа / за наук. ред. проф. Хлобистова Є.В. Київ, 2018. С. 183-195.

3. Державне підприємство «Український інститут інтелектуальної власності» біржа промислової власності URL: exchange.iii.ua/uk. (дата звернення 19.11.2018р.).

4. Інтернет-сайти для винахідників і про винаходи URL: patent.km.ua/ukr/pages/i9. (дата звернення 19.11.2018р.).

5. Україна на світових ринках об'єктів інтелектуальної власності URL: studall.org/all4-24326.html. (дата звернення 19.11.2018р.).

6. Ілляшенко С.М., Ілляшенко Н.С., Шипуліна Ю.С. Інтернет-біржа промислової власності як елемент інноваційної інфра-структури: українські реалії. *Збірник тез доповідей X Міжнародної науково-практичної конференції "Маркетинг інновацій і інновації в маркетингу"*. 24-25 вересня 2015 року. Суми : ФОП Ткачов О.О., 2016. С. 101-102.

ФОРМУВАННЯ АГРОПРОДОВОЛЬЧОГО РИНКУ В УКРАЇНІ

*М.М. Ільчук, доктор економічних наук, професор, член-кореспондент НААН
України, завідувач кафедри підприємництва та організації агробізнесу*

М.І. Дмитрук, кандидат економічних наук

*Національний університет біоресурсів і природокористування України
м. Київ*

В умовах поступової глобалізації та збільшення чисельності світового населення формується підвищений попит на сільськогосподарську продукцію, товари та сировину. Складаються сприятливі умови для ефективного розвитку вітчизняного агробізнесу. Враховуючи наявний потенціал українські підприємства можуть використати умови, що склалися, для підвищення прибутковості виробничо-господарської діяльності при умові забезпечення конкурентоздатності вітчизняної продукції на світових ринках.

Розвиток економічних відносин в аграрній сфері характеризується поглибленням ринку. Незадоволений попит стимулює підвищення обсягів пропозиції. Стабільний світовий попит та сприятливі природно-кліматичні умови забезпечують інтерес вітчизняних товаровиробників до вирощування зернових, соняшнику, сої, кукурудзи, ячменю і т.д. В той же час ефективність виробництва даної групи продукції поступово зменшується внаслідок зростання собівартості продукції та насичення глобального ринку. Це призводить до необхідності пошуку альтернативних варіантів забезпечення ефективного розвитку як підприємств, так і національної економіки в цілому.

Підтримуємо твердження Майна В.В. про те, що наразі вчені не виробили єдиного підходу до визначення сутності ринку, тому неможливо надати загальне і лише одне трактування дефініції «ринок». Отже, сутність поняття «ринок» доцільно всебічно й комплексно розглядати з позицій визначення економічного змісту, організаційного механізму, внутрішньої структури й управлінського аспекту [3, с.77].

У нашому дослідженні ми будемо акцентувати увагу не просто на ринку як економічній категорії, а на агропродовольчому, який має цілу низку характерних ознак та особливостей, що відрізняють його від інших та розкривають його сутність.

Згідно ст.2.2. Закону України «Про державну підтримку сільського господарства України» № 1877-IV від 24 червня 2004 року аграрний ринок - сукупність правовідносин, пов'язаних з укладенням та виконанням цивільно-правових договорів щодо сільськогосподарської продукції [2].

Аграрний ринок є складовою частиною загального ринку і тому його функціонування здійснюється за основними характеристиками розвитку

ринкових відносин, які розкривалися у працях відомих зарубіжних вчених А.Сміта, Л.Вальраса, Ж.-Б. Сея, В.Парето, А.Пігу.

Питанням аграрного ринку присвячені роботи багатьох вітчизняних вчених [1, 4, 5, 6], які визначають, що його формування відбувається відповідно до загальних закономірностей функціонування і розвитку ринкового механізму. Проте він має ряд специфічних особливостей.

Систематизуючи дослідження ринків сільськогосподарської продукції вважаємо за доцільне виокремити ринок продукції виноградарства. На нашу думку він має всі ознаки та підстави для його опрацювання як окремого елемента. Галузь виноградарства має чіткі притаманні тільки їй ознаки, систему економічних відносин між її суб'єктами, нормативне забезпечення. Враховуючи потенціал вітчизняного виноградарства та його значення вважаємо, що ринок продукції виноградарства повинен бути структурним елементом ринку продукції садівництва і виноградарства і відноситися до другого рівня класифікації, а останній до першого.

Поглиблення науково-теоретичних підходів до розвитку ринку агропродовольчої продукції, соціальної відповідальності підприємницьких структур аграрного профілю перед населенням і державою може забезпечити необхідні передумови для ефективного розвитку агробізнесу і національної економіки в цілому. Взятий урядом нашої держави курс на децентралізацію влади та підвищення добробуту територіальних громад дозволить удосконалити систему управління економічним розвитком на макро- та регіональному рівні. Підвищення інтересу до активізації соціально-економічного розвитку, громадянської активності бізнесу та населення можуть стати важливим базовим елементом у забезпеченні ефективного розвитку сільських територій, аграрних підприємств, конкурентоздатності вітчизняної продукції на світових ринках продовольства.

Список використаних джерел:

1. Газуда С.М. Економічна сутність сфери аграрного ринку // Науковий вісник Ужгородського університету. - Серія Економіка. - 2017. - Випуск 1 (49). Т.2. - С.65-70
2. Електронний ресурс. – Режим доступу <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1877-15/page>
3. Майн В.В. Етимологічні основи сутності ринку // Науковий вісник Полтавського університету економіки і торгівлі. – 2013. – № 1 (56). - С.73-77.
4. Кирилюк Є. М. Аграрний ринок як економічна категорія: сутнісні ознаки й особливості // Агросвіт. - 2011. - № 12. - С.2-10.
5. Тимофієва Г.С. Світовий ринок аграрної продукції: понятійно-термінологічний апарат дослідження. - Режим доступу: http://www.rusnauka.com/15_KPSN_2015/Economics/2_193231.doc.htm

б. Формування та функціонування ринку агропромислової продукції (практ. посібник) /П. Саблук, В.Месель-Веселяк, О. Шпичак та ін.; за ред. П. Саблука. – К.: ІАЕ, 2000. – 556 с.

СУТНІСТЬ ТЕХНІЧНОГО АНАЛІЗУ ТА ЙОГО МЕТОДИ

А.С. Кравченко, кандидат економічних наук, доцент

*Національний університет біоресурсів і природокористування України,
м. Київ*

Біржовий ринок є економічною системою взаємовідносин між покупцями і продавцями, щодо трансферу активів й фінансових ресурсів та хеджування ризиків. Передумовою забезпечення прибуткової біржової діяльності є аналіз і прогнозування ситуації на біржовому товарному та фінансовому ринках.

Використання методів технічного аналізу допомагає учасникам біржового фінансового ринку, сформуванню прибуткової торгової стратегії та мінімізувати настання несприятливих фінансових подій.

Отже, потрібно дослідити сутність технічного аналізу та його методи. Сутність технічного аналізу, розкривають як: етимологія словосполучення «технічний аналіз» походить від англійської мови «technical analysis», яке має тотожне значення. В свою чергу в українському тлумачному словнику поняття: «технічний» (походить від слова «техніка») має значення сукупності прийомів та методів, що використовуються для дослідження [1]. Е. Найман в книзі «мала енциклопедія трейдера», розкриває поняття «технічний аналіз», як аналіз графіку динаміки цін та графіку об'єму торгів з минулого періоду до поточного, без врахування інших факторів впливу [2, с 134]. О. Елдер, в книзі «основи біржової торгівлі» розкриває поняття «технічний аналіз», як класичний аналіз графіків, та прикладну психологію, яка дозволяє розпізнати тенденцію ринку та зміни поведінки учасників ринку («натовпу»), що дозволяє приймати правильні рішення в біржовій торгівлі [3, с 29, 31]. Іноземний словник поняття «технічний аналіз» розкриває, як метод інвестування, який дозволяє ефективно вкладати фінансові ресурси та фокусується на зміні динаміки цін, для визначення трендів та прогнозування ситуації на ринку в перспективі [4]. Д. Мерфі надає визначення поняття: «технічний аналіз», як вивчення динаміки ринку, шляхом використання графіків, з метою прогнозування зміни динаміки цін у майбутньому [5 с. 2]. Д. Швагер вважає, що «технічний аналіз» направлений на дослідження графіків, і це є тільки набором різних інструментів, правил та вмінь, на кшталт середньовікової алхімії [5 с. 2]. У. Баффет зазначає, що технічний аналіз – це фігури з алхімії та наголошує, що він має похибки прогнозування особливо в довгій перспективі [6]. Г. Морріс, розкриває

поняття «технічного аналізу», як сукупність різних інструментів, що надають важливу економічну інформацію, котра виступає індикатором ситуації на ринку, зокрема поведінки «натовпу» і використовується для аналізу ринку інвесторами [7]. Д. Сорос зауважив, що «технічний аналіз» є прогнозуванням ймовірностей, які можуть й не відбутися [8].

Таблиця 1

Методи технічного аналізу

Основні	Чарти	Чарти динаміки цін активів	Допоміжні	Лінійні чарти	Закономірності	Паттерни	Алгоритмічні	Ковзні середні	
		Чарти об'єму торгів		Чарти - японські свічки				«Голова-плечі»	Смуги Боллінжера
		Чарти торгових позицій		Чарти - бари				«Сідло»	Момент
	Екзотичні чарти	«Прапор»		«Вимпел»				Стохастичний осцилятор	
								Індекси відносної сили	
								Рівні Фібоначчі	
«Діамант»	Хвилі Еліота								
Лінії Гана									

Враховуючі вище зазначені тлумачення терміну «технічний аналіз», варто зауважити, що більшість науковців, розкриває в цій економічній категорії, як основне - аналіз графіків цін, деякі зауважують про відображення психології натовпу, інші виділяють важливість методичних підходів. Проте, інвестори, біржові спекулянти, котрі інвестують, як на довгий період так і проводять фінансові високо-ризикові спекулятивні операції, використовують переважно фундаментальний аналіз для прийняття торгових рішень і вважають технічний аналіз складним для прогнозування та з ймовірнісними похибками.

Отже, уточненою сутністю технічного аналізу – є економічна, графічно-математична система дослідження ціни, об'єму, відкритого інтересу учасників ринку для прогнозування тенденцій ринку та формування оптимальної торгової стратегії.

Технічний аналіз – це економічна, графічно-математична система дослідження ціни, об'єму, відкритого інтересу учасників ринку для прогнозування тенденцій ринку та формування оптимальної торгової стратегії.

Методи технічного аналізу необхідно поділяти на: основні та допоміжні, паттерни, алгоритмічні методи.

Основною метою торгівлі на біржовому фінансовому ринку є отримання значних прибутків, проте така діяльність пов'язана з постійним фінансовим ризиком, який не можливо уникнути, проте можливо мінімізувати та спрогнозувати. Технічний аналіз показує, закономірності руху цін та пропонує прогнозування майбутньої ситуації на біржовому ринку з використанням індикаторів змін тенденцій. Тобто, проведення екстраполяції особливостей економічної ситуації в минулому на майбутнє.

Список використаних джерел:

- 1.Новий тлумачний словник української мови у трьох томах / В. Яременко, О. Сліпушко. – К. : Аконт, 2008. – 2714 с.
- 2.Малая энциклопедия трейдера / Э. Л. Найман.– М. : Альпина Бизнес Букс, 2009. – 456 с.
- 3.Основы биржевой торговли. Учеб. пособ. / А. Элдер.– М. : Альпина Паблишер, 2006. – С. 29, 31.
4. New York Times Dictionary of Money and Investing: The Essential A-to-Z Guide to the Language of the New Market / G. Morgenson, C. Harvey - Times Books; 1st edition, 2002.– 400 p.
5. Технический анализ. Полный курс / Д. Швагер. – М. : Альпина Паблишер, 2001. — 768 с.
6. Фінансова енциклопедія [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.profi-forex.org/wiki/tehnicheskij-analiz.html>.
- 7.Японские свечи. Метод анализа акций и фьючерсов, проверенный временем / Г. Моррис. – М. : Альпина Паблишер, 2010. – 312 с.
8. Біржова енциклопедія [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.bibliotekar.ru/biznes-16/36.htm>.

РОЗВИТОК ЛОГІСТИЧНОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ АГРАРНОГО РИНКУ

О.М. Маслак, кандидат економічних наук, доцент

Сумський національний аграрний університет

м. Суми

Основу аграрного виробництва та експорту в Україні становить зерно. Його виробляють майже 40 тис аграріїв різних організаційно-правових форм господарювання. Вирощений у 2018 році урожай зерна стане рекордним за новітню історію України та перевищить попереднє досягнення 2016 року. За

даними Мінагрополітики у 2018 році виробництво зернових та зернобобових культур у заліковій вазі досягне 69 млн т [1]. Для порівняння попередній рекорд становив 66,1 млн т й утримувався впродовж останніх двох років [2]. На це вплинуло підвищення рівня врожайності та розширення площі під зерновою групою культур. Так у 2018 році урожайність зерна досягла 47,2 ц/га, що на 4,6 ц/га вище порівняно з 2016 роком [1,2].

Збільшення виробництва зерна відбулося через суттєве зростання врожаїв кукурудзи на зерно. Так за оперативними даними регіонів України станом на 1 грудня поточного року аграрії намолотили 33,5 млн т кукурудзи за середньої врожайності 77 ц/га з площі 4,4 млн га (95% до прогнозу) [3]. Тож збирання цього виду зерна ще тривало на початку грудня поточного року.

Найбільший вал зерна намолотили хлібороби у Вінницькій – 6,0 млн т, Полтавській – 5,9 млн т, Черкаській – 4,7 млн т, Одеській і Чернігівській – 4,3 млн т, Сумській – 4,1 млн т, Хмельницькій – 4,0 млн т областях. Найвища урожайність зернових та зернобобових культур зафіксована у Черкаській – 71,7 ц/га, Хмельницькій – 71,6 ц/га, Вінницькій – 70,9 ц/га, Київській – 67,9 ц/га, Сумській – 66,9 ц/га, Полтавській – 65,0 ц/га, Чернігівській – 64,2 ц/га областях [3].

У 2018 році вітчизняні аграрії зібрали 20,9 млн т олійного насіння, що більше порівняно з минулим роком на 2,6 млн т. При цьому вдалося збільшити виробництво соняшнику на 13%, сої – на 12%, ріпаку – 23%. Загалом обсягів виробництва зерна та олійного насіння достатньо для забезпечення внутрішніх потреб та формування експортного фонду [2,3].

Основними проблемами експорту українського зерна є значні затрати та тривалість організаційних процедур на безпосереднє його внутрішнє перевезення. Незважаючи на те, що в останні роки в Україні виразно простежується тенденція скорочення різниці між закупівельними цінами на зерно внутрішнього ринку та експортними цінами на базисі FOB. За оцінками експертів, впродовж останніх чотирьох років середня вартість доставки українського зерна в порти знизилася з \$60 до \$30 за тонну. Якщо в 2013 році українські аграрії отримували понад 70% від експортної ціни за кукурудзу, то в 2018 році – вже понад 80%. У той же час, у США цей показник становить 90% і більше. При цьому вартість доставки в останні роки становить на рівні \$20 за тонну, а масштабність транспортування (відстань до експортних майданчиків) значно зростає [4].

Разом з тим Україна наразі істотно відстає від таких країн, як Німеччина і США, за показником індексу ефективності логістики (LPI). В Україні, зокрема, перші три показники знаходяться на дуже низькому рівні. Тож на виправлення цих показників необхідно в подальшому звертати увагу.

Морські шляхи є пріоритетом в експорті українського зерна. Внаслідок цього портові зернові термінали стали ключовим суб'єктом вітчизняної транспортно-логістичної системи. В Україні нараховується 33 зернових термінали з максимально можливою потужністю перевалки близько 50 млн то зерна у рік. Таким чином, наявні припортові елеватори України, в змозі забезпечити виконання існуючих експортних контрактів на поставку зерна.

Проте, у функціонуванні транспортно-логістичної системи спостерігаються складнощі з доставкою експортних партій зерна в порти. Здебільшого це пов'язано зі зростанням навантаження на транспортну інфраструктуру, з виходом на ринок трейдингових зернових компаній. Так в залізничному транспорті стало проблематично подавати вагони по усім заявкам, особливо по відвантаженню невеликих партій.

Проблеми з логістикою стали відчуватися зернотрейдерами в останні п'ять років, з поступовим зростанням обсягів експорт та зниженням світових цін на зерно. Порівняно з 2011 роком ціни світових ринків на зерно знизилися майже в половину. Тож для утримання доходності виробництва зерна на належному рівні необхідно економити на логістичних витратах та розвивати перспективні напрями вітчизняної логістичної інфраструктури. Таким чином перспективними напрями розвитку експортної логістики є залучення інвестицій в залізні товарні перевезення та розвиток альтернативного транспорту.

Однією з основних проблем логістики зерна в Україні є неефективне використання інфраструктури зберігання та перевалки зерна. Наразі Україна має достатньо складських потужностей для доробки та зберігання зерна, однак багато об'єктів є морально та фізично застарілими, а зернові склади окремих сільськогосподарських підприємств не забезпечують якісного зберігання зерна впродовж сезону. До відміни обов'язкової сертифікації, в Україні функціонувало близько 790 зерноскладів місткістю близько 33,5 млн т. Інші склади та елеватори або не надають якісні послуги або не мають належного технічного оснащення. Тому на таких підприємствах існують додаткові витрати на послуги з сушки, навантаження/розвантаження, зважування тощо. До того ж, має місце низька оперативність проведення таких операцій [4].

Наразі в Україні для завантаження повного потягу із зерном (54 вагоні-хопери) із використанням застарілого обладнання необхідно до 10 днів, тоді як сучасне обладнання дозволяє провести цю технологічну операцію за 1 день. При цьому заощаджуються енерговитрати, робочий час, пришвидшується оборот (продуктивність) вагонів та локомотивів, а також зменшуються втрати зерна при транспортуванні.

Таким чином, інвестування в оновлення цієї інфраструктури дозволить підвищити її ефективність, знизити витрати та забезпечити оптимальну тривалість перевезення зерна. Це важливо для зернотрейдерів, оскільки дозволяє своєчасно та якісно виконувати взяті міжнародні зобов'язання та доставляти продукцію на світові ринки у періоди підвищеного попиту та привабливих цін. Тож наразі необхідно органам місцевого самоврядування та виконавчої влади створити умови для залучення приватних інвестицій у розвиток сучасних технологій зберігання і перевалки зерна.

Загалом, зернова логістична система, як необхідний елемент функціонування ринку зерна потребує модернізації існуючих та введення в дію нових потужностей. Для цього необхідна виважена інвестиційна політика зацікавлених суб'єктів господарювання та державна підтримка.

Підвищення ефективності роботи логістичної інфраструктури з кожним роком стає більш важливим для українських виробників зерна та їх конкурентоздатності на світовому ринку. Запровадження інновацій в логістиці стимулюватиме майбутнє зростання експорту зерна з України. До того ж, розвиток зернової логістичної інфраструктури забезпечить створення робочих місць, збільшення доданої вартості продукції, що впливатиме на зростання надходжень в державний та місцеві бюджети.

За прогнозами Української зернової асоціації (УЗА) Україна до 2022 року може збільшити виробництво зерна до 70 млн т, що сприятиме зростанню обсягів експорту. Отже, ПАТ «Укрзалізниця» має забезпечити можливість відвантажувати в місяць близько 5 млн т. Це дозволить здійснювати 76,9 тис вагоноподач в місяць. Таким чином ефективність роботи Укрзалізниці має підвищитися на 50%. Наразі елеватори України мають можливість відвантажувати 715 тис т зерна в день, тоді як залізниця здатна перевезти всього 117 тис т.

Відтак реформа державного регулювання має бути комплексною і спрямованою на максимально можливе усунення бар'єрів для приватних компаній, що працюють на ринку аграрної логістики та мають бажання інвестувати в оновлення інфраструктури.

Список використаних джерел:

1. Завершується збирання урожаю-2018 - [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>. <http://minagro.gov.ua/node/26613>.
2. Площі, валові збори та урожайність сільськогосподарських культур, плодів, ягід та винограду у 2017 році - [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2017/sg/pvzu/pvzu2017_xl.zip.

3. Інформація щодо поточної ситуації в галузі рослинництва - [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://minagro.gov.ua/uk/organic_ministry?nid=24672.

4. Аграрна логістична інфраструктура 2018// Пропозиція. – 2018. - №10. – С. 160-162.

ОПЦІОНИ ТА СТРАТЕГІЇ ЇХ ВИКОРИСТАННЯ У БІРЖОВІЙ ТОРГІВЛІ

А.І. Масло, кандидат економічних наук, асистент

*Національний університет біоресурсів і природокористування України,
м. Київ*

В сучасних умовах біржовий ринок представлений значною кількістю різноманітних строкових інструментів. Учасники біржової торгівлі мають широкі можливості у розробці інноваційних стратегій торгівлі, включаючи різні строкові інструменти на товарних і фінансових ринках.

Опціон є одним з чотирьох класичних видів деривативів. В Україні Податковий кодекс України трактує опціон, як цивільно-правовий договір, відповідно до якого одна сторона отримує право на придбання (продаж) базового активу, а інша – бере на себе зобов'язання продати (придбати) базовий актив у майбутньому за встановленою при укладанні опціону ціною базового активу. За умовами опціону покупець завжди повинен виплатити продавцю премію опціону за отримане право [1].

Опціони тривалий час в історії носили нерегульований характер на американському та європейському ринках, проте з кінця 80-х років минулого століття їх стандартизація біржовими платформами вивела торгівлю опціонами на якісно новий рівень.

У міжнародній біржовій практиці використовують опціони на різні види активів: фондові; відсоткові; товарні; валютні. Особливість біржових опціонів полягає в тому, що вони укладаються на ф'ючерсні контракти і мають тісний зв'язок з ціноутворенням на базові активи ф'ючерсів.

Якщо розглядати структуру світового біржового ринку, то можна побачити що опціони і ф'ючерси є основними видами біржових деривативів (рис. 1.).

Аналіз даних Асоціації ф'ючерсної індустрії свідчить про те, що упродовж 2012-2017 рр. на світовому біржовому ринку торгівля опціонами на ф'ючерси залишилась незмінною і доходила майже до 50%. У 2017 році опціонів було укладено на 13% вище за 2016р. [2].

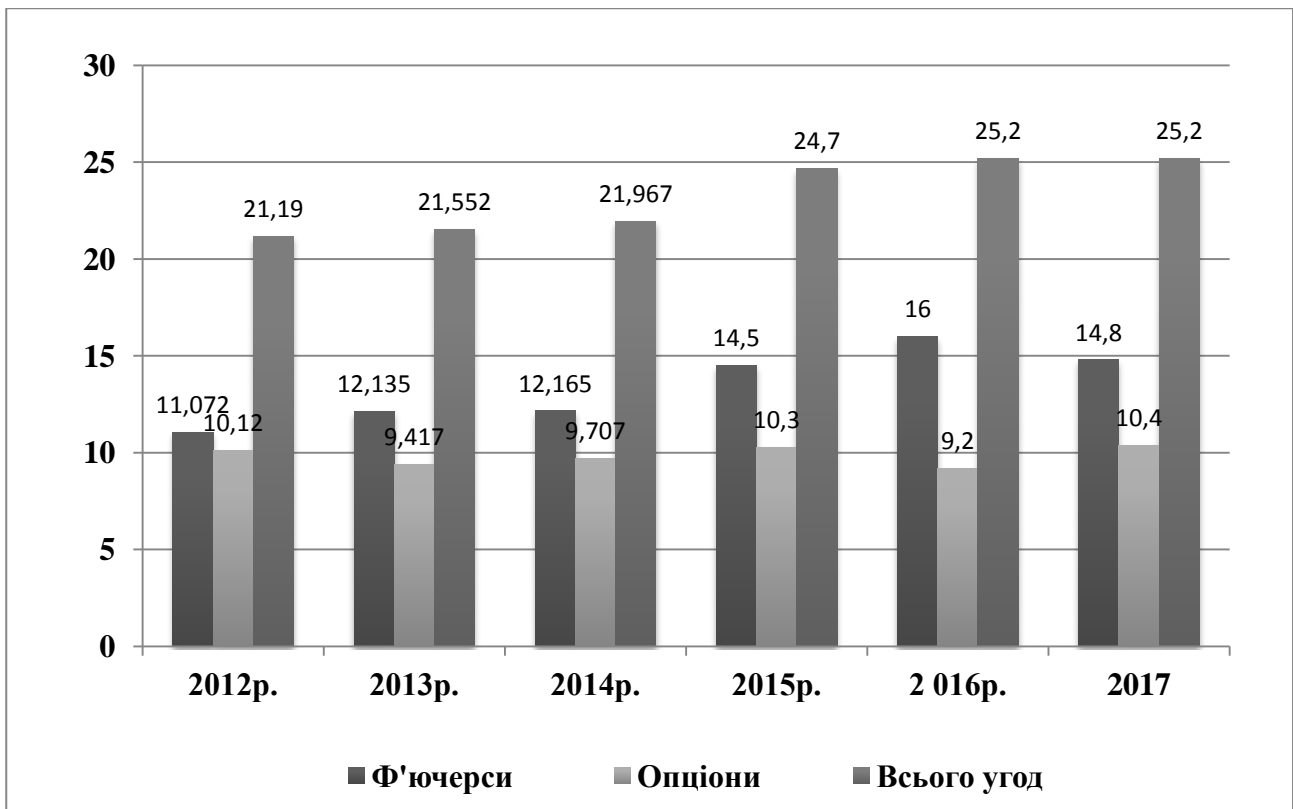

Рис. 1. Порівняльна структура торгівлі ф'ючерсами і опціонами на світовому біржовому ринку, млрд угод

Джерело: побудовано на основі даних [2]

Опціони є досить використовуваними у різних торгових стратегіях з метою:

- побудови спекулятивних стратегій;
- управління ціновими ризиками;
- проведення арбітражних операцій.

Ключовим призначенням опціонів у міжнародній практиці є здатність забезпечувати: по-перше, управління ціновими ризиками, що надає можливість пропорційно розподілити ризики між усіма учасниками біржового ринку; по-друге, у результаті трансферу цих ризиків між хеджерами та трейдерами виникає можливість у здійсненні спекулятивних стратегій. При цьому використання біржових інструментів дозволяє як мінімізувати існуючі ризики, так і очікувані майбутні, таким чином, створюючи потенціал для здійснення інвестиційних стратегій на біржовому ринку [1].

Отже, нині опціони є важливим біржовим інструментом сучасного світового біржового ринку. Проте, незважаючи на значні наукові досягнення у міжнародній практиці управління ціновими ризиками, залишається низка проблем щодо відсутності торгівлі даними строковими контрактами в Україні. Незначні масштаби вітчизняного біржового ринку не створюють належних

умов для розвитку торгівлі опціонами й унеможливають управління ціновими ризиками. За таких умов основним напрямом використання опціонів у розробці торгових стратегій вітчизняних учасників залишається вихід на міжнародні біржові майданчики.

Список використаних джерел:

1. Податковий кодекс України. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>. (дата звернення 10.11.2018р.).
2. Futures industry association. URL: www.futuresindustry.com. (дата звернення 10.11.2018р.).
3. Кейнс Дж. Общая теория занятости. Москва: Дело, 1991. 132 с.

ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ З БІРЖОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ

І.В. Охріменко, доктор економічних наук, професор, проректор з навчальної та наукової роботи,

Київський кооперативний інститут бізнесу і права,

м. Київ

Питанням формування та функціонування біржового ринку присвячено чимало наукових та науково-практичних розробок і досліджень. Із самого початку зародження біржової діяльності в незалежній Україні, як вченими, так і практиками почав напрацьовуватися значний доробок пропозицій та рекомендацій подальшого розвитку біржового ринку в нашій країні. Разом з тим, питанням підготовки та перепідготовки фахівців у цій сфері не приділялося достатньої уваги. Принаймні, на рівні державних інституцій цього не спостерігалось, а все, що робилося було ініціативою окремих викладачів навчальних закладів, які або розуміли суть проблеми, або просто активно працювали в напрямку розвитку доручених їм дисциплін.

Значення біржової діяльності в економіці дає підстави говорити про важливість підготовки фахівців з біржової діяльності, причому навіть не стільки з боку учасників біржового ринку, скільки з позицій держави, зацікавленість якої в активному розвитку даного сектору економіки є поза всяким сумнівом. Відповідно має бути сформованою і система підготовки таких фахівців, яка за класичними правилами такої підготовки не може бути точковою чи ситуативною, а повинна мати фундаментальний характер і передбачати підготовку на усіх рівнях.

Разом з тим, говорячи про нормативно-правове підґрунтя підготовки фахівців біржового ринку в Україні, можемо бачити, що безхмарним воно не

було. Ті ж кроки, що робилися, не створювали єдиної системи підготовки і демонстрували скоріше неможливість «відмахнутися» від проблеми ніж бажання її серйозно вирішувати.

В цьому плані корисним може бути досвід підготовки фахівців для біржового ринку за кордоном. Так, у США на біржовому ринку мають право працювати лише фахово підготовлені спеціалісти. Тому, практично в усіх державних університетах є сертифіковані магістерські програми для підготовки фахівців для біржового ринку. Щодо бакалаврату, то і тут спостерігається велика кількість відповідних бакалаврських програм, які можуть мати різні назви, але при цьому залишаються орієнтованими на біржовий ринок – «інвестиційна діяльність на біржовому фондовому ринку», «торгівля на міжнародних біржових фінансових ринках», «бізнес-аналітика операцій на біржових фінансових ринках» і т.д. В європейських університетах кількість програм винятково біржового характеру є меншою, оскільки підготовка фахівців для біржового ринку, як правило, лежить на самих біржах. Проте, незважаючи на це, кількість дисциплін, що стосуються біржової діяльності в навчальних планах економічних спеціальностей все одно є досить значною.

Разом з тим, підготовка фахівців для будь-якої сфери є лише частиною її кадрового забезпечення. Не менш важливою складовою є перепідготовка та підвищення кваліфікації. На жаль в Україні з боку держави в цій справі було зроблено ще менше ніж в плані підготовки. Проте, оскільки ця сфера освітніх послуг підлягала меншому державному регулюванню ніж підготовка, то в ній були досягнуті певні успіхи за рахунок дій самих учасників біржового ринку.

Таким чином, аналізуючи дану проблематику, варто наголосити на декількох основних моментах. Важливість біржового ринку у світі не викликає сумніву і декларативно ми це можемо спостерігати і в Україні. Високий рівень значимості закономірно ставить відповідні вимоги і до рівня фаховості. Разом з тим, як показав проведений аналіз, в Україні на даний час не сформовано цілісної системи підготовки фахівців для роботи на біржовому ринку, що визначає ефективність її функціонування. Ті кроки, що робляться з боку держави є ситуативними і нерідко є наслідком скоріше тактичного лобіювання, аніж продуманої стратегічної державної політики. Такий рівень підготовки, в свою чергу, ставить підвищені завдання до перепідготовки, якою, як правило, займаються самі учасники біржового ринку. Тому, загальний висновок по формуванню кадрового забезпечення біржового ринку в Україні, на наш погляд, буде негативним.

Щодо пропозицій до покращання ситуації, то вони полягатимуть у наступному. При підготовці галузевого стандарту вищої освіти для спеціальності «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність» до освітньо-

кваліфікаційної характеристики фахівця включити компетентності у сфері біржової діяльності. Це «узаконить» в навчальних планах дисципліни з біржової діяльності, які до цього були винятково вибірковими і могли додаватися чи вилучатися винятково на розсуд того чи іншого рівня керівників у навчальних закладах. Не відмовлятися від освітньо-професійних програм, як це задекларувало Міністерство освіти і науки України, оскільки це досить дієвий механізм ведення державної освітньої політики. Виходячи із 1,5-річного навчання магістрів в Україні, виділити третій семестр повністю на виробничу практику, поєднавши його із кредитами на підготовку випускної роботи. Саморегульованим організаціям, які претендують уособлювати певні сегменти біржового ринку, слід усвідомити свою соціальну відповідальність за ситуацію на вітчизняному біржовому ринку країни і активізувати свою діяльність у напрямку співпраці із навчальними закладами, що готують фахівців економічного профілю. Це ж стосується і самих навчальних закладів, які нерідко є занадто закритими для зовнішнього впливу на їх програми підготовки. І в цілому, при розробці будь-яких нормативно-правових актів, спрямованих на розвиток біржового ринку, в обов'язковому порядку включати до них пункти щодо підготовки та перепідготовки фахівців біржового ринку.

ТРАНСФОРМАЦІЇ У СВІТОВІЙ ТОРГІВЛІ ОЛІЙНИМИ КУЛЬТУРАМИ ТА ЇХ ВПЛИВ НА СВІТОВІ ЦІНИ

Л.Л. Панкратова, кандидат економічних наук, доцент,

*Національний університет біоресурсів і природокористування України,
м. Київ*

Створити ефективну і успішну економіку без участі у світовій торгівлі неможливо. Адже світова торгівля – це широке коло можливостей для наповнення державного бюджету, підвищення прибутковості бізнесу та розширення його діяльності. В умовах глобалізації усіх економічних процесів та зростання ролі України у світовій торгівлі сільськогосподарською продукцією, особливо важливим є систематичне відстеження подій на світовому ринку з метою прийняття своєчасних кроків та рішень.

Біржові котирування на товарних ринках формуються під впливом різноманітних чинників, які ще називають фундаментальними. В свою чергу ці фундаментальні чинники можна поділити на три групи: виробничі, фінансово-економічні та політико-соціальні.

На біржові котирування сільськогосподарської продукції суттєво впливають, так звані, виробничі фактори впливу:

- ВВП світу та окремих країн, рівень виробництва окремих видів продукції у світі та в окремих країнах;
- темпи росту (падіння) економічних показників країн, зокрема тих, що мають серйозний вплив на світову торгівлю;
- погодні умови різних країн та період надходження продукції на ринок (період збирання врожаю);
- урожайність сільськогосподарських культур;
- рівень споживання, експорту, імпорту, обсяги перехідних запасів товару (світові та в розрізі країн);
- рівень державного регулювання ринків (підтримка цін, квотування, тарифні обмеження в процесі міжнародної торгівлі) тощо.

Зміна вищезазначених чинників постійно рухає цінові тренди на біржах в той чи інший бік. Торговельні потоки знаходяться в стані постійних трансформацій і пошуку кращих торговельних партнерів.

2018/2019 маркетинговий рік відзначився падінням біржових котирувань на американські соєві боби з 10,5 дол. США/бушель до 8,5-9,0 дол. США/бушель (рис. 1), через масштабну торговельну війну між США та Китаєм.

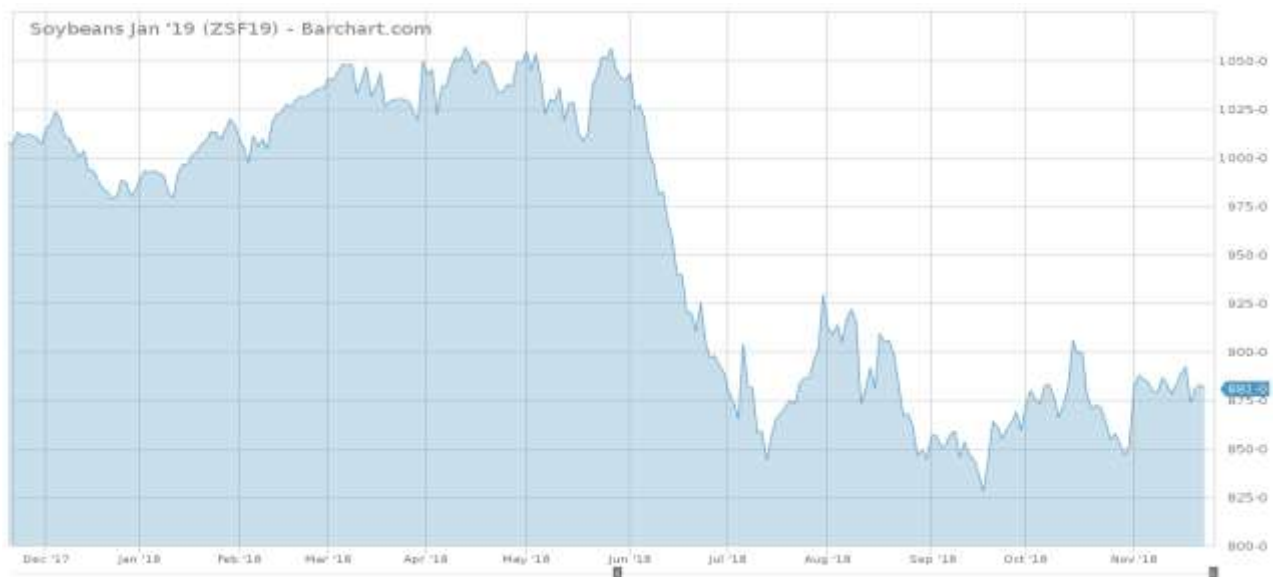

Рис. 1. Динаміка цін на соєві боби на Чиказькій торговій біржі (СВОТ), січень-листопад 2018.

У відповідь на введення американцями тарифних обмежень на імпорт китайських товарів, КНР вводить 25% мита на імпорт американської сої.

США втрачає перспективного імпортера кукурудзи та сої, відкриваючи нові можливості для Бразилії, України та інших країн. Бразилія у вигравші, оскільки займає місце США, експортуючи активно соєві боби в Китай [1].

Американці, в свою чергу, збільшують свою присутність на європейському ринку сої, але це ніяк не може бути повноцінною заміною ємкому китайському ринку. Тому, фермери США очікують на зменшення

напруги в американсько-китайських відносинах, а тим часом несуть збитки: закупки слабкі, сховища завалені соєю та іншими культурами, власники елеваторів утримують високі ціни на зберігання збіжжя. Поговорюють, щоб стимулювати ціни, фермери навіть знищують частину врожаю.

В листопадовому звіті WASDE прогнозується скорочення експорту соєвих бобів із США на 4 млн. тонн менше, а з Бразилії навпаки розширення – на 2 млн. тонн більше. Сьогодні бразильські фермери активно засівають соєю значні площі, окрілені нинішніми успіхами продаж.

Україна, також, розраховує на успіх від трансформацій в світовій торгівлі. Українсько-китайські торгові зв'язки, дають надію на те, що саме українську кукурудзу закупить Китай, який прогнозує імпортувати 5 млн тонн.

Отже, світовий ринок та зовнішня торгівля знаходяться під впливом постійних трансформацій. Конкурентоспроможна ціна, якість та готовність до таких трансформацій може забезпечити й Україні фінансовий результат у вигляді валютних надходжень та завоювання нових ринків збуту. Важливим аспектом подальшої роботи є впровадження ефективної стратегії розширення напрямків експорту та їх диверсифікації, з орієнтацією не тільки на сировину, а й на товари з більшою доданою вартістю.

Список використаних джерел:

1. Панкратова Л. Л. Торговельні рокировки. Огляд ринку зернових і олійних культур / Л. Л. Панкратова // Агроринет. – 2018. – №13. – С. 18.
2. Петришин Л. П. Цінові тенденції на світовому та національному ринках зернових і зернобобових та олійних культур / Л. П. Петришин // Науковий вісник Ужгородського національного університету: Серія: Міжнародні економічні відносини та світове господарство / голов. ред. М.М. Палінчак. – Ужгород: Гельветика, 2016. – Вип.8. Ч. 2. – С. 50–53.

РОЗВИТОК БІРЖОВОГО БІОЕНЕРГЕТИЧНОГО РИНКУ

Н.П. Резнік, доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри біржової діяльності і торгівлі

*Національний університет біоресурсів і природокористування України,
м. Київ*

Сучасний світовий ринок енергоресурсів спрямований на формування конкурентного ринку біоенергетики. Значний досвід у цій галузі мають країни з ринковою економікою. Натомість для України цей сегмент є досить молодим, що викликає актуальність досліджень.

Біржовий ринок – це організований ринок купівлі-продажу товарних та фінансових активів. Основна перевага біржової торгівлі – це формування конкурентних прозорих умов для визначення прозорих ринкових цін. Проте, не

всі активи можуть бути біржовими. Як показує світовий досвід, біржова торгівля може бути ефективно організована на активи, що легко стандартизуються. Тому цивілізований біржовий ринок, переважно, забезпечує торгівлю сировиною та напівфабрикатами.

Світовий біржовий енергетичний ринок має тривалу історію розвитку. Класичними активами даного ринку залишається: нафта, газ, вугілля, електроенергія. В останні кілька десятиліть динамічний розвиток біоенергетичного ринку не залишає осторонь і біржові майданчики, які активно впроваджують інструменти на біоенергетичні ресурси. Так, поширеними видами біопалива є: тверде біопаливо (дрова, брикети, пеллети, тріска, солома, лузга); рідке біопаливо (біодизель, біоетанол, метанол); газоподібне біопаливо (синтез газ, біогаз та ін.).

Основними функціями біржового біоенергетичного ринку є

- формування конкурентних ринків біоенергії;
- забезпечення ліквідної торгівлі та визначення ринкових цін на біоенергетичні ресурси на внутрішньому і світовому рівні;
- забезпечення інтернет-трейдингу на ринку біоенергії;
- впровадження торгівлі ф'ючерсами та опціонами на нові види біоенергетичних ресурсів.

Нині вітчизняний біржовий товарний ринок також поповнюється товарними біржами, які привернули свою увагу до енергетичних ресурсів, у тому числі до біоенергетичних активів. Так, яскравим прикладом є створення Української енергетичної біржі. Основна мета якої є забезпечення надійного, прозорого та ефективного механізму ринкової торгівлі енергоносіями (вугілля, нафта, природний газ, електроенергія, біоенергія) в Україні з урахуванням специфіки та особливостей країни, а також підвищення енергетичної безпеки [1].

Українська енергетична біржа здійснює електронні біржові торги в Програмному продукті "Біржова електронна торгова система". Таким чином, брати участь в електронних біржових торгах можуть юридичні особи та фізичні особи-підприємці резиденти/нерезиденти, що мають таке право згідно з чинним законодавством України, набувши статусу непостійного члена біржі або скориставшись послугами брокерської контори, що має акредитацію на ТБ "Українська енергетична біржа". Необхідно зазначити, що дана біржа має розгалужену структуру торгівлі за наступними енергетичними активами: природним газом; скрапленим газом; нафтою та газовим конденсатом; вугільною продукцією; електричною енергією; твердим біопаливом [1].

Основною відмінністю світового та вітчизняного біржового ринку біопалива є відсутність на товарних біржах України торгівлі строковими біржовими інструментами – ф'ючерсами та опціонами на різні види біопалива.

Водночас, світові біржові інструменти є більш поширеними на рідке біопаливо, тоді як вітчизняні товарні біржі працюють зі спотовими та форвардними угодами на тверде біопаливо.

Отже, розвиток вітчизняного біржового ринку біопалива в найближчу перспективу потребує значних зусиль спрямованих на впровадження сучасних інструментів та механізмів клірингу і гарантування.

Список використаних джерел:

1. Інформаційний сайт Української енергетичної біржі.
URL <https://www.ueex.com.ua/ueex/mission>. (дата звернення 20.11.2018р.).

ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ БІРЖОВОГО ТОВАРНОГО РИНКУ УКРАЇНИ

***М.О. Солодкий, кандидат економічних наук, професор, заслужений діяч
науки і техніки України***

*Національний університет біоресурсів і природокористування України,
м. Київ*

В умовах глобалізації беззаперечним фактом залишається те, що в країнах з розвинутою ринковою економікою, до яких ми наполегливо намагаємось приєднатись, біржовий ринок є невід'ємною складовою товарного ринку. Життєва необхідність біржової торгівлі обумовлена надзвичайно важливими функціями бірж в ринковій економіці, а це:

- концентрація попиту і пропозиції у просторі і часі;
- прозорість ціноутворення;
- прогнозування майбутньої цінової кон'юнктури;
- управління ціновими та іншими видами ризиків, пов'язаними з виробництвом, зберіганням та реалізацією товарів;
- перерозподіл та стабілізація товарних і фінансових потоків.

На превеликий жаль, сьогодні вітчизняний біржовий товарний ринок практично не виконує жодної з перелічених функцій. Він створений і функціонує без наявності чіткої державної стратегії розвитку та за відсутності законодавчо-правового поля. Основний Закон України «Про товарну біржу», який регулює біржовий товарний ринок, прийнятий ще в 90-х роках минулого століття, – застарілий і до цього часу не переглядався. У той же час,

аналогічний закон в США переглядається кожні п'ять років, що обумовлено бурхливим розвитком біржової торгівлі.

Враховуючи важливість біржової торгівлі для повноцінного функціонування економіки, у більшості високорозвинених країн світу цей ринок і, особливо його учасники, працюють в чітко регламентованому законодавчо-правовому полі. Державою разом з біржовою громадськістю розроблені чіткі юридичні, фінансові та етичні вимоги до бірж, брокерських контор, брокерів, дилерів, які законодавчо закріплені у відповідних державних актах. Контроль за дотриманням усього комплексу цих вимог здійснює спеціальний державний орган. До речі, ці функції в нашій країні на біржовому товарному ринку протягом багатьох років виконують різні державні інститути. Недооцінка важливості розбудови вітчизняного біржового товарного ринку з боку державних органів призвела до занепаду, дискредитації та повної деградації цього ринку.

Обсяги торгівлі за останні три роки на товарних біржах різко скоротились. У загальній структурі товарного біржового ринку домінує продукція агропромислового комплексу, тоді як інші групи біржових товарів присутні вкрай у низьких пропорціях, порівняно з світовою біржовою торгівлею. Важливі для повноцінного функціонування економіки країни такі товари як: метали, нафтопродукти, вугілля, газ, електроенергія, зерно, цукор, м'ясо, рослинні олії переважно реалізуються на позабіржовому ринку, минаючи біржове ціноутворення.

Практично всі вітчизняні товарні біржі нині не мають сучасної матеріально-технічної бази, можливості забезпечення електронної біржової торгівлі, клірингу, тому вони і надалі залишаються інвестиційно непривабливими. З поміж понад 500 товарних бірж лише близько 5 здійснюють регулярні біржові торги.

Нині провідні біржі світу здійснюють торгівлю ф'ючерсами та опціонними контрактами, що створює для виробників і споживачів страхування цінкових ризиків, диверсифікацію фінансування, відкриваючи доступ до кредитних ресурсів та можливості стійкого розвитку. Проте перехід до торгівлі вище вказаними видами контрактів для цих країн забезпечив високорозвинений біржовий ринок спотових та форвардних контрактів, наявність цілісного законодавства, клірингово-розрахункових систем. Разом з тим, відсутність цих механізмів у вітчизняній практиці не дозволяє перейти до впровадження торгівлі ф'ючерсними контрактами, а потребує негайної та ретельної розбудови біржового ринку контрактів з поставкою з поступовим переходом до розрахункових форм контрактів – ф'ючерсів та опціонів.

Сучасний стан розвитку біржового товарного ринку негативно впливає на функціонування агропромислового комплексу. Сьогодні ця галузь вийшла на провідне місце з виробництва та експорту таких культур, як кукурудза, продовольча і фуражна пшениця, соя, ячмінь, соняшник. У найближчій перспективі планується нарощення експорту аграрної продукції.

Таким чином, забезпечення провідного місця країни на світових товарних ринках неможливе без використання переваг строкових біржових інструментів у ціноутворенні та страхуванні цінних ризиків. Крім того, необхідно відмітити, що вітчизняним учасникам необхідно використовувати зарубіжний досвід та обов'язково долучатися до міжнародних консолідаційних процесів зі світовими біржовими майданчиками, які виступають основними світовими центрами біржового ціноутворення на основні види аграрної продукції.

У ПОШУКАХ РИНКОВОЇ ЦІНИ

А.Ф. Стоянов, асистент,

*Національний університет біоресурсів і природокористування України,
м. Київ*

У пошуках справжньої, ринкової ціни, ми можемо втратити найголовніше – тренд. Кожен учасник ринку знаходиться у постійному пошуку ринкової ціни. Окрім них, економісти також намагаються знайти відповідь на питання що таке ринкова ціна. Дехто працює за принципом: «ти вартуєш стільки, скільки за тебе платять», але у такому випадку буває важко домовитись про ціну, яка б влаштувала обидві сторони.

З метою виявлення справедливої ціни, зазвичай учасники проводять торги. Однак при використанні різних видів торгів, можна отримати різну ціну за один й той самий актив.

Результати експерименту, який був проведений в Києві в одній з бізнес-шкіл. Суть експерименту: професор запропонував аудиторії взяти участь в торгах за лот – невеликий мішечок, який був заповнений українськими копійками. Точна кількість копійок, їх номінал, в мішечку невідома, кожен учасник мав можливість зважити мішечок в руці і самостійно прикинути вартість монет. Важливою особливістю експерименту було те, що учасники не обговорювали потенційну вартість лоту між собою.

Після цього було проведено 3 види торгів: закритий одноетапний аукціон, англійський аукціон та двоетапний голландський аукціон.

Використання сліпого аукціону дозволило отримати найвищу ціну серед інших видів торгів. Це відбувається через те, що учасники не обмінювалися

інформацією щодо власних оцінок можливої вартості активу та подавали цінові пропозиції незалежно одне від одного та в один й той самий час.

Таблиця 1

Результати експерименту

Показник	Закритий одноетапний аукціон	Англійський аукціон	Двоетапний аукціон. Перший раунд	Двоетапний аукціон. Другий раунд
Найбільша ставка	300	57	120	171
Друга за величиною ставка	180	-	100	170
Найменша ставка	0	-	0	10
Медіанна ставка	64	-	42	64
Середня ставка	41	-	29	45

Однак, результати таких торгів можуть стати прокляттям для переможця та продавця, адже через те, що переможець встановив дуже високу ціну, він може не отримати прибутку та почне вимагати від продавця перегляду умов виконання договору, або, навіть зміни ціни. У продавця у такому випадку є два варіанти: погодитися на зміну істотних умов договору, або відхилити пропозицію переможця взагалі. При обранні другого варіанту, потрібно або визначати переможцем наступного учасника, який запропонував другу за величиною ставку, або взагалі наново проводити процедуру торгів. Це значно підвищує адміністративні та, що головніше, часові затрати продавця та ставить його в складне положення, адже якщо потрібно негайно звільнити приміщення, або позбутися продукції, то такі результати торгів можуть повністю змінити його бізнес-процеси.

У випадку англійського та голландського аукціону ми спостерігаємо більш обережну поведінку учасників торгів, де кожен з учасників також не обговорювали цінність активу, але мають можливість спостерігати за ціновими пропозиціями конкурентів. У такому випадку, отримавши конкурентну перевагу (на голландському аукціоні) вони щосили намагаються її зберегти, а у

випадку англійського аукціону – встановити останню ставку, яка буде вищою за конкурента.

Іноді, це призводить до того, що через азарт під час торгівлі, учасники встановлюють ставки, які, після торгів, здаються їм неринковими та завищеними. У такому випадку, ми повертаємося до питання визначення іншого переможця, або проведення повторних торгів...

На розвинених біржових ринках знають про такі проблеми різних видів торгів, а тому розробили та давно запровадили механізм торгів, який називається зустрічний двосторонній аукціон.

Його принцип полягає в тому, що багато покупців та продавців одночасно виставляють свої заявки на продаж та купівлю у так званій «біржовий стакан». Перевагою такого механізму торгів є те, що видно найнижчі пропозиції продавців та найвищі пропозицію покупців. Різниця між цими показниками називається спред. Електронна система торгів дозволяє автоматично укладати угоди з однаковими параметрами, наприклад за ціною та обсягом продукції. У випадку, якщо той чи інший учасник торгів бажає купити певний обсяг активу за ціною, що пропонується контрагентом, він обирає його пропозицію та вказує який обсяг продукції бажає придбати.

Варто зазначити, що таких механізм торгів доступний для ринків стандартизованих, взаємозамінних та масових товарів.

Таким чином забезпечується швидке укладання угод та нівелюється ризик того, що хтось з учасників ринку «заграється» та захоче відмовитися від виконання угоди. Звісно, окрім електронної системи торгів, на біржі реалізований повноцінний механізм клірингу, який забезпечує надійність укладених угод та за долі секунд виконує розрахунку між контрагентами, що додатково надає впевненості всім учасникам торгів.

Отже, сьогодні, як і сто років тому, учасники ринку шукають ринкову ціну, шукають орієнтири для того, аби зрозуміти які активи скільки коштують. На біржовому ринку ми знаємо традиційні чотири ціни: ціна відкриття (open), найвища ціна (High), найнижча ціна (Low) та ціна закриття ринку (Close). Під час англійського та голландського аукціону ми отримуємо тільки стартову ціну та ціну викупу, а за сліпого аукціону, ми отримуємо тільки ціну викупу.

В якому з цих варіантів торгів ринок знайде справжню ринкову ціну я не знаю. Я знаю, що є головнішим за ціну – це тренд. Ціна укладених угод – це історія, яка може не повторитися, а якщо ви розумієте тренд в якому рухається весь ринок – матимете шанс не втратити вигоду.

ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ БІРЖОВОГО РИНКУ: СТАН ТА НАПРЯМИ УДОСКОНАЛЕННЯ

В.О. Яворська, кандидат економічних наук, доцент

*Національний університет біоресурсів і природокористування України,
м. Київ*

Ефективне функціонування біржового ринку потребує зрілої системи регулювання. Біржовий ринок за своєю економічною сутністю є організованим ринком, який функціонує за чітко відрегульованим механізмом.

Багатовіковий світовий досвід відпрацював багато підходів і сформував декілька моделей регулювання: американську, європейську та змішану. Спільна риса усіх моделей ґрунтується на комбінації та збалансуванні норм і методів державного регулювання.

За тривалий історичний проміжок, з часу відродження біржового ринку в Україні у 90-х роках минулого століття, державне регулювання біржового товарного ринку практично не змінилось.

Багато розроблених пропозицій та стратегій розбудови біржового ринку в Україні залишились на паперів і не знайшли свого втілення на практиці.

Пояснити таку ситуацію можна багатьма факторами. Проте, основним чинником, звичайно, залишається відсутність бажання учасників ринку у ринковому ціноутворенні та формуванні конкурентної кон'юнктури на багатьох вітчизняних товарних ринках.

Дослідження світової практики розбудови регулятивного механізму свідчить, що формування біржового ринку та його трансформаційні зміни були пов'язані з постійною появою нових вимог учасників ринку щодо забезпечення більш прозорих та конкурентних для усіх учасників ринкових умов. У результаті біржовий ринок став високоорганізованим елементом ринкової економіки, його вплив на процеси ціноутворення є беззаперечним. Нині світова ціна – це біржова ціна провідних товарних і фондових бірж.

Державне регулювання світового біржового ринку в сучасних умовах досягло значного рівня розвитку, адже уніфікація законодавчих норм різних країн світу дозволила залучити на свої майданчики чисельну кількість учасників.

Разом з тим, основною рисою регулювання світового біржового ринку є спрямування його на захист прав усіх учасників ринку. Таке регулювання надає можливість повноцінно використовувати ринкові засади у біржовій практиці. Водночас, не можна стверджувати, що регулювання на світових біржових ринках – це відсутність державного втручання. Навпаки, держава відіграє ключову роль у становленні і нагляді за діяльністю учасників ринку. Таким чином, певна наявність жорсткого державного регулювання надає можливість

забезпечити високу ліквідність біржової торгівлі через наявність чітких правил і норм, а також необхідності їх дотримання з боку великих та малих інвесторів чи інших учасників біржової торгівлі.

Розглядаючи досвід міжнародних норм регулювання біржової торгівлі, ми можемо багато почерпнути для адаптації у вітчизняну практику. Нам не потрібно щось створювати нове, достатньо правильно використати уже відпрацьовані елементи державного регулювання біржового ринку у розвинутих країнах. Проте, при розробці нових нормативних актив, також не потрібно повністю копіювати чийсь законодавчі акти, адже необхідно зважувати на те, що в високо розвинутих країнах регулятивна база формувалась впродовж багатьох століть.

Водночас, необхідно використати досвід країн, що не мають своїх високо розвинутих біржових майданчиків, а користуються інструментами сусідніх країн. Така ситуація стає досить вигідною для усіх у кінцевому результаті.

Отже, необхідно констатувати, що державне регулювання біржової торгівлі повинне бути забезпечене у повноцінному збалансованому вигляді з боку держави та професійних учасників. Разом з тим, роль держави у системі регулювання біржового ринку має бути забезпечення за будь-яких умов.

Секція 1. Біржовий ринок: організаційно-інформаційне забезпечення обґрунтування стратегії розвитку

ПСИХОЛОГІЯ ПОВЕДІНКИ БІРЖОВИХ УЧАСНИКІВ

К. Алданова, бакалавр*

****Науковий керівник – В.О. Яворська, кандидат економічних наук, доцент
Національний університет біоресурсів і природокористування України,
м. Київ***

Більшість людей навіть не підозрюють, що психологія, характер, поведінка впливають цілком і повністю на сутність речей. Те саме стосується і біржової торгівлі та трейдерства. В останні роки особливої актуальності набули дослідження психології поведінки біржових учасників. Багато практиків та науковців шукають відповіді на, здається прості на перший погляд, питання. Що насправді спонукає більшість жінок грати на коротких позиціях, а чоловіки

чому добре можуть заробляти на довгих стратегіях? І яка взагалі різниця між біржовими учасниками жіночої статі та чоловічої?

Якщо розглядати це питання детально, то можна побачити, що гендерна позиція завжди і у всьому має місце. Навіть у позиціях на біржі.

Результати проведених експериментів у Фінляндії, де інвестиційний портфель кожної людини та кожна біржова стратегія повністю ідентифікуються щодня (пояснюється відносно невеликою кількістю населення) враховували психологічний фактор. Так, дослідження було проведено на акціях Nokia, які тривали упродовж 17 років. Не зважаючи на те, що кількість акціонерів-чоловік була значно вищою, торгівля здійснена жінками була більш успішною. Жінки-торговці управляли річною внутрішньою ставкою прибутку на 43% у своїх холдингах Nokia, і 21,4% у 28 акціях. Тим часом, чоловіки мали відповідно високі втрати – негативний прибуток – 43% і – 21,4% на завершення торгів [1-3].

Жінки-трейдери більш ретельні та вибіркові, оскільки вони більше приділяють увагу оцінці перш ніж здійснити купівельну стратегію, краще підходять до своїх інвестицій та життєвих цілей. Мають тенденцію торгувати менше, але коли вони це роблять, залишаються спокійнішими під час значної біржової волатильності. Жінки-біржовики люблять купувати дешевше, а продавати дорожче, тобто використовують типову поведінку бика на біржі. Чоловіки ж, як правило, більш схильні до надмірної впевненості, і в результаті частіше торгують надмірно. Вони продають на 45% більше, що може збільшити їх шанси на успіх, так само, як і на невдачу [1-3].

Дослідження "Fidelity Investments", проведене в 2013 році, присвячене поведінці подружніх пар, також показало, що чоловіки мають набагато більш високу толерантність до ризику, ніж жінки. Дослідження свідчать, що 15% чоловіків були готові вкласти велику суму грошей, щоб досягти потенційно більшої віддачі, навіть якщо вони піддавались можливості втратити частину або всі початкові інвестиції. Для порівняння, лише 4% жінок сказали, що вони будуть робити те саме [1-3].

Однак це не означає, що жінки не хочуть ризикувати. Індивідуальне дослідження, проведене компанією BlackRock Inc., найбільшим у світі управляючим активами, виявило, що жінки готові збільшувати ризик, якщо це означає більшу прибутковість. Те саме дослідження також показало, що жінки виділяють більшу частину свого портфеля на готівку і їх турбує той факт, що до грошей не можливо доторкнутися [1-3].

Враховуючи вище вказане, можна стверджувати, що жінки повинні бути більш впевненими у своїх можливостях, сміливішими у торгових стратегіях. Адже, відсутність ризику має важливе значення для фінансування, але занадто

велика частина ринку може залишити чудових можливостей. Більш твердий підхід до торгівлі – відкриває більше можливостей.

У той же час, психологічна поведінка чоловіків має допускати можливості допускати помилки у торгових стратегіях. Торгівля меншими позиціями та виділення меншої частки портфеля на індивідуальні торги може значно зменшити ризик, краще його мінімізувати. Потрібно ставитися більш критично до власних здібностей і усвідомлювати можливість поразки. Якщо чоловіки не отримують постійного прибутку від цілого ряду активів у своєму портфелі, слід здійснити переоцінку підходу, скориставшись допомогою більш консервативних жінок.

Отже, чоловіки та жінки мають дещо різні підходи, пов'язані з фінансуванням та інвестиціями, але це не означає, що ця різниця досить вагома. У цьому відношенні, обидві статі можуть багато чого навчитися одна в одній, щоб стати більш продуманими біржовими трейдерами.

Список використаних джерел:

1. Тимошенко Н. Л. Корпоративна культура: діловий етикет: навч. посібник. Київ: Знання, 2006. 391 с.
2. Виноградський М. Д., Шканова А. М. Управління персоналом: навч. посібник. Київ: Центр учбової літератури, 2009. 502 с.
3. Менеджмент організацій : підручник / за заг. ред. Федулової Л. І. Київ: Либідь, 2003. 448 с.

ХЕДЖУВАННЯ Ф'ЮЧЕРСАМИ НА ВІДСОТКОВІ СТАВКИ

*Є.С. Бабієнко, магістр**

**Науковий керівник – Н.П. Резнік, доктор економічних наук, професор
Національний університет біоресурсів і природокористування України,
м. Київ*

Хеджування відіграє важливу роль в управлінні ризиками на фінансовому ринку відсоткових ставок. Укладення ф'ючерсної угоди на відсоткові ставки означає, що продавець бере на себе зобов'язання вкласти депозит стандартної суми під відсоткову ставку, зафіксовану в момент продажу контракту. Дата виконання такого ф'ючерсного контракту віддалена деяким проміжком часу від дати укладення угоди і є стандартною. Покупець ф'ючерсного відсоткового контракту зобов'язується прийняти депозит на аналогічних умовах.

Ф'ючерсні контракти на короткострокові відсоткові ставки оцінюються за індексним методом ціноутворення. Це означає, що ціна ф'ючерсу, випсаного на короткостроковий фінансовий інструмент, подається як 100 мінус очікувана відсоткова ставка за цим інструментом на грошовому ринку [1].

Правила біржі встановлюють мінімальний рівень зміни ціни ф'ючерсу – тік, який дорівнює сотій частині від 1 %. Намагаючись створити умови для ефективної торгівлі, біржі гарантують, що тіки в однакових типах ф'ючерсних контрактів мають стандартну грошову вартість. Вартість тіка обчислюється, як його розмір, помножений на номінальну вартість контракту з урахуванням терміну його дії [2, 3].

Ефективність хеджування за допомогою ф'ючерсів на короткострокові відсоткові ставки залежить від кореляції між балансовою та ф'ючерсною позиціями учасника ринку. Хедж має включати такі позиції за ф'ючерсними контрактами, які економічно пов'язані з балансовою позицією хеджера та призначені для зменшення ризику, що виникає у процесі здійснення комерційних операцій банку. Наприклад, якщо банк має в активі 90-денні казначейські векселі уряду США і передбачає падіння рівня відсоткової ставки за цими цінними паперами, то хеджувати такий ризик необхідно за допомогою ф'ючерсів на казначейський вексель, а не євродоларових ф'ючерсів або якихось інших контрактів. У такому разі зниження дохідності векселів буде компенсовано підвищенням ціни відповідних ф'ючерсів. Ф'ючерсні контракти за короткостроковими відсотковими ставками можуть використовуватися для хеджування ризику зміни ціни фінансових інструментів за умови високого коефіцієнта кореляції між цінами спотового та ф'ючерсного ринків [2, 3].

Хеджування ф'ючерсами – це процес, у результаті якого мінімізується ціновий ризик зайняттям компенсуючої позиції на ф'ючерсному ринку.

Традиційний ідеальний хедж складається з балансової позиції на конкретний фінансовий інструмент, до якої дібрано рівну за розміром, але протилежну за напрямом позицію на ф'ючерсному ринку. При цьому в основу ф'ючерсних контрактів покладено той самий інструмент, що обліковується за балансовою позицією. На практиці такої відповідності досягти нелегко, але зміст досконалого хеджування допомагає зрозуміти механізм дії ф'ючерсних контрактів, що мають на меті захист від відсоткового ризику.

Механізм дії ф'ючерсів за відсотковими ставками та сутність операцій хеджування відсоткового ризику розглянемо на прикладі євродоларового ф'ючерсного контракту як одного з найбільш популярних фінансових ф'ючерсів. У наведеному далі прикладі хеджером виступає банк, котрий узяв кредит на міжбанківському ринку, але на практиці будь-який позичальник може так само хеджувати свій ризик [2, 3].

На вибір відповідного типу ф'ючерсних контрактів у процесі хеджування впливає також рівень ліквідності конкретного ф'ючерсного ринку. Іноді може скластися ситуація, що на ринку є ф'ючерсний контракт, який відповідає

потребам хеджера, але ліквідність його недостатня. Тоді доводиться використовувати другорядний, але більш ліквідний ф'ючерсний контракт.

Для проведення ідеального хеджу необхідно, щоб суми та строки балансової і ф'ючерсної позицій збігалися. Досягнути цього вдається не завжди, тому що ф'ючерсні угоди мають стандартні суми та строки дії. Хеджеру необхідно підбирати строки та суми ф'ючерсних контрактів так, щоб вони були найбільш близькими до обсягів та термінів дії інструментів, покладених в основу балансової позиції. Але таке хеджування не буде ідеальним [1-3].

Отже, хеджування є важливим інструментом мінімізації відсоткових ризиків. Проте, процес ідеального хеджування на практиці стає майже нездійсненним, а завдання мінімізації ризиків, що постають перед хеджером, значно ускладнюються.

Список використаних джерел:

1. Калач Г. М. Сучасні тенденції фінансової політики у сфері фондового ринку. *Актуальні проблеми економіки*. 2009. № 6 (96). С. 216–221.
2. Говорушко Т.А., Тимченко О.І. Малий бізнес. Навч. посіб. Київ: Центр навчальної літератури, 2012.
3. Шелудько В.М. Фінансовий ринок: Навч. посіб. 3-тє вид., випр. і доп. Київ: Знання-Прес, 2014.

СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ СВІТОВОГО ВАЛЮТНОГО РИНКУ

*С.В. Бабієнко, магістр**

**Науковий керівник – Н.П. Резнік, доктор економічних наук, професор
Національний університет біоресурсів і природокористування України,
м. Київ*

Однією з важливіших форм міжнародної економіки є фінансовий ринок, невід'ємною ланкою якого виступає валютний ринок. Сучасний валютний ринок являє собою певну систему стійких економічних і організаційних відносин між учасниками міжнародних розрахунків з приводу не тільки валютних операцій, а й зовнішньої торгівлі, надання послуг, здійснення інвестицій та інших видів діяльності, які потребують обміну і використання різних іноземних валют.

Ринок Форекс (від англ. Forex – FOReign Exchange) – міжбанківський міжнародний валютний ринок. Здебільшого використовують словосполучення «ринок Форекс». У суспільстві термін «Форекс» прийнято використовувати

для позначення взаємного обміну валют, а не усієї сукупності валютних операцій [2].

На сучасному етапі валютний ринок носить глобальний характер та охоплює всі країни світу. Так, за даними Банку міжнародних розрахунків, станом на квітень 2018 р. щодобовий оборот Форекс-ринку становив 5-6 трлн. дол. США (рис. 1) [1, 3].

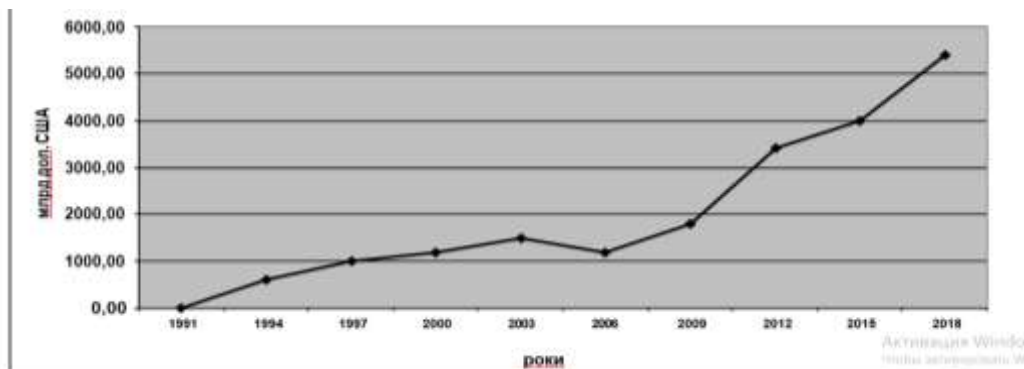

Рис. 1. Динаміка загального щодобового обороту FOREX, млрд. дол. США, 1991–2018 рр.

Джерело: [3]

З огляду на динаміку майже за 40 років щодобовий оборот FOREX-ринку збільшився у тисячі разів. На сучасному етапі операції на міжнародному валютному ринку, де долар – базова або розрахункова валюта і становить 87%, євро – 33%, японська єна – 23%, англійський фунт стерлінгів – 12%, австралійський долар – 9% [1, 3].

Таким чином, сучасні тенденції світового валютного ринку характеризуються сталою тенденцією до розвитку, свідченням чого є динаміка загального щодобового обороту FOREX-ринку та динаміка курсів валют. Одночасно, у більш практичному плані, кожна країна світу має орієнтуватись на поживлення власного валютного ринку, ураховуючи національні особливості та з використанням зарубіжного досвіду управління та розвитку валютного ринку.

Список використаних джерел:

1. Офіційний сайт Світового банку. URL: <http://www.data.worldbank.org>. (дата звернення 18.11.2018р.).
2. ФОРЕКС / FOREX – что это такое? Самое точное определение рынка Форекс. Ежедневный оборот рынка Форекс. URL: http://finance.sitcity.ru/ltext_1511052025.phtml?p_ident=ltext_151105202_5.p_1711025524. (дата звернення 18.11.2018р.).
3. The Global Financial Centres Index15. Global Financial Centres Index URL:http://www.finance-montreal.com/sites/default/files/publications/gfci17_23march2015.pdf. (дата звернення 18.11.2018р.).

ПЕРСПЕКТИВИ ЕЛЕКТРОННОЇ БІРЖОВОЇ ТОРГІВЛІ В УКРАЇНІ

*А.С. Благодатний, аспірант**

**Науковий керівник – Н.П. Резнік, доктор економічних наук, професор
Національний університет біоресурсів і природокористування України,
м. Київ*

На сучасному етапі розвитку, електронна торгівля є ефективним механізмом для вдосконалення існуючих зв'язків між покупцями та продавцями, сприяючи зниженню трансакційних витрат. Для ринку України опанування електронної форми торгівлі сприятиме переходу на високий рівень розвитку, усуваючи наявність тіньової ланки ринку.

Для сучасного етапу розвитку світової біржової торгівлі характерні такі основні тенденції:

- 1) зростання обсягу біржової діяльності, що характеризується зростанням кількості укладених угод;
- 2) постійне скорочення кількості операцій із товаром на реальному ринку;
- 3) підвищення рівня концентрації біржової торгівлі в окремих країнах;
- 4) переважне розміщення товарних бірж у місцях концентрації споживання товарів – основні операції, пов'язані з купівлею-продажем ф'ючерсних і опціонних контрактів;
- 5) вирівнювання рівня біржових цін на товари, на різних біржах – це пов'язано з тим, що основна частка операцій здійснюється не з реальними товарами, а із ф'ючерсними й опціонними контрактами;
- 6) зростання технічного оснащення бірж, еволюція програмного забезпечення та вдосконалення техніки біржових операцій.

Розвиток біржової торгівлі в Україні підпорядкований впливу факторів макроекономічного характеру, що мають переважно негативний вплив та зумовлюють існування низки проблем у функціонуванні бірж: недосконалість нормативно-правової бази; відсутність конкурентного біржового середовища; недостатньо високий стан розвитку біржової інфраструктури тощо. Сучасний стан біржової торгівлі в Україні свідчить про необхідність її структурної перебудови, суттєвої технічної модернізації, застосування сучасних біржових технологій.

Саме вдосконалення в Україні системи електронної біржової торгівлі має на меті покращити зв'язки між суб'єктами аграрного ринку на основі створення універсальної системи електронної торгівлі, фінансування якої має здійснюватися в рамках створеної програми «Електронний біржовий ринок». Контроль за системою має бути покладено на Міністерство аграрної політики та продовольства України.

Основним адміністратором системи електронної торгівлі є держава в особі, наприклад, Аграрної біржі, оскільки існує ризик монопольного контролю за інформаційними потоками з боку приватних корпорацій. Державна Аграрна біржа, повинна займатись акредитацією господарюючих суб'єктів, організувати належний контроль за продукцією, яка виставляється в електронну торгову систему, співпрацюючи з професійною лабораторією для дослідження рівня якості продукції та бути гарантом виконання угод.

Сьогодні, Аграрна біржа в рамках своєї діяльності, реалізовує пілотний проект запуску електронної торгової системи, який матиме ряд переваг:

1. Забезпечення умовами для швидкого та вільного інформаційного обміну та взаємодії;
2. Зменшення трансакційних витрат;
3. Сприяння моніторингу стану ринку;
4. Забезпечення надання консалтингової допомоги;
5. Зменшення ризику при укладенні угод і здійсненні комерційних операцій;
6. Сприяння створення системи ефективного страхування угод та процесу гарантій між учасниками;
7. Створення умов для вдосконалення ринкового середовища.

Реалізація вказаних вище пропозицій дозволить забезпечити в Україні дотримання основних принципів біржових торгів (публічність та гласність), створити ліквідний ринок для формування вільного ціноутворення, а також впровадити сучасні біржові технології, що позитивно вплине на інтеграцію товарних бірж України у міжнародну біржову діяльність.

ХЕДЖУВАННЯ В УПРАВЛІННІ ЦІНОВИМИ РИЗИКАМИ У БАНКІВСЬКІЙ ДІЯЛЬНОСТІ

Я. Богданович, бакалавр*

**Науковий керівник – В.О. Яворська, кандидат економічних наук, доцент
Національний університет біоресурсів і природокористування України,
м. Київ*

Управління ціновими ризиками в сучасних умовах прийнято здійснювати за допомогою хеджування. Хеджування – це термін, який описує дії щодо мінімізації цінових ризиків, які пов'язані із можливістю зміни ринкової ціни інструмента упродовж певного періоду.

Найважливішими ціновими ризиками в банківській діяльності за масштабами та можливими наслідками є ризики зміни обмінних валютних курсів та процентних ставок. Також значним є ризик, який пов'язаний зі зміною

вартості цінних паперів. Цінові ризики належать до групи фінансових ризиків [1].

Хеджування – це процес зниження ризику імовірних витрат. Банк може прийняти рішення хеджувати всі ризики, не хеджувати нічого або хеджувати що-небудь вибірково. Він також може спекулювати свідомо чи не свідомо.

Операція хеджування передбачає укладення строкової компенсаційної угоди з третьою стороною для повної ліквідації або часткової нейтралізації цінового ризику. Умови такої угоди дозволяють мати виграш (компенсацію) у разі фінансових втрат в основній (балансовій) операції. Якщо ж за основною операцією отримано прибуток спекулятивного характеру (як наслідок сприятливих змін ціни), то за додатковою угодою матимуть місце втрати [3].

Методи хеджування – це засоби впливу на структуру фінансових активів та зобов'язань для зменшення рівня ризику або створення систем захисту від ризику шляхом укладання додаткових фінансових угод.

Інструментами хеджування є похідні контракти – деривативи. Тобто це певні угоди в сфері фінансів, механізм дії яких допомагає в мінімізації ризику зміни ціни базового інструмента в майбутньому.

У світовій практиці найбільш поширеними видами деривативів є форвардні та ф'ючерсні контракти, опціони та своп-контракти. А з видів базових фінансових інструментів найпопулярнішими є: валюта, грошові кошти у формі депозитів та кредитів, цінні папери і фондові індекси [2].

На сьогоднішній день в економічній системі деривативи виконують дві основні функції:

1) Створюють механізми для проведення хеджування цінових ризиків.

2) Дозволяють біржовим спекулянтам гарантувати свої прогнози і здійснювати спекулятивні операції для отримання доходу від різниці в цінах.

Хеджерами на біржовому фінансовому ринку можуть бути як фізичні, так і юридичні особи, які є учасниками ринку і проводить операції з фінансовими деривативами для зниження або уникнення цінового ризику, який пов'язаний з власністю на базові інструменти. Сутність операції хеджування полягає в перенесенні цінових ризиків з хеджерів на інших учасників – біржових трейдерів.

Отже, для країн з розвинутою економікою вкрай важлива фінансова стабільність. Для її досягнення набув поширення метод управління ціновими ризиками – хеджування. Таким чином, призначення та економічний зміст хеджування полягає в мінімізації цінових ризиків та досягненні визначеності майбутнього становища хеджера.

Список використаних джерел:

1. Васюренко О. В. Ризик як складова економічних процесів. *Фінанси України*. 2005. № 7. С.68-74
2. Вітлінський В. Фінансовий ризик і методи його вимірювання. *Фінанси України*. 2000. № 5. С. 13-23
3. Стратегії управління ризиками. URL: https://studopedia.su/12_15884_strategii-keruvannya-rizikom.html (дата звернення 20.11.2018р.).

ІНТЕРНЕТ-ТРЕЙДИНГ НА БІРЖОВОМУ ФОНДОВОМУ РИНКУ

*С. Бредюк, магістр**

**Науковий керівник – В.О. Яворська, кандидат економічних наук, доцент
Національний університет біоресурсів і природокористування України,
м. Київ*

Інтернет-трейдинг (електронна торгівля) являє собою спосіб доступу до процесу торгів на різних біржах (фондовій, товарній біржі, позабіржовому ринку Форекс) з використанням технологій інтернету. Сучасний рівень розвитку інтернет технологій та широкий доступ до цього виду отримання інформації та зв'язку, практично скрізь, дозволяє кожному бажаючому, маючи інтернет і, встановивши спеціальне програмне обладнання, мати можливість доступу до торгів безпосередньо на будь-якій біржі світу.

Більшість великих біржових майданчиків світу відходить від звичної схеми продажів в «ямі» або на «підлозі» і переходять на систему електронної торгівлі. Це означає, що будь-хто, де б він не знаходився, має можливість купувати або продавати будь-який фінансовий чи товарний актив, що торгується на біржі, віддаючи накази через інтернет систему безпосередньо зі свого торгового терміналу, тобто здійснювати інтернет-трейдинг [1].

Як і будь-яка інша діяльність, інтернет-трейдинг вимагає професійного рівня знань і навичок, психологічної підготовки і дисципліни.

Основними перевагами інтернет-трейдингу є [1]:

- широкий доступ до біржових терміналів через Інтернет-мережу;
- можливість організації власного бізнесу;
- швидкість та висока ліквідність торгівлі;
- зручність взаєморозрахунків;
- доступ до інформації;
- можливість застосування різних торгових стратегій.

До недоліків інтернет-трейдингу можна віднести [1]:

- високі ризики втрати капіталу при торгівлі;
- регулярну присутність за комп'ютером;

- необхідність психологічної стійкості, самовладання і контролю.

Біржова індустрія у країнах із розвинутою економікою нині, подібно іншим сферам економічної діяльності, піддається кардинальним трансформаційним змінам, пов'язаних з активізацією інформаційнотехнологічних інновацій. У зв'язку з цим, спектр використання інструментів біржового ринку з кожним роком охоплює все більше учасників економічних взаємовідносин: від товаровиробників, трейдерів, промислових і інвестиційних компаній до державних інститутів. Тільки за останні два десятиліття світовий біржовий обіг досягнув масштабних розмірів. Обсяги торгівлі деривативами з одноразових угод переросли у щоденні потоки ділових операцій, які вимірюються в трильйонах доларів США. Світова біржова торгівля є однією з головних форм оптової торгівлі, про що свідчать обсяги біржових доручень і номенклатура біржових товарів. Оцінювання поточного стану світового біржового ринку засвідчує про щорічне зростання обсягів торгів [2].

Отже, застосування новітніх технологій і механізмів електронної торгівлі призводить до поступового зникнення різниці між традиційною біржовою торгівлею та електронними позабіржовими торговельними системами. Така тенденція проявляється у прагненні бірж використовувати систему електронної торгівлі, яка відмовляється від голосових торгів (pit-based) і перетворюється в систему так званих «торгових точок» (trading points), що обслуговують клієнтів за допомогою віддалених робочих терміналів.

Список використаних джерел:

1. Що таке інтернет-трейдинг. URL: <http://cikavosti.com/shho-take-internet-treying/>. (дата звернення 30.11.2018р.)
2. Солодкий М.О. Біржовий ринок: навч. посіб. Київ: Аграрна освіта, 2010. 565 с.

РОЗВИТОК БІРЖОВОГО ЕЛЕКТРОННОГО ТРЕЙДИНГУ

*Л.О. Бурмака, магістр**

**Науковий керівник – М.О. Солодкий, кандидат економічних наук, професор, заслужений діяч науки і техніки України*

*Національний університет біоресурсів і природокористування України,
м. Київ*

Як свідчить світовий досвід, все більших масштабів набуває електронна біржова торгівля, як принципово новий підхід до процесу ведення біржового торгу, хоча комп'ютерні технології в біржовій торгівлі використовувались

задовго до появи першої електронної біржі, виконуючи лише допоміжні функції. Вони забезпечували швидкий доступ до інформації, полегшували процес її обробки та зберігання, сприяючи функціонуванню товарних бірж.

Предметами електронної біржової торгівлі в основному виступають фінансові контракти, тобто ф'ючерси й опціони на валюту, фондові індекси, процентні ставки та ін. За межами Японії електронні біржові системи майже не використовуються в торгівлі сировинними товарами, у той час як торгівля традиційними біржовими товарами (сільськогосподарськими продуктами, металами, нафтою й нафтопродуктами) здійснюється дуже активно на американських і європейських біржах. Однак на електронних біржах Європи й США торгують різного роду індексами, державними облігаціями, казначейськими зобов'язаннями, банківськими векселями, процентними ставками по депозитах, валютою [1].

Вперше електронна біржа була випробувана у 1985 році у Новій Зеландії. У 1992 році на біржовому ринку вже налічувалось п'ять електронних бірж, а у 2002 році не залишилось жодної біржі, де б не було хоча деяких елементів електронного трейдингу (сучасної технології біржової торгівлі) [2].

Завдяки комп'ютеризації біржової торгівлі усувається її закритість, таким чином це дає змогу поставити всіх її учасників у приблизно однакові умови, дозволяє здійснити глобальну концентрацію біржового товару в одному місці земної кулі, де світовий попит врівноважується світовою пропозицією, тим самим створюючи справедливу ринкову ціну, на яку орієнтуються виробники та споживачі товарних ринків, банки, портфельні та стратегічні інвестори [2].

Існує декілька систем електронної біржової торгівлі. Електронні торги можуть розпочинатися під час звичайних торговельних сесій, наприклад, як це здійснювалось за допомогою системи Project A на Чиказькій торговельній палаті (CBOT) та у системі АРТ на Лондонській міжнародній біржі фінансових ф'ючерсів і опціонів (LIFFE), або після їх закриття на CBOT у системі Globex, системі ACCESS Нью-Йоркської товарної біржі (NYMEX) та у системі SYCOM на Сіднейській ф'ючерсній біржі (SFE) [2].

Усі функціонуючі системи сучасного електронного біржового трейдингу будуються за однією схемою, яка включає такі компоненти:

- центральна біржова система, яка забезпечує введення всієї ринкової інформації та виконання наказів трейдерів;
- лінія зв'язку з центральною біржею;
- робоча станція члена біржі – трейдера, через яку він отримує інформацію, вводить накази щодо купівлі-продажу біржових контрактів.

Отже, нові інформаційні технології кардинально змінюють підходи до ведення бізнесу, відкривають нові можливості щодо його розвитку, тому

необхідно зробити зміни в концепціях становлення біржових товарних та фінансових ринків і передбачити широке використання електронного біржового трейдингу.

Список використаних джерел:

1. Солодкий М.О. Біржовий ринок : навч. посіб. Київ: Аграрна освіта, 2010. 565 с.
2. Навчальні матеріали онлайн. URL : <http://pidruchniki.com>. (дата звернення 18.11.2018р.).

СУЧАСНИЙ СТАН РИНКУ ДЕРИВАТИВІВ В УКРАЇНІ

*М.В. Водніцький, магістр**

**Науковий керівник – В.О. Яворська, кандидат економічних наук, доцент
Національний університет біоресурсів і природокористування України,
м. Київ*

Фінансова нестабільність та значна цінова волатильність на світових та національних фінансових ринках обумовлюють потребу у широкому використанні спеціальних інструментів хеджування ризиків – деривативів.

Світовий досвід свідчить, що ринок деривативів виконує роль індикатора стану і перспектив змін як національних, так і світової економік. В Україні ринок деривативів розвивається дуже повільно, саме тому актуальним є дослідження стану його розвитку.

Дериватив – стандартний документ, що засвідчує право та / або зобов'язання придбати чи продати в майбутньому цінні папери, матеріальні або нематеріальні активи, а також кошти на визначених ним умовах [1].

За кордоном ринок деривативів є достатньо розвиненим. Так, за даними Банку міжнародних розрахунків у грудні 2017 року вартість укладених на міжнародному ринку ф'ючерсних контрактів становила 33 653 млрд дол. США, а опціонів – 47 378 млрд дол. США. Головними учасниками ринку деривативів виступають країни Європи, Північної Америки, Азії та Тихого океану [2].

На сучасному етапі ринок деривативів в Україні знаходиться на переломному етапі свого подальшого розвитку. Аналіз його функціонування за останні п'ять років свідчить про те, що він має свої суттєві особливості.

Головною особливістю українського ринку деривативів є падіння обсягів торгів. Пік обсягу торгів припадав на 2012 рік і становив 24,91 млрд грн. Для наступних років характерна тенденція до зниження обсягу торгів. Так, у 2016 р. обсяг торгів склав 2,4 млрд грн, що менше на 3,47 млрд грн попереднього року та у 10 разів менше відносно максимального абсолютного значення у 2012

році[1]. Проте 2017 році спостерігалось значне підвищення обсягів до 5,62 млрд. грн. (рис. 1) [3].

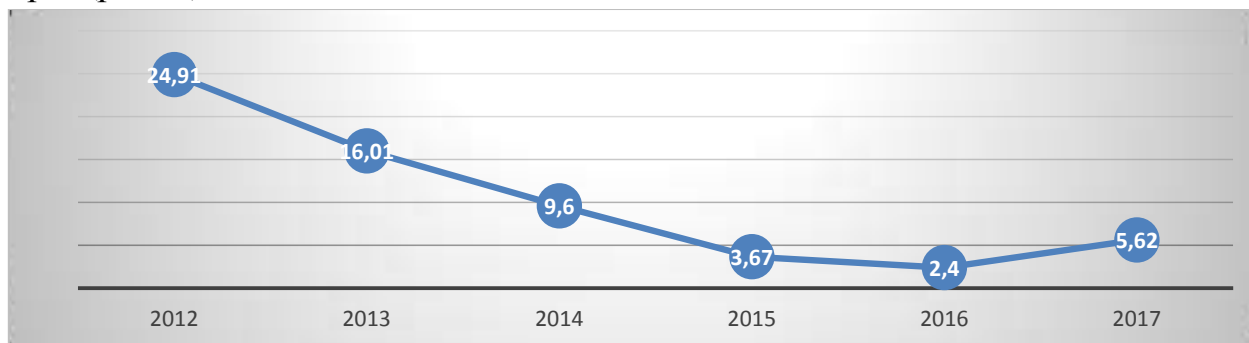

Рис. 1. Обсяги торгівлі деривативами за період 2012-2017 рр.

Джерело: НКЦПФР

Розвиток та функціонування ринку деривативів в Україні, як свідчать дослідження, стримується існуванням ряду наступних проблем:

1. Недосконалість та відсутність спеціального нормативно-правового підґрунтя щодо регулювання випуску та обігу похідних фінансових інструментів. Перш за все, слід відзначити, що у правовому полі досі відсутній спеціальний закон про ринок деривативів. На сучасному етапі діють закони і підзаконні нормативні акти, що регулюють лише окремі сторони цього ринку, які характеризуються непослідовністю і неузгодженістю [4].

2. Нерозвиненість ринків базових активів. Це пов'язано з практичною відсутністю організованих і ліквідних біржових товарних ринків енергоносіїв, сільгосппродукції і металів;

3. Недостатній рівень розвитку відповідної інфраструктури, зокрема ефективного клірингу та інституту маркет-мейкінгу;

4. Відсутність у більшості господарюючих суб'єктів практичного інтересу до здійснення угод з похідними фінансовими інструментами, що пов'язано з низьким рівнем поінформованості суб'єктів господарювання про операції з деривативами;

5. Переважання на ринку деривативів спекулянтів, так як практика хеджування ризиків з використанням фінансових деривативів поки не властива більшості учасників ринку.

Таким чином, наведені вище особливості ринку деривативів в Україні свідчать про незадовільний рівень його функціонування, який не відповідає потребам розвитку національної економіки, не виконує своєї головної функції – хеджування ризиків учасників ринку. Перехід ринку деривативів на якісно новий рівень залежить від вирішення нагальних проблем його розвитку.

Одною з головних умов поштовху ринку деривативів є подолання основних проблем, що зазначені вище. Відповідно, при здійсненні

запропонованих заходів, ми зможемо сприяти розвитку ринку деривативів, що принесе значні фінансові прибутки як господарюючим суб'єктам, так і державі у вигляді податків.

Список використаних джерел:

1. Податковий кодекс України URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2755-17/page>. (дата звернення 15.11.2018р.).
2. Офіційний сайт Банку міжнародних розрахунків URL: <https://www.bis.org>. (дата звернення 15.11.2018р.).
3. Звіт НКЦПФР за 2016 рік URL: <http://www.ssmsc.gov.ua>. (дата звернення 15.11.2018р.).
4. Примостка Л. О., Краснова І. В. Біржовий ринок деривативів в Україні: історія, сучасність, перспективи розвитку. Фінанси України. 2014. № 7. С. 49-65.

ІНФРАСТРУКТУРА РИНКУ ЦІННИХ ПАПЕРІВ

*В.В. Волошин, магістр**

**Науковий керівник – А.М. Слободяник, кандидат економічних наук
Національний університет біоресурсів і природокористування України,
м. Київ*

Інфраструктуру фондового ринку утворюють інститути, які забезпечують функціонування ринку, створюють необхідні умови для обігу цінних паперів на біржовому чи позабіржовому ринках, сприяють укладанню угод щодо цінних паперів між учасниками ринку.

Інфраструктура ринку цінних паперів [1]:

Регулятивна – система регулювання ринку цінних паперів, що включає систему правил поведінки учасників ринку і систему методів впорядкування укладених угод;

Функціональна – система торгівлі цінними паперами (посередники, фондові магазини, фондові біржі, організований та неорганізований позабіржовий ринок, аукціони з продажу цінних паперів), яка забезпечує процес укладання угод з цінними паперами;

Технічна – система розрахунків з укладання угод, збереження і обліку цінних паперів, що включає депозитарну діяльність (збереження цінних паперів, облік прав на цінні папери); діяльність з ведення та збереження реєстру власників цінних паперів; розрахунково-клірингова діяльність.

Інформаційна – включає інформаційну систему (збір, обробку інформації про емітентів, новий випуск, ціни і місця торгівлі цінними паперами) і систему зв'язку (об'єднує засоби зв'язку учасників ринку цінних паперів).

Інфраструктуру фондового ринку утворюють інститути, які забезпечують функціонування ринку, створюють необхідні умови для обігу цінних паперів на біржовому чи позабіржовому ринках, сприяють укладанню угод щодо цінних паперів між учасниками ринку. Залежно від стадії обігу цінних паперів розрізняють первинний та вторинний ринок. Первинний ринок цінних паперів – це ринок, на якому розміщуються вперше випущені цінні папери, відбувається мобілізація капіталів корпораціями, товариствами, підприємствами і запозичення коштів ними та державою. Розміщення цінних паперів на ринку може здійснюватися [1-3]:

- безпосередньо їх емітентом;
- через посередників;
- на аукціонах.

Розміщення цінних паперів на ринку безпосередньо емітентом (прямий продаж) відбувається дуже рідко і головним чином тоді, коли емітент не тільки добре відомий, а й має зв'язки з можливими покупцями. Зокрема, прямий продаж набув поширення на ринку корпоративних облігацій у вигляді продажу їх безпосередньо інституційним інвесторам без публічного оголошення та відкритої передплати, а також без попередньої купівлі облігацій інвестиційним дилером. Прямий продаж дає можливість корпораціям уникнути витрат, пов'язаних із складною процедурою публічних випусків та оплатою послуг дилерів, і крім того, уникнути розголошення. Найпоширеніший спосіб розміщення цінних паперів – через посередників, інвестиційних дилерів, що мають великий досвід проведення операцій на ринку. Емітент укладає угоду з інвестиційним дилером на розміщення цінних паперів нового випуску. Спочатку дилер здійснює старанний аналіз передбачуваного випуску з точки зору прибутковості. Відносини між емітентом та дилером можуть будуватися по-різному. Дилер може виступити в ролі покупця цінних паперів з метою їх подальшого перепродажу. Така купівля цінних паперів називається передплатою (андерайтінгом), а сам дилер – передплатником (андерайтером). Іноді дилер бере у емітента опціон, тобто право купити випуск. Таке право він реалізує, якщо тільки знайде покупців. Дилер може виступати у ролі агента емітента – брокера. У цьому випадку він бере цінні папери на комісію та намагається по можливості продати їх [1-3].

Розміщення цінних паперів може відбуватися публічно чи приватно. Розміщення цінних паперів може здійснюватися за допомогою аукціонів.

Вторинний ринок цінних паперів – це ринок, де продаються та купуються раніше випущені цінні папери, відбувається зміна їх власників. З точки зору організації вторинний ринок поділяється на позабіржовий (вуличний) та біржовий. Історично позабіржовий ринок передре біржовому. У

країнах з ринковою економікою біржі природно виростили із вуличного ринку в міру того, як збільшувалися масштаби фондових операцій, множилися емітенти цінних паперів, вдосконалювалася техніка брокерської справи.

На позабіржовому ринку знаходяться в обігу цінні папери новостворених, маловідомих, невеликих компаній, які не отримали допуску до операцій на фондовій біржі. Проте на цьому ринку можна зустріти й цінні папери відомих великих компаній, які з тієї чи іншої причини віддають перевагу позабіржовому ринку. Позабіржовий ринок є мережею брокерських та дилерських фірм, які часто є членами біржі і пов'язані між собою та з найбільшими інституційними інвесторами телефоном, телетайпом та телексом [1-3].

Отже, функціонування ринку цінних паперів значним чином залежить від наявності та ефективності функціонування ринкової інфраструктури.

Список використаних джерел:

1. Берлач А. І. та ін. Організаційно-правові основи біржової діяльності: Навч. Посібник. Київ: Фенікс, 2000. 336 с.
2. Мендрул О. Г., Шевчук І. А. Ринок цінних паперів: Навч. посібник. Київ: КНЕУ, 2006. 152 с.
3. Желіхівська А. М. Особливості формування інфраструктури фондового ринку України. *Наукові праці НДФІ*, 2009. №1. С.75-81.

СУЧАСНИЙ СТАН ТА ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ БІРЖОВОЇ ТОРГІВЛІ В УКРАЇНІ

*А. Глуша, магістр**

**Науковий керівник – Н.П. Резнік, доктор економічних наук, професор
Національний університет біоресурсів і природокористування України,
м. Київ*

Однією з необхідних умов розвитку ринкової економіки є розвинена інфраструктура, одним з елементів якої є біржі. Ринкова основа формування бірж передбачає загальні закономірності біржової торгівлі, пов'язані як з економічною сутністю діяльності, так і з формами її організації. Масштаби вітчизняного біржового ринку є незначними порівняно з країнами Європи та США, що вказує на його низьку ефективність. У зв'язку із цим виникає необхідність дослідження проблематики сучасного стану біржового ринку України, розроблення ефективних механізмів підвищення функціональності товарних бірж та визначення їх ролі в національній економіці.

Незважаючи на значну кількість публікацій, проблематика функціонування біржового ринку України в сучасних економічних умовах є

недостатньо висвітленою. Це зумовлює потребу в дослідженні особливостей біржової торгівлі в Україні та факторів її розвитку, адаптації біржових процесів до сучасних реалій розвитку ринку.

Розвиток біржової торгівлі в Україні підпорядкований впливу факторів макроекономічного характеру, що мають переважно негативний вплив та зумовлюють існування низки проблем у функціонуванні бірж: недосконалість нормативно-правової бази; відсутність конкурентного біржового середовища; недостатньо високий стан розвитку біржової інфраструктури тощо. Сучасний стан біржової торгівлі в Україні свідчить про необхідність її структурної перебудови, суттєвої технічної модернізації, застосування сучасних біржових технологій [2].

Станом на 1.01.2017 в Україні зареєстровано 555 бірж, із них 391 – товарно-сировинна, 104 – універсальних, 24 – агропромислових та 36 – інших. У структурному розрізі станом на 1.01.2017 найбільша кількість припадає на товарні та товарно-сировинні біржі, які займають 70% щодо загальної кількості; універсальні біржі займають 19%, агропромислові – 4%, інші – 6%. За даними Державної служби статистики України, у 2017 р. на біржах працювало 472 особи. Статутний капітал бірж становив 181,8 млн. грн. [1].

Біржова торгівля продукцією і товарами впродовж 2017 р. представлена переважно спотовим ринком (укладання угод на реальний товар із негайною поставкою). На умовах споту було укладено 65% усіх біржових угод. У структурі спотових угод переважну більшість становили угоди з продажу культур зернових, бобових та насіння олійних культур (37,3%), тварин живих та продукції тваринництва (12%), лісоматеріалів (8,1%) та палива (6,2%) [1].

За останні роки в Україні спостерігається ситуація з переважанням позабіржового ринку. За критеріями обсягу виробництва Україна володіє певним біржовим потенціалом ринків зерна, цукру, насіння олійних культур, але сировинний товар потребує специфічних механізмів для формування прогнозних ринкових цін. У складі основних факторів, що впливають на процес становлення біржового товарного ринку в Україні, можна відзначити рівень розвитку виробництва та споживання товарів в Україні; обсяги експорту та імпорту товарів; ступінь інтегрованості біржових структур в єдину мережу; рівень поінформованості суб'єктів господарювання про можливості інструментів біржового ринку [2].

Отже, Розвиток біржової торгівлі в Україні підпорядкований впливу факторів макроекономічного характеру, що мають переважно негативний вплив та зумовлюють існування низки проблем у функціонуванні бірж: недосконалість нормативно-правової бази; відсутність конкурентного біржового середовища; недостатньо високий стан розвитку біржової

інфраструктури тощо. Сучасний стан біржової торгівлі в Україні свідчить про необхідність її структурної перебудови, суттєвої технічної модернізації, застосування сучасних біржових технологій.

Список використаних джерел:

1. Офіційний сайт Державної служби статистики України. URL: <http://www.data.worldbank.org>. (дата звернення 18.11.2018р.).

2. Солодкий М.О. Біржовий ринок : навч. посіб. Київ: Аграрна освіта, 2010. 565 с.

ОРГАНІЗАЦІЙНО-ЕКОНОМІЧНІ ОСНОВИ ФУНКЦІОНУВАННЯ БІРЖОВОГО РИНКУ ЗЕРНА

*В.М. Грінченко, магістр**

**Науковий керівник – В.О. Яворська, кандидат економічних наук, доцент
Національний університет біоресурсів і природокористування України,
м. Київ*

У сучасних умовах функціонування агропромислового комплексу країни важливим напрямком державної політики є розвиток організованого аграрного ринку та формування його інфраструктури. При цьому забезпечення виробництва матеріально-технічними ресурсами і сировиною, реалізація сільськогосподарської продукції та продовольства має ґрунтуватися на принципах прозорості та конкуренції. Для забезпечення таких напрямків розвитку аграрного сектору економіки, важлива роль відведена товарній біржі, як організатору ринкових взаємовідносин між учасниками аграрного ринку, що має позитивно вплинути на підвищення ефективності виробництва та збуту сільськогосподарської продукції, в тому числі зерна та зміцнити авторитет держави на світовому ринку.

Питання розвитку біржового аграрного ринку розглядали Б.П. Дмитрук, М.О. Солодкий та інші. Проте функціонування регіонального біржового ринку зерна досліджено недостатньо. Тому розгляд особливостей функціонування регіонального біржового ринку зерна в нашій країні набуває актуальності як для економічної науки, так і для практичної діяльності[1,3].

Біржовий ринок у нашій країні не зайняв відповідного місця як того вимагає ринкова економіка та потребує переосмислення його ролі і призначення. Це пояснюється як відсутністю необхідних організаційно-економічних умов для його ефективного функціонування, так і відношенням до біржової торгівлі потенційних її учасників, насамперед виробників зерна, продавців матеріально-технічних ресурсів, трейдерів. Аналіз біржових операцій з сільськогосподарською продукцією на вітчизняних товарних біржах свідчить,

що в країні завдяки спільним зусиллям держави та підприємців частка сільськогосподарської продукції тривалий час зберігає тенденцію до щорічних нарощувань її обсягів на товарних біржах.

Реалізація зернових на внутрішньому ринку через біржі часто носить характер державних закупівель для формування продовольчих ресурсів за фіксованими цінами, тому що в ролі покупця виступає держава. Цей шлях є найбільш надійним для товаровиробників, проте часто носить бюрократизований характер і передбачає незначні обсяги закупівлі. Наша країна, перебуваючи у списку провідних країн світу з виробництва і споживання зерна має примітивний біржовий ринок, який поки що не набув вагомості і значного впливу на усі сфери економічної діяльності. Постійні і різкі зміни та перепади цін на основні види сільськогосподарської продукції і продовольства призводять до збитковості та скорочення виробництва і, у результаті, до втрати економічного потенціалу. Як показують дослідження фахівців USAID серед учасників зайнятих у зерновому бізнесі країни понад 90 % серед опитаних респондентів лише чули про можливості і переваги біржових механізмів при розробці стратегій виробництва, зберігання та реалізації продукції. Про негативні наслідки відсутності біржового ринку свідчать факти монопольного ціноутворення на ринку зерна. Нині ціни на внутрішньому ринку, особливо в перші місяці урожаю, диктуються провідними зернотрейдерами внаслідок чого товаровиробник одержує близько 66 % від кінцевої ціни реалізації, щорічно не дотримуючи мільярди гривень (рис. 1) [3].

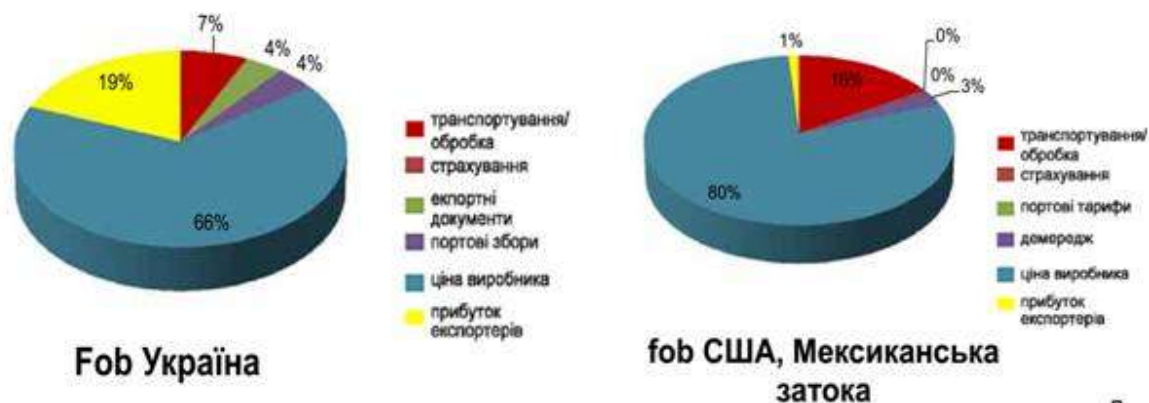

Рис. 1. Порівняльна структура розподілу доходів від реалізації зерна на вітчизняному та американському ринках

Джерело: USAID

Враховуючи національну важливість ринків зерна та олійних культур, для забезпечення їх стабільності функціонування необхідно розробити систему законодавчо-правових актів якими передбачити: експорт зерна вітчизняними зернотрейдерами дозволяється здійснювати лише за умов формування цін на

організованому біржовому ринку; купівля і продаж товарного зерна на внутрішньому ринку в обсязі понад 400 тонн здійснюється виключно через електронну платформу та клірингово-розрахунковий центр Аграрної біржі; на угоди купівлі-продажу товарного зерна в обсязі понад 100 тонн, що не зареєстровані на біржі, встановлюється акциз; здійснювати першочергову фінансову підтримку лише тих виробників сільськогосподарської продукції, які здійснюють реалізацію її через біржовий ринок [1-3].

Отже, комплексний підхід до виконання перелічених заходів стане ефективним у розбудові вітчизняного біржового товарного ринку лише за умов спільних зусиль з боку держави, біржової спільноти, учасників аграрного ринку, що дозволить наблизити біржовий товарний ринок до цивілізованих засад його розвитку і забезпечить прискорення формування ринкових засад економіки в нашій країні.

Список використаних джерел:

1. Машлій Г.Б. Дослідження факторів впливу зовнішнього та внутрішнього середовища на біржову діяльність. Вісник Державного університету “Львівська політехніка”. 2000. – № 384 – С. 149–156.

2. Головка А. Сучасний стан та перспективи розвитку біржової торгівлі в Україні / А. Головка // Фінансовий ринок України. 2006. – № 1 (27). – С. 13–17.

3. Солодкий М.О. Біржовий ринок : навч. посіб. Київ: Аграрна освіта, 2010. 565 с.

ОСОБЛИВОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ КОРЕЙСЬКОЇ ФОНДОВОЇ БІРЖІ

*М.І. Дем'янчук, бакалавр**

**Науковий керівник – А.С. Кравченко, кандидат економічних наук, доцент
Національний університет біоресурсів і природокористування України,
м. Київ*

На сучасному світовому біржовому ринку функціонує значна кількість фондових бірж. Проте, лише деякі з них є надзвичайно успішними. Найвпливовіші біржі мають значний обіг біржових активів, широку номенклатуру товарів, високий рівень організації торгів.

Населення Кореї складає близько 52 мільйонів чоловік, ВВП 1,5 трильйона доларів США і ВВП на душу населення 35 750 доларів, Корея є одним з найбільших і найбільш відомих споживчих ринків в Азії. Крім того, Корея є третьою за величиною торговою країною в Азії. Корея має провідні світові компанії в різних галузях промисловості, зокрема електронну, автомобільну, хімічну, будівельну, суднобудівну та ІТ-галузі [4].

Корейська фондова біржа (Korea Stock Exchange, KSE) - одна з найбільших бірж в світі по операціях з деривативами і єдина біржа у всій Кореї. Вона займає 16 місце в світі фондових бірж і входить до Федерації фондових бірж Азії та Океанії.

Біржа офіційно була відкрита в 2005 році. Однак незважаючи на такий вік, за обсягом угод цей майданчик не відстає від більшості найвпливовіших бірж світу, а часто ще й переганяє їх [3].

Стрімкого розвитку біржа досягла після проведення консолідації трьох корейських бірж, а саме: Корейської фондової біржі, Корейської ф'ючерсної біржі та позабіржової платформи KOSDAQ (Korean Securities Dealers Automated Quotations). Основні інструменти, якими торгує біржа, є цінні папери, фінансові інструменти, валютні курси, дорогоцінні метали. Основними перевагами біржі є забезпечення широкого спектра фінансових інструментів, електронізація торгів та можливість проведення торгівлі 24 години на добу, що значно розширює спекулятивні можливості й залучає клієнтів зі всього світу [2, с.17].

Штаб-квартира Корейської біржі розташовується в Пусані. Крім головної торгової будівлі, біржа має кілька додаткових приміщень-філій для проведення різних заходів фінансового характеру. Є підрозділ і в Сеулі. Число компаній, що пройшли лістинг на біржі з кожним роком збільшується. Завдяки великій кількості емітентів та інвесторів, щорічний оборот біржі перевищує трильйони доларів. Торги на біржі ведуться за допомогою новітньої автоматизованої системи KRX, головною функцією, якої вважається оповіщення і контроль біржових угод.

На біржі перебуває 2030 компаній, із загальною ринковою капіталізацією 1,294 трлн. доларів. Основний індекс біржі-KOSPI. На відміну від індексів інших бірж, він не будується на усередненій вартості акцій великих бірж, а розраховується виходячи з даних всіх акцій на біржі компаній, які пройшли лістинг. Розраховувати цей індекс стали в 1980 році, замінивши попередній KCSPI [1].

Корейська фондова біржа одна з найбільших бірж в світі по операціях з деривативами. Була створена завдяки об'єднанню трьох майданчиків: Корейської ф'ючерсної біржі, Корейської фондової біржі і KOSDAQ. Основний індекс біржі-KOSPI, він розраховується виходячи з даних всіх акцій на біржі компаній, які пройшли лістинг. Заснована в березні 1956 року, корейська біржа вносить свій вклад у розвиток національної економіки, надаючи корпораціям капітал для росту і пропонуючи приватним особам можливість для нагромадження багатства.

Список використаних джерел:

1. Корейская фондовая биржа – время работы и особенности / стаття [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://equity.today/korejskaya-fondovaya-birzha.html>.
2. Тенденції розвитку біржового ринку країн Азії / стаття / М. О. Солодкий. – К.: Агросвіт, №22, 2010, С.15-17.
3. Найвпливовіші фондові біржі світу URL / стаття [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://bestinvestpro.com/uk/top-10-najbilshix-fondovix-birzh-svitu>.
4. Корейська фондова біржа / офіційний сайт [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.krx.co.kr/main/main.jsp>.

ХЕДЖУВАННЯ НА БІРЖОВОМУ РИНКУ: МЕТОДИ ТА ІНСТРУМЕНТИ

*К.І. Дювенжи, магістр**

**Науковий керівник – Н.П. Резнік, доктор економічних наук, професор
Національний університет біоресурсів і природокористування України,
м. Київ*

Хеджування дає можливість застрахувати себе від можливих втрат до моменту ліквідації угоди на строк, забезпечує підвищення гнучкості та ефективності комерційних операцій, забезпечує зниження витрат на фінансування торгівлі реальними товарами, дозволяє зменшити ризики сторін: втрати від зміни цін на товар компенсуються виграшем за ф'ючерсами.

Хеджування – це форма страхування ціни та прибутку при здійсненні ф'ючерсних угод, коли продавець (покупець) одночасно проводить закупівлю (продаж) відповідної кількості ф'ючерсних контрактів.

За технікою здійснення розрізняють хеджування продажем (від англ. "short hedging") та хеджування купівлею (від англ. "long hedging"). Хеджування продажем (коротке хеджування) – це, коли учасник реального ринку володіє товаром, тобто він має на цьому ринку довгу позицію, а на ф'ючерсному ринку він для захисту від можливого падіння ціни продає контракт на товар, яким володіє, і займає коротку позицію. Можливе падіння наявної ціни до моменту збуту продукції компенсується прибутком на ф'ючерсному ринку [1].

Хеджування купівлею (довге хеджування) – це коли учасник ринку реального товару (споживач) не володіє товаром, його необхідно купити в майбутньому, то на ф'ючерсному ринку він займає довгу позицію — тобто купує ф'ючерсний контракт. Така дія захищає його від підвищення ціни на наявному ринку, де з часом він буде купувати необхідний товар. Підвищення

наявної ціни буде компенсовано за рахунок прибутку, одержаного на ф'ючерсному ринку [1].

Однак стратегія хеджування унеможливорює використання переваг від сприятливої кон'юнктури ринку. З огляду на це банки та їхні клієнти можуть свідомо брати на себе ризики, які виникають внаслідок зміни майбутньої ціни фінансового інструмента, коли деяка частина активів чи пасивів лишається чутливою до зміни параметрів ринку (відсоткової ставки, валютного курсу). Такий підхід до управління називають стратегією нехеджування. Стратегія нехеджування має на меті максимізацію прибутку і супроводжується підвищеним рівнем ризику. Банки можуть ризикувати в надії на сприятливі зміни цін, які дали б змогу одержати спекулятивний прибуток. За такого підходу банк не захищений від несприятливих змін на ринку і може зазнати суттєвих фінансових втрат [1].

Методи хеджування – це способи впливу на структуру фінансових активів та зобов'язань для обмеження рівня ризику або створення систем захисту від ризику укладанням додаткових фінансових угод.

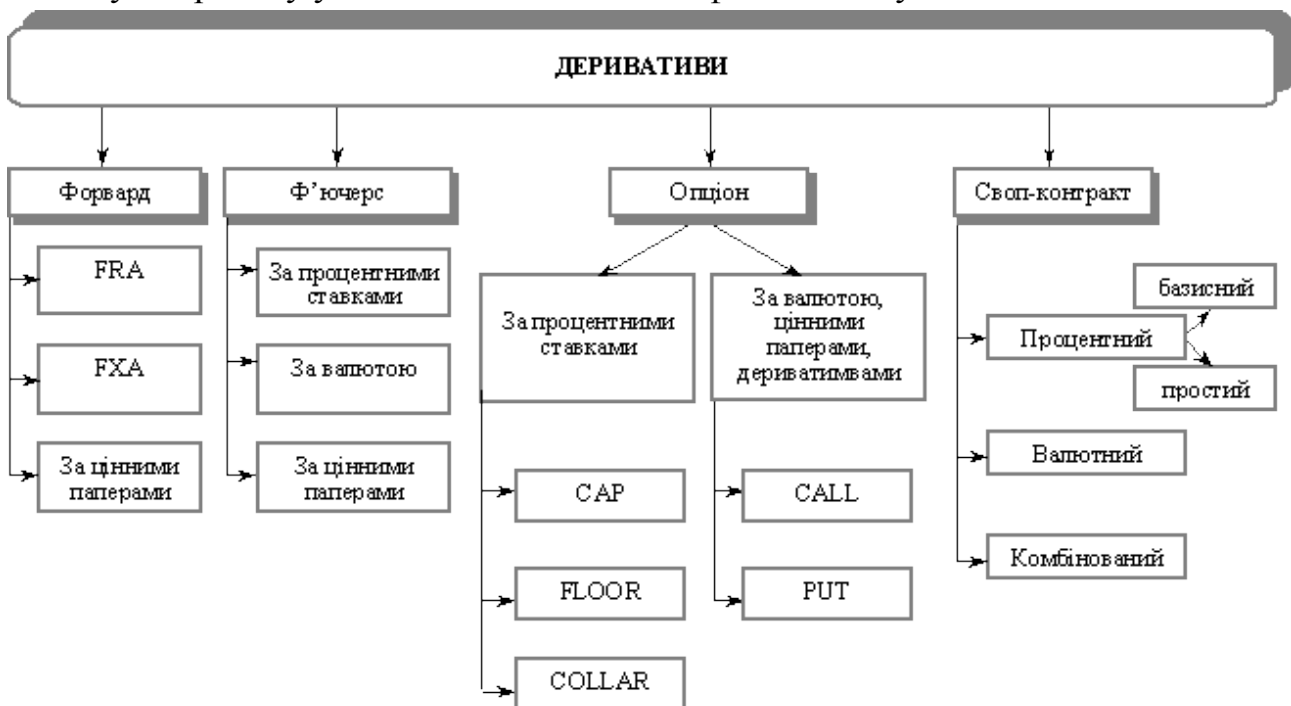

Рис. 2. Види деривативів

Джерело: [2, 3]

Інструменти хеджування – це фінансові угоди, механізм дії яких сприяє мінімізації ризику зміни ціни базового інструмента в майбутньому. Для хеджування ризиків використовують похідні фінансові інструменти, такі як форвардні угоди, ф'ючерсні контракти, опціони та своп-контракти, а також гібридні фінансові інструменти – свопціони, опціонні форвардні угоди, опціони

на купівлю (продаж) ф'ючерсів і т. ін. Ці самі види похідних фінансових інструментів використовуються і для проведення операцій спекулятивного характеру, а тому не завжди деривативи є інструментами хеджування. У разі проведення операцій з похідними фінансовими інструментами в банку утворюється позабалансова позиція [2, 3].

Така діяльність, як хеджування пов'язується, насамперед, з функціонуванням ринку похідних фінансових інструментів або деривативів.

У міжнародній практиці найпоширенішими видами деривативів є форвардні та ф'ючерсні контракти, опціони і своп-контракти, а найпопулярнішими видами базових фінансових інструментів — валюта, грошові кошти у формі кредитів та депозитів, цінні папери, фондові індекси.

Отже, деривативи є угодами, які укладаються на строк, і саме в цьому полягає їх зміст та призначення. Формально період від дати укладання угоди до дати її виконання, який називають форвардним, має становити понад два робочі дні, але на практиці він триває, як правило, не менше місяця [2, 3].

У фінансовій діяльності прийнято розрізняти не вид фінансового інструмента, а позицію, яка виникла у зв'язку з проведенням операції.

Довга позиція означає купівлю фінансових інструментів, а отже, з погляду бухгалтерського обліку – актив банку. Коротка позиція означає продаж інструментів і є зобов'язанням для продавця [2, 3].

Традиційний ідеальний хедж складається з балансової позиції на конкретний фінансовий інструмент і протилежної за напрямом позиції на ринку деривативів, в основу якої покладено той самий фінансовий інструмент, що обліковується за балансовою позицією.

Таким чином, економічний зміст та призначення хеджування полягає в мінімізації цінових ризиків та досягненні визначеності майбутнього становища хеджера. Тож, хеджування – це один із методів управління фінансовими, зокрема ціновими, ризиками, який дозволяє уникнути їх, або мінімізувати втрати від них, отримані на реальних ринках, шляхом укладання строкових контрактів

Список використаних джерел:

1. Дегтярева О.И. Биржевое дело: ученик. Москва: ЮНИТИДАНА, 2007.
2. Сохацька О.М. Біржова справа: підручник. Тернопіль: Картбланш, 2007.
3. Хеджування. Універсальна товарно-сировинна біржа. URL: <http://www.utsb.kiev.ua/ukr/hlosariy/198-hedzhuvannya.html>. (дата звернення 30.11.2018р.).

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ БІРЖОВОГО ТОВАРНОГО РИНКУ В УКРАЇНІ

*С.Ю. Керечанін, магістр**

**Науковий керівник – М.О. Солодкий, кандидат економічних наук, професор, заслужений діяч науки і техніки України*

*Національний університет біоресурсів і природокористування України,
м. Київ*

У сучасних умовах глобалізації вітчизняна економіка дедалі глибше інтегрується у світове економічне співтовариство. За таких умов довготривалий розвиток ринкової економіки при постійній ціновій нестабільності зумовило до пошуку і застосування нових механізмів, ефективних в управлінні ціновими ризиками та налагодженні взаємозв'язків між локальним і світовим ціноутворенням.

Біржові механізми, на перший погляд, прості але вони забезпечують передбачене ціноутворення, демонополізацію, «деолігархізацію» ринків і, основне, ефективне управління, організацію виробництва, реалізації, зберігання промислової сировини і сільськогосподарської продукції, забезпечуючи достатній і максимально прогнозований рівень прибутковості для усіх учасників і стабільний розвиток економіки на макро- та макрорівнях у цілому [1;С.137].

Вітчизняний товарний біржовий ринок практично не виконує жодної з функцій, які він забезпечує в країнах з розвиненою ринковою економікою. Він створений і діє без наявності цілісної державної стратегії його розвитку та відсутності досконалого законодавчо-правового поля. Чітко розуміючи природу астрономічної кількості товарних бірж, їх примітивний рівень розвитку, законодавці та чиновники не поспішають внести зміни до основного Закону України «Про товарну біржу», який регулює цю діяльність і прийнятий ще в далеких 90-х роках минулого століття.

Координацію та управління розвитком біржового товарного ринку в країні протягом багатьох років здійснює Міністерство економічного розвитку і торгівлі України разом з профільними міністерствами і відомствами. Недооцінка з їхнього боку важливості його розбудови призвела до занепаду, дискредитації та повної деградації цього ринку. Обсяги торгівлі за останні роки різко скоротились. У товарній структурі біржового обігу домінує продукція агропромислового комплексу, питома вага якої коливається від 41 до 88 відсотків [2; С. 57].

Практично всі діючі товарні біржі в нашій країні не мають сучасної матеріально-технічної бази, новітніх електронних систем торгівлі та клірингу. Вони малопотужні, середній розмір статутного капіталу кожної з них не

перевищує 300 тис. грн, а сума щорічних надходжень ледь досягає 100 тис. грн. Ці біржі й надалі залишаються інвестиційно непривабливими, не укомплектовані фахівцями зі знанням сучасних біржових технологій і торгують лише спотовими та форвардними контрактами, які, зазвичай, вмонтовані в добре продумані олігархічно-корумповані схеми торгівлі [3; С.287]. Водночас, провідні країни світу ще в минулому столітті, перейшли на торгівлю терміновими контрактами, що забезпечує їм стабільний розвиток ринкової економіки.

Про негативні наслідки відсутності прозорого біржового ринку свідчить факт монопольного ціноутворення на ринку зерна. Нині складається така ситуація, коли ціни на внутрішньому ринку, особливо в перші місяці збору врожаю, формуються провідними зарубіжними зернотрейдерами. Здебільшого, зернотрейдери отримують від своїх головних офісів, що розміщені за кордоном, ціну FOB портів Чорного та Азовського морів, від якої вони вираховують свої закупівельні ціни для різних регіонів нашої країни [4; С.127].

Отже, проблематика функціонування вітчизняного біржового ринку є нічим іншим, як пряме відображення посткризового періоду, який переживає українська економіка, тому актуальним і необхідним вважаємо підтримання наявних будь-яких ефективних напрямів розвитку біржової торгівлі в Україні.

Список використаних джерел

1. Савицька О. І. Проблеми і перспективи розвитку фондового ринку України. *Економіка і регіон*. 2009. № 2. С. 136–139.
2. Яворська В.О. Світовий біржовий ринок: сучасний стан та тенденції розвитку. *Агросвіт*. 2013. №13. С.56-59.
3. Солодкий М.О. Біржовий товарний ринок : монографія.: КОМПРИНТ, 2015. 576 с.
5. Бралатан В. П. Розвиток біржового ринку в Україні. *Економіка АПК*. 2006. № 2. С. 126–129.

ПРОБЛЕМИ ВИКОРИСТАННЯ КРИПТОВАЛЮТ

В.С. Кир'ян, магістр*

****Науковий керівник – Н.П. Резнік, доктор економічних наук, професор
Національний університет біоресурсів і природокористування України,
м. Київ***

Світ постійно змінюється: колишні незвичайні мрії та ідеї поступово стають реальністю, багато виникає нових і різноманітних явищ та процесів. Перед жителями сьогодення ставиться вимога швидко та якісно адаптуватися до нововведень. Особливо це стосується сфери розрахунків та платежів,

оскільки вони часто використовуються і безпосередньо пов'язані з розвитком економіки, держави та доброту населення. Минуло близько 8 років з часу, коли з'явилася перша криптовалюта «біткоїн» з легкої руки розробника Сатоші Накамото, яка стала дуже популярною серед населення планети.

У зв'язку з обігом та створенням криптовалют виникає питання про її правове врегулювання на національному та на міжнародному рівнях. Тут виникають чимало перешкод, які необхідно у майбутньому подолати. Однією із перших постає недовіра людей до криптовалют, через махінації пов'язані з ними. Найбільш гострою перешкодою стає механізм закріплення поняття та обігу криптовалюти у законодавство. Звичайно не легким є процес створення цифрової валюти, але врегулювання відносини щодо криптовалюти є дуже серйозною дилемою.

На даний час міжнародними фінансовими установами та центральними банками не розроблено системних підходів до використання віртуальних валют. При цьому міжнародна банківська спільнота звертає увагу на те, що використання віртуальних валют потребує належного моніторингу та осмислення з боку державних регуляторів. Також Європейський центральний банк у своїх дослідженнях щодо віртуальних цифрових валют «Virtual currency schemes – a further analysis» не висловлює однозначного рішення щодо використання віртуальних валют, застерігаючи про ризики забезпечення безпеки платежів та потенційні загрози у розрахункових операціях. При цьому законодавство ЄС класифікує криптовалюту Bitcoin як «цифрове представлення вартості, яке не підтверджено центральним банком або державним органом і не прив'язане до юридично встановлених валютних курсів, яке може використовуватися як засіб обміну для покупки товарів і послуг, їх передачі та зберігання і може купуватися в електронному вигляді. Крім цього, законодавство окремих держав по-різному трактує статус криптовалюти. Так, за законодавством Ізраїлю Bitcoin не підпадає під юридичне визначення валюти ні як фінансове забезпечення, ні як оподатковуваний актив; у КНР та Японії Bitcoin вважається віртуальним товаром, а не валютою, у Канаді – нематеріальним активом [1].

В Україні органи влади намагаються пояснити сутність біткоїнів та його аналогів, але все-таки питання про правову природу є неврегульованою.

Наша держава входить в топ-5 по кількості створених біткоїн-гаманців, де здійснює свою діяльність найбільше у СНД агенство Kuna і дуже розвинута спільнота щодо цифрових валют, на законодавчому рівні правовий режим не визначений. Хоча існує роз'яснення НБУ щодо правомірності використання віртуальної валюти (криптовалюти), де вона визначена як грошовий сурогат, що не є нормативним роз'ясненням і в принципі підлягає критиці. Крім того, є

рішення апеляційного суду м. Києва від 12.10.2016 по справі № 753/599/16 , у якому позивач обґрунтовує свою позицію тим, що біткоїн - це майнові права на записи у відкритій базі даних блокчейн, її матеріальна цінність підтверджується їх вартістю на світових онлайн-площадках для торгівлі, і підлягає судовому захисту. Суд посилаючись на вищезгадане роз'яснення НБУ вважає, що біткоїн не являється річчю в розумінні ст. 179 Цивільного кодексу України, тому що не має ознак матеріального світу та не є продукцією. Крім того, криптовалюта не має ознак майнових прав[3].

Але і в Україні не без змін. З 10.10.2017 до Верховної Ради України подаються проекти законів про регулювання ринку криптовалют та їх похідних. В цих проектах визначаються основні поняття, які використовуються у цій сфері («криптовалюта», «система блокчейн», «майнінг» тощо), орган, який здійснює відповідне державне управління, засади проведення операцій з криптовалютами тощо[2]. Цікавими вони є не тільки через визначення правового статусу, але й через введення регулятора ринку(державної установи) і системи оподаткування. Але ці проекти не були прийняті і відправлені на допрацювання.

Підсумовуючи, варто наголосити, що режим криптовалюти в Україні та багатьох країнах є у правовому вакуумі.

Список використаних джерел:

1. Проект Закону про стимулювання ринку криптовалют та їх похідних в Україні від 10.10.2017. URL : <http://w1.c1.rada.gov.ua>. (дата звернення 25.11.2018р.).
2. Проект Закону про обіг криптовалюти в Україні від 06.10.2017. URL : http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=62684. (дата звернення 25.11.2018р.).
3. Криптовалюта: її правовий режим, проблеми застосування. URL: http://ukrainepravo.com/legal_publications/essay-on-it-law/it_law_plyta_%D1%81ryptocurrency. (дата звернення 25.11.2018р.).

ФУНКЦІОНАЛЬНЕ ПРИЗНАЧЕННЯ БІРЖОВОГО ТОВАРНОГО РИНКУ В СУЧАСНІЙ ЕКОНОМІЧНІЙ СИСТЕМІ УКРАЇНИ

*Д.Р. Ковбасюк, бакалавр**

** Науковий керівник – А.М. Слободяник, кандидат економічних наук
Національний університет біоресурсів і природокористування України,
м. Київ*

Біржовий ринок є важливою частиною сучасної ринкової економіки, що забезпечує потреби фінансового та товарного ринків, і за допомогою якого здійснюється прозоре ціноутворення відповідних фінансових інструментів.

Економічний стан країни напряму залежить від бірж, адже вони впливають на усі процеси, які відбуваються в суспільстві, тому саме за рівнем функціонування біржового ринку можна визначити стан розвитку ринкової економіки.

Біржовий ринок товарних деривативів - є основною складовою ефективно діючого ринку у високо розвинутих країнах, і саме основною проблемою біржового ринку в Україні є його побудова адже в нашій країні його стан вимагає розширення і поглиблення теоретико-методологічних досліджень у напрямі розробки науково обґрунтованих шляхів його розбудови.

Аналіз економічної сутності біржового ринку вимагає з'ясування об'єктивної обумовленості функціонування даного сегменту ринкової економіки та визначення його міри впливу.

Якщо проаналізувати функціональне призначення біржового ринку, можна виявити чи забезпечується через виконання ним соціально-економічних функцій.

До класичних функцій біржового ринку відносять: управління ціновими ризиками (хеджування); забезпечення прозорості процесу ціноутворення через концентрацію й збалансування попиту й пропозиції у часі і просторі; спекулятивна функція; поширення економічної інформації; а останнім часом, відповідно до вимог сучасних умов конкурентного розвитку біржової індустрії, науковці і практики почали виділяти як функцію – інженерію нових видів товарних деривативів.

Роль біржового ринку неможливо переоцінити через специфічні функції, які він виконує.

Функціональний вплив біржового ринку на розвиток і становлення економічних відносин як на макроекономічному, так і мікроекономічному рівні держави, поєднує як ринкові, так і державні важелі регулювання.

Призначення біржового ринку на мікроекономічному рівні забезпечується через виконання ним таких основних організаційно-економічних функцій як: трансферт цінових ризиків; прозорість ціноутворення; перерозподіл товарних і фінансових потоків у часі і просторі; прогнозування майбутньої цінової кон'юнктури на товарних ринках; доступність кредитних ресурсів; контроль і відшкодування витрат на зберігання, а також допоміжних функцій: організація біржових торгів; забезпечення клірингу та біржового арбітражу; біржова інженерія нових інструментів і технологій; науково-просвітницька діяльність професійних та непрофесійних учасників біржової торгівлі, що в результаті призводить до виконання таких загальноекономічних функцій: підвищення конкурентоспроможності учасників біржової торгівлі та їх клієнтів; стабілізації товарних, фінансових ринків.

Якщо прийняти до уваги те, що в сучасних умовах біржовий ринок є міжнародним, координація зусиль із використання його інструментів відбувається усіма країнами і міжнародними організаціями, тай як на макроекономічному рівні призначення біржового ринку зводиться до встановлення макроекономічної рівноваги, забезпечення економічної безпеки країни, інтеграції у світовий економічний простір, впливу на формування світового ціноутворення, залучення світового спекулятивного капіталу.

Отже, створення даного сегмента в нашій країні стає доцільним враховуючи те, що він покликаний, завдяки своєму багатофункціональному призначенню, створити передумови для ефективнішого функціонування економічної системи.

Вивчення ролі та значення біржового ринку в економічній системі вимагає також аналізу його організаційної структури, тобто елементів, з яких він складається і напрямів їх взаємодії.

Для цього слід розглядати біржовий ринок як складне системне утворення, яке має надзвичайно багату організаційну структуру.

Стан функціонування і розвитку усіх сегментів організаційної структури біржового ринку прямо відображає ступінь розвиненості біржової інфраструктури, так і рівень ліквідності біржової торгівлі у країні, а також визначає поточний кон'юнктурний стан і перспективи розвитку біржової торгівлі товарними та фінансовими деривативами та її відповідність існуючим потребам суб'єктів ринку.

ПРОБЛЕМИ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ БІРЖОВОГО РИНКУ В УКРАЇНІ

О.В. Костко, магістр*

****Науковий керівник – М.О. Солодкий, кандидат економічних наук, професор, заслужений діяч науки і техніки України***

*Національний університет біоресурсів і природокористування України,
м. Київ*

Державне регулювання біржової діяльності полягає у формуванні єдиної правових засад функціонування бірж, створенні системи державного контролю за їх роботою ліцензування та оподаткування діяльності учасників біржової торгівлі з метою забезпечення рівності їх прав та можливостей, дотримання інтересів інвесторів та в кінцевому підсумку ефективного розвитку ринку.

Розмір втручання держави в процесі регулювання біржової діяльності залежить від рівня розвитку ринкової економіки в конкретній країні.

З урахуванням світової практики можна виділити три моделі:

- американська: передбачає чітке розуміння біржового ринку на товарний і фондовий відповідно, законодавчо правове поле, що передбачає окреме функціонування цих ринків. Крім того створені 2 державні органи, що здійснюють нагляд і контроль за роботою учасників цих ризиків.

- англійська: державні та професійні організації створюються на попередніх засадах. Законодавство по регулюванню біржового ринку ліберальне і розповсюджується на товарний і фондовий ринок та єдиний державний орган - Управління з торгівлі цінними паперами та ф'ючерсами.

- французький: широкі повноваження державних установ щодо регулювання біржової структури. Державні органи обов'язково виступають засновниками біржі.

Не дивляться на різні моделі, як правило, державне управління біржовим ринком може здійснюватися у два способи:

- прямим (адміністративне): полягає в прийнятті законодавчих актів, щодо регулювання біржової діяльності; запровадження системи державної реєстрації учасників ринку; ліцензуванні професійної діяльності на біржовому ринку.

- непрямий (економічний): проводиться за допомогою інструментів системи оподаткування, грошово-кредитної політики, а також заходів з управління державними питаннями та об'єктами державної власності.

До складу системи державного регулювання біржової діяльності входить нормативно-правова база та органи регулювання і контролю.

Основними законодавчими актами, що регулюють в цілому біржовий ринок країни наступні: податковий, господарський, цивільний, кримінальний, кримінально-процесуальний в частині оподаткування заходів, процедур емісії та обігу цінних паперів, майнових і фінансових відносин, а також проведення фінансово-господарської діяльності учасниками біржового фондового і товарного ринку та класифікації правопорушень на цих ринках та встановлення відповідальності за них.

Суб'єктами державного регулювання біржової діяльності в країні передусім біржового фондового ринку є: Національна комісія з цінних паперів та фондового ринку; Державна служба фінансового моніторингу; антимонопольний комітет; Фонд державного комісії; Державна фіскальна служба; правоохоронні органи.

Закон України «Про товарну біржу» відіграв позитивну роль у становленні і впорядкуванні біржового ринку країни прийнятий ще в 1991 році. застарів і не

відповідає сучасним вимогам. Передусім потребує законодавчого закріплення чіткої системи державного управління біржовим ринком, затвердження вимог до бірж, їх засновників та учасників біржового товарного ринку, створення системи гарантії виконання угод їх класифікації.

Список використаних джерел:

1. Солодкий М.О. Біржовий ринок: навчальний посібник. Київ: Аграрна освіта, 2010. 565 с.
2. Основи біржової діяльності: Навч. посіб. за ред.. М. О. Солодкого. Київ: ЦП Компрінт, 2017. 450 с.
3. Фондовий ринок: підручник: [за ред.. В. Д. Базилевича], Київ нац. ун-т ім. Т. Шевченка. К.: Знання, 2016. 686 с.

БІРЖА ТА ЇЇ ФУНКЦІЇ В РИНКОВІЙ ЕКОНОМІЦІ

*О.П. Кучер, магістр**

**Науковий керівник – М.О. Солодкий, кандидат економічних наук, професор, заслужений діяч науки і техніки України*

*Національний університет біоресурсів і природокористування України,
м. Київ*

Біржа – являє собою великий ринок для обороту капіталів і правильного встановлення цін на різні біржові активи. Біржа є посередником між тими, хто шукає куди вкласти капітал, і тими, кому він конче потрібен. Сьогодні біржова торгівля домінує на світових ринках щодо своїх масштабів і кількості учасників. Вона репрезентує самостійну форму комерційної діяльності з метою отримання прибутку і характеризується гласністю, прозорістю діяльності, доступністю інформації для широкого загалу учасників ринку[1].

Історія свідчить, що поняття біржі з часом змінюється. Впровадження електронних форм торгівлі призводить до того, що поняття «місце для торгівлі» втрачає своє значення, оскільки торгувати можна, знаходячись на своєму робочому місці, а не в торговому залі біржі. Оптовий характер ринку, як обов'язкова риса, теж видозмінюється, оскільки з'являється можливість через електронні мережі торгувати будь-якими кількостями активу і не має ніякого значення розмір партії товару. Крім цього, сучасні електронні автоматичні системи пошуку придатного покупця чи продавця дозволяють обійтись без послуг біржових посередників, які зводять на біржі продавців і покупців між собою.

До основних функцій бірж належать [2]: концентрація попиту і пропозиції в єдиному місці; формування ринкових цін на основі

співвідношення попиту і пропозиції; регулювання оптового товарообігу на основі ринкових законів; зближення продавців і покупців у просторі і часі; мінімізація комерційного і фінансового ризиків; боротьба проти монополізму на товарному ринку; прискорення товарообігу з врахуванням світового розподілу праці; кваліфіковане посередництво між продавцями і покупцями; інформаційне забезпечення учасників товарних ринків.

До допоміжних функцій насамперед зараховують [2]: стандартизацію біржових контрактів; арбітраж між учасниками біржових угод; розрахункові операції; різноманітні послуги клієнтам; формування державного і місцевого бюджетів.

Отже, розглянувши функції біржі можна зробити висновок, що біржа необхідна державі для виконання макроекономічних функцій: ціноутворення на сировину, капітал, цінні папери, валюту, хеджування (керування ризиками при зміні цін та курсів валют), інформаційної та стабілізаційної. За допомогою інформації, яка розміщена на біржі завбачливий підприємець може прогнозувати ціну на товар, який його цікавить та стежити за динамікою її змін.

Список використаних джерел:

1. Грязнова А.Г., Корнеева П.В., Галанова В.А. Біржова діяльність. Москва: Фінанси і статистика, 1995. 239 с.
2. Солодкий М.О. Біржовий ринок : навч. посіб. Київ: Аграрна освіта, 2010. 565 с.

СТРАТЕГІЇ І ТАКТИКИ СПЕКУЛЯТИВНИХ ОПЕРАЦІЙ НА ФОНДОВИХ БІРЖАХ

В.В. Листопад, магістр*

****Науковий керівник – В.О. Яворська, кандидат економічних наук, доцент
Національний університет біоресурсів і природокористування України,
м. Київ***

Спекуляція є невід'ємною частиною товарно-грошових та кредитних відносин. Законодавчо заборонити її практично неможливо. Свідчень таких спроб у багатьох країнах впродовж майже п'ятисотрічної історії біржового руху більш ніж досить. Проблеми біржової спекуляції, використання різноманітних тактик та стратегій біржової спекуляції є сьогодні досить актуальними для учасників зарубіжних фінансових та товарних ринків.

Успішні операції вимагають двох умов – аналізу і прогнозу цін і вміння ефективно управляти виділеним для операції капіталом. Для успішної спекулятивної торгівлі трейдер повинен, по-перше, спеціалізуватися на будь-яких цінних паперах і, по-друге, обмежити число одночасно здійснюваних ним

операцій. Кількість одночасно здійснюваних операцій встановлюється з урахуванням часу, яке трейдер може присвятити спекулятивній діяльності. Так, для спекулянтів-непрофесіоналів, які не мають можливості присвятити цьому заняттю весь свій час, вважається розсудливим мати одночасно не більше п'яти операцій. Для професійних трейдерів, які мають в своєму розпорядженні спеціальне обладнання і штат співробітників, таким лімітом може бути сто і більше операцій. Величезну роль в успішності біржових спекуляцій грає досвід. Завдяки йому спекулянти можуть працювати, спираючись на ряд загальних закономірностей ринку[1]:

- порівняння перспектив торгівлі різними активами дозволяє зробити висновок, що завдяки їм можна оптимально використовувати циклічність цін;

- всі типи інвестицій, що дають високий рівень повернення на вкладений капітал, відчувають періоди спаду, що пов'язано з певними глобальними економічними явищами або приватними причинами тимчасового характеру.

Ефект спаду можна згладити, якщо розподілити інвестиції між ринками, що не корелюють між собою. Професійні трейдери, які беруть під управління гроші клієнтів, повинні строго дотримуватися дисципліни, що необхідно для швидкої ліквідації програшних позицій. Це сприяє тому, що втрати, можливі на кожній індивідуальній позиції, з лишком перекриваються прибутком по інших позиціях. Проте, як і будь-який інший вид, щодо агресивних інвестицій, фондові операції не забезпечують рівномірного зростання капіталу в часі, і періоди підйому навіть у дуже хорошого трейдера можуть чергуватися з спадами. Такі спади не мають великого значення для довгострокових інвесторів, оскільки їм важливий кінцевий результат – збільшення капіталу за рік або кілька років.

Важливу роль в успішній фондовій торгівлі відіграють тактика та стратегія проведення біржових спекуляцій і грамотне управління наявними грошовими ресурсами. Звичайно, ефективне управління капіталом не зможе забезпечити прибуток при невірних рішеннях, але допоможе пом'якшити вплив збиткових операцій. Вибір моменту вступу в угоду - один з найважливіших критеріїв, від якого залежать її успіх. Умовою визначення оптимального терміну для укладання угоди є правильна оцінка тривалості передбачуваного розвитку ціни: тенденції до зниження або підвищення, інтервалу можливих змін ціни. За емпіричними оцінками, в 70% випадків і навіть більше спекулянти допускали помилки при виході на ринок: часто дані про подальший розвиток цін враховувалися або лише частково, або інтерпретувалися неправильно [2].

Практика здійснення біржових спекуляцій включають.

Правило 1. Спекулювати тільки тими грошима, які гравець може дозволити собі втратити.

Правило 2. До початку кожної операції слід встановити рівні ризику і бажаного прибутку.

Правило 3. Метою біржових спекуляцій має бути отримання великих прибутків і малих збитків [3].

Зазвичай кожен спекулянт самостійно створює перелік певних правил, яких він дотримується при торгівлі (авжеж, завжди існують певні винятки, залежно від ситуації, що склалася на ринку).

Отже, ефективне використання операцій з купівлі-продажу на фондовому ринку потребує певних професійних знань та навиків. Від вибраних тактик та стратегій на пряму залежить прибутковість торгівлі спекулянта.

Список використаних джерел:

1. Драчевський Г. А. Спекулятивні операції на ф'ючерсних ринках. *Діловий світ*. С. 29.
2. Чесноков В. Біржові операції: Навчальний посібник; під ред.: М. А. Коваленка. Київ: Центр учбової літератури, 2010. 191 с.
3. Солоділов А. К. Техніка спекулятивних операцій. *Економіка і життя*. 2003. № 3. С.11.

БІРЖОВІ ТОВАРИ ТА ЇХ РОЛЬ У ФУНКЦІОНУВАННІ ТОВАРНОГО РИНКУ

*Ю.В. Машковський, магістр**

**Науковий керівник – А.М. Слободяник, кандидат економічних наук
Національний університет біоресурсів і природокористування України,
м. Київ*

У ході біржових торгів, організованих товарною біржею, можуть вчинятися правочини купівлі-продажу біржового товару, а також укладатися договори, які є похідними фінансовими інструментами, базовим активом яких є біржовий товар. Під біржовим товаром при цьому розуміється не вилучений з обороту товар певного роду і якості, допущений у встановленому порядку біржею до біржової торгівлі. Біржовим товаром не можуть бути нерухоме майно та об'єкти інтелектуальної власності. Біржа на вимогу учасника біржової торгівлі зобов'язана організувати експертизу якості реальних товарів, що реалізуються через біржові торги.

На товарних біржах до об'єктів біржової торгівлі в даний час відносяться природні сировинні продукти і напівфабрикати, які можна об'єднати в такі групи і підгрупи: 1) сільськогосподарські і лісові товари та продукти їх переробки: (зернові, маслосемена, живі тварини і м'ясо, текстильні товари, харчосмакові товари, лісові товари, натуральний каучук;

2) кольорові і дорогоцінні метали: мідь, олово, цинк, свинець, нікель, алюміній, срібло, золото, платина, паладій;

3) нафта та нафтопродукти. [1]

Особливість всіх перерахованих товарів полягає в масовому виробництві і стійкому попиті. Номенклатура біржових товарів з роками змінюється: з'являються нові, зникають старі товари. До числа відносно недавно з'явилися на торгах товарів можна віднести нікель, алюміній, дорогоцінні метали, концентрат апельсинового соку, фанеру, картопля.

Розвиток біржової торгівлі надає великий вплив на біржовий товар. Спочатку він виступав у вигляді реального товару, вже виробленого або виробленого до певного терміну. Потім об'єктом біржової торгівлі став стандартний біржовий контракт - ф'ючерс, а після нього - опціон, що представляє право на укладення біржового контракту. [2]

Одним з найпопулярніших біржових товарів, що грають визначальну роль в оцінці стану фінансових ринків, є нафта - природне викопне маслянистої горючої рідини, що є основою для виробництва ряду енергоносіїв.

У зв'язку з різницею складу нафти (вмісту сірки, різного змісту груп алканів, наявності домішок) і в залежності від родовища введені опорні сорти, що торгуються на біржі і біржова ціна на які визначає ціни на всі видобуваються сорти нафти. Це перш за все нафта сортів WTI (для Західної півкулі), а також Brent (для ринків Європи і країн ОПЕК).

WTI (West Texas Intermediate) - марка нафти, яка добувається в штаті Техас (США), в основному використовується для виробництва бензину і тому на даний тип нафти високий попит, зокрема, в США і Китаї. [3]

Brent (Brent Crude) - еталонний сорт нафти, що видобувається в Північному морі. Найменування сорту утворене з перших літер назв нафтоносних пластів - Broom, Rannoch, Etieve, Ness і Tarbat. Фактично - суміш нафт, що добуваються на шельфових родовищах Brent. Являє собою одну з основних марок нафти, торгованих на міжнародних нафтових біржах. Ціна нафти Brent в середньому на 1 дол. США/барель нижче ціни WTI. Проте в 2007 р. цей паритет змінився і нафта Brent торгується з премією до WTI.

Список використаних джерел:

1. Кушнір Т. Економіка і організація біржової торгівлі: Навч. посібник для студ. Вузів. Харків: Консум, 2003. 214 с.
2. Сохацька О. Біржова справа: Підручник. Тернопіль: Катрт-бланш, 2003. 602 с.
3. Шканова О. Інфраструктура товарного ринку: Навчальний посібник. Київ.: Центр навчальної літератури, 2006. 319 с.

ОСОБЛИВОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ ФОНДОВИХ БІРЖ

*О.П. Нечипорук, бакалавр**

**Науковий керівник – А.С. Кравченко, кандидат економічних наук, доцент
Національний університет біоресурсів і природокористування України,
м. Київ*

Фондова біржа: організаційно оформлений, постійно діючий ринок, на якому здійснюється торгівля цінними паперами; акціонерне товариство, де формується ціна на цінних папери; здійснює свою діяльність відповідно до чинного законодавства, статуту і правил фондової біржі. Фондова біржа контролюється НКЦПФР і є некомерційним об'єднанням.

Фондова біржа мобілізує і перерозподіляє тимчасово вільні грошові кошти між компаніями, галузями господарства та іншими сферами прикладання, встановлює ринкову вартість цінних паперів. Фондова біржа виконує такі основні функції: мобілізація і концентрація тимчасово вільних грошових капіталів та нагромаджень через реалізацію цінних паперів; кредитування та фінансування держави та інших господарських організацій через купівлю їх цінних паперів; встановлення ринкової вартості (біржового курсу) цінних паперів; забезпечення високого рівня ліквідності вкладень у цінні папери.

На фондовій біржі, члени біржі беруть участь у загальних зборах і управлінні, використовують майно біржі, інформаційні ресурси для проведення професійної діяльності. Для виконання поставлених завдань, фондова біржа повинна мати добре організовану структуру. Тому, вона розглядається, як саморегулююча організація, що діє на принципах біржового самоврядування. На фондовій біржі існує певна структура. Одним з головних компонентів цієї структури є загальні збори, до виключної компетенції якої належать наступні функції: здійснення загального керівництва біржою і біржовою торгівлею; визначення цілей і завдань біржі, стратегії її розвитку; формування виборних органів; прийом нових членів біржі; затвердження кошторису витрат на утримання ради та персоналу біржі та визначення умов оплати праці посадових осіб біржі, її філій і представництв; прийняття рішення про припинення діяльності біржі, призначення ліквідаційної комісії, затвердження ліквідаційного балансу.

Збори членів біржі відбуваються один раз на рік, для оперативного управління біржею скликається біржова рада. Що є контрольно-розпорядчим органом поточного управління біржі, вона вирішує всі питання, щодо її функціонування, за винятком тих, що можуть вирішуватися тільки на загальних зборах членів біржі. Зі складу біржової ради створюється правління, яке здійснює оперативне керівництво біржею і представляє її інтереси в

організаціях і установах. Контроль над фінансово-господарською діяльністю біржі забезпечує ревізійна комісія, яка обирається загальними зборами членів біржі. Ревізійна комісія веде перевірки за дорученням загальних зборів членів біржі, за власною ініціативою і на вимогу біржового комітету та учасників біржі, які володіють в сукупності більше 40% голосів. Ревізії проводяться не менше одного разу на рік.

Фондова біржа - це складна система, яка функціонує за правилами біржової торгівлі. Фондова біржа в Україні, діє згідно з чинним законодавством, утворюється та функціонує в організаційно-правовій формі товариства, або дочірнього підприємства об'єднання торговців цінними паперами, та провадить свою діяльність відповідно до Цивільного кодексу України, Закону України «Про цінні папери та фондовий ринок» та інших законодавчих актів, що регулюють питання діяльності фондових бірж. Прибуток фондової біржі спрямовується на її розвиток та не підлягає розподілу між її засновниками [1].

Список використаних джерел:

1.Солодкий М.О. Біржовий ринок / М.О. Солодкий / навч. посібник.-К.: Аграрна Освіта, 2010.-565 с.

ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ КРИПТОВАЛЮТ

В.О. Охай, бакалавр*

****Науковий керівник – А.С. Кравченко, кандидат економічних наук, доцент
Національний університет біоресурсів і природокористування України,
м. Київ***

Актуальність теми полягає в не достатній дослідженості як науково так і практично, особливостей криптовалют та перспектив їх розвитку. Необхідно зазначити, що серед нових фінансових інструментів є достатня кількість прийнятних криптовалют, які пропонують користувачам нові можливості, підвищену безпеку, прискорені перекази тощо. Постійно з'являються нові фінансові інструменти, деякі є успішними. Отже, в найближчому майбутньому варто очікувати нових учасників ринку.

Найдорожчі криптовалюти впевнено тримають ринок, як і раніше користуються великою популярністю і приваблюють багатьох учасників. Найбільш відомими і популярними сьогодні виступають Bitcoin і Ethereum. Значна кількість учасників ринку, заробили на цих монетах, інші продовжують тримати певний запас внутрішніх токенів даних систем.

Необхідно розуміти, що в найближчому майбутньому ці платформи не втратять свою актуальність, так як використовують їх не тільки для оплати товарів, але також: для проведення ІСО, для розвитку нових проектів, для обміну на інші маркери на великих біржах тощо.

В перспективі криптовалюти будуть набувати все більшої популярності і впливу у світі, і в майбутньому збільшиться конкуренція між лідерами ринку. Це може призвести до таких наслідків: розширення можливостей через необхідність залучати нових і утримувати старих користувачів; збільшення швидкості виконуваних операцій; підвищення безпеки транзакцій; зменшення комісії за здійснення переказів [2].

В перспективі, відбуватиметься поступове впровадження електронних грошових коштів в сфери життя суспільства. Криптовалюти не зможуть замінити банківські організації, однак доповнюють ринок фінансових послуг. Для підвищення безпеки роботи на криптографічному ринку анонімність криптовалют може стати не такою всеохоплюючою. Все більше держав будуть приймати закони, які регламентують використанням криптовалюти. Стабілізацію ринку криптовалют можна чекати в найближчі п'ять років, не всі країни готові прийняти законодавство і визнати їх.

Чим краще розвинена в економіка країни, що вищий у ній рівень суспільних свобод, тим швидше вона засвоює і використовує собі на користь всі інновації та переваги цифровізації. І навпаки — що гірше в країні з економікою і демократією, тим більше перепон на шляху цифровізації вона створює. Україна перебуває у двозначній ситуації, бо має скоріше статус «острівної держави» [4] в цифровому океані. З одного боку, маємо чудові можливості для цифрового розвитку: багато талановитих ІТ-фахівців, непогану комунікаційну інфраструктуру, відомі на весь світ стартап-проекти. З іншого боку, через відсутність зваженого державного підходу та єдиної стратегії цифровізації маємо безліч штучних обмежень, які створюють для цього процесу значні перешкоди.

В Україні офіційно заборонено користуватися біткоїнами, оскільки, за визначенням НБУ вони не мають ніякого забезпечення і юридично закріплених за ними осіб, не контролюються жодними державними органами[5]. Однак незважаючи на це українські ІТ-фахівці продовжують інвестувати в дану валюту, в результаті чого Україна сьогодні займає п'яте місце за кількістю користувачів біткоїнгаманцями серед різних країн світу[3].

Список використаних джерел:

1. Максимальный доход в мире финансов / стаття [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://maxdohod.info/investoru/kriptovalyuta-i-blokchejn/perspektivy-kriptovalyut.html>.

2. Сутність криптовалют та перспективи їх розвитку / стаття [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://molodyvcheny.in.ua/files/journal/2017/4/147.pdf>.

3. Про перспективи криптовалют в Україні" / стаття [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://www.epravda.com.ua/rus/columns/2017/08/31/628484/>.

4. Щодо віднесення операцій з «віртуальною валютою/криптовалютою «Bitcoin» / лист НБУ [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/v2889500-14>.

5. Чи є перспективи у криптовалюті, як засобу обігу чи платежу / стаття [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://nachasi.com/2018/04/02/perspektyvu-virtualnyh-valut/>.

6. Закон України «Про платіжні системи та переказ коштів в Україні»: прийнятий Верховною Радою України 05.04.2001 № 2346-III: редакція від 06.11.2016 на підставі 1664-19. – [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2346-14>

ІСТОРІЯ ВИНИКНЕННЯ ФОНДОВОГО ІНДЕКСУ ДОУ-ДЖОНСА

*А. Пастушенко, бакалавр**

**Науковий керівник – В.О. Яворська, кандидат економічних наук, доцент
Національний університет біоресурсів і природокористування України,
м. Київ*

Промисловий індекс Доу-Джонса (Dow Jones Industrial Average, DJIA) – один із декількох фондових індексів, створених редактором газети Wall Street Journal і засновником компанії Dow Jones & Company Чарльзом Доу (Charles Dow). Індекс ДоуДжонса – це показник змін курсу акцій, що дозволяє оцінити рух ресурсів на біржах США і є найстарішим серед існуючих американських ринкових індексів. Він був створений для відстеження розвитку промислової складової американських фондових ринків [1-3].

Сьогодні індекс Доу-Джонса складається з трьох індексів курсів акцій: 30 найбільших промислових корпорацій, 20 залізничних і 15 комунальних компаній. Найбільш важливим є промисловий індекс до якого входять 30 американських компаній, які є відкритими акціонерними товариствами. Час від часу їх перелік може змінюватися. Так, наприклад, 10 вересня 2013 року були вилучені компанії Alcoa, Hewlett-Packard і Bank of America, їхні місця зайняли Goldman Sachs, Nike і Visa. На сьогодні найбільшими з них є: 3M, American Express, Apple, American Express, Caterpillar та інші. Курси акцій 30 компаній спочатку додають, потім отриману суму ділять на коефіцієнт, який у 1981 р.

дорівнював 1,314. Згодом цей коефіцієнт систематично видозмінювався з урахуванням зміни курсів акцій низки компаній [1-3].

У сьогоднішній, більш глобалізований, час індекс Доу-Джонса вважається застарілим, що не задовольняє точність відображення стану економічної активності в США. У професійних колах частіше послуговуються індексом S&P 500, який вважається точнішим, оскільки обчислюється на основі даних 500 найбільших компаній США. Також недоліком вважається те, що він має занадто просту методику розрахунку (в індексі не враховується різниця в капіталізації компаній) [1-3].

Індекс Доу-Джонса постійно змінює своє значення і на сьогоднішній день складає 24 688,31. Першим опублікованим значенням індексу було 40,94. 8 липня 1932 роки (час "Великої депресії") індекс Доу-Джонс досяг свого мінімуму - 40,6 пунктів. Найбільший в процентному відношенні обвал індексу стався в "чорний понеділок" 1987-го року, коли Доу-Джонс втратив 22,6%. У перший торговий день після терактів 11 вересня 2001 індекс втратив 7,1%. 2018 рік почався з кращих тижнів в історії ринку, а економічні показники зросли до максимуму за 30 років. 2018 рік почався з кращих тижнів в історії ринку, а економічні показники зросли до максимуму за 30 років. Проте, 5 лютого індекс впав за один день на 4,6%. Це стало його найбільшим падінням з часів фінансової кризи в 2008 року. Так, на думку аналітиків, останні кілька років американський ринок був занадто спокійним, а будь-які відхилення викликали чутки про прийдешній фінансовий апокаліпсис. Але на початку лютого акції стали занадто дорогими, і від них почали позбавлятися на користь державних облігацій. Bloomberg зазначає, що зниження почалося через побоювання щодо високої інфляції в економіці США. Інфляція невігідна для інвесторів, адже, в такому випадку, Федеральна резервна система буде піднімати базові ставки. Відбулася корекція, а слідом за нею - різке, але короткострокове падіння. Також серед факторів, що впливають на Доу-Джонс, можна відзначити природні катаклізми, проблеми з електропостачанням в США і підвищення цін на нафту в інших країнах. Найчастіше, однак, індекс падає при невизначеності на фінансовому ринку. При зниженні прибутків компанії або будь-яких пов'язаних з нею порушеннях акції такої компанії падають, і, відповідно, падає і Доу-Джонс, якщо така компанія входить до його складу. Несприятливим чином впливають військові конфлікти і терористичні атаки, оскільки в цьому випадку інвестори намагаються вийти з нестабільного ринку і розпродати акції. При невеликому зниженні індексу інвестори можуть почати скуповувати акції, очікуючи подальшого відновлення індексу і, відповідно, збільшення прибутку. Сильне зниження індексу може сигналізувати про початок економічної кризи, що призведе до подальшого падіння цін на акції [1-3].

Індекс Доу-Джонса значно впливає на світову економіку, оскільки Америка є провідною країною, а денний обіг Нью-Йоркської фондової біржі (NYSE) складає половину світового обігу цінних паперів. Звичайно, Україна не є виключенням і останній найбільший обвал, який стався в лютому 2018 року вплинув на біржі і знизив їх на 3%. Інвестори почали ставитися з побоюванням до інвестицій і потік вільних коштів до України зменшився, однак стабілізація цін на сировину, зростання глобальної економіки свідчить про те, що країна значно не відчула обвалу [1-3].

Отже, Індекс Доу-Джонса виступає узагальнюючим показником, що характеризує рівень ділової активності та ринкової кон'юнктури. Незважаючи на періодичні зміни цього індексу, повного пристосування його до нової структури економіки не досягається. Тому в США з'явилися інші індекси, але індекс Доу-Джонса продовжують вважати головним.

Список використаних джерел:

1. Промисловий індекс Доу-Джонса. URL: <https://uk.wikipedia.org/wiki>. (дата звернення 19.11.2018р.).
2. Що таке індекс Доу-Джонса. URL: <https://www.obozrevatel.com/ukr/economics/scho-take-indeks-dou-dzhonsa.htm>. (дата звернення 19.11.2018р.).
3. Індекси фондового ринку. Загальні поняття та методика розрахунку. URL: <http://www.ukr.vipreshebnik.ru/invest-men/4228-indeksi-fondovogo-rinku-zagalni-ponyattya-ta-metodika-rozrakhunku.html>. (дата звернення 19.11.2018р.).

ОСНОВНІ ВИДИ КРИПТОВАЛЮТ

І. П'ятківська, бакалавр*

****Науковий керівник – В.О. Яворська, кандидат економічних наук, доцент
Національний університет біоресурсів і природокористування України,
м. Київ***

За останні роки криптовалюта розпочала активно входити на ринок. Найстабільніша і найдавніша криптовалюта – це Bitcoin, проте нині існує велика кількість крипто валют. Дослідження даного ринку є актуальним і не достатньо глибоким.

Криптовалюта – це зашифрований код, інформацію з якого скопіювати неможливо. Емісія валюти відбувається децентралізовано в комп'ютерній мережі. Тобто будь-який бажаючий може створювати таку валюту при наявності необхідного комп'ютера за певним алгоритмом і схемою Proof-of-work [1].

Криптовалюта значно відрізняється від звичайних грошей в електронній формі. Звичайна платіжна система є централізованою. Вперше почали використовувати Bitcoin у 2009 році Сатосом Накоматі. Разом з тим, згодом до цієї валюти включили нові криптовалюти, такі як [1]:

Litecoin – це децентралізована однорангова криптовалюта з відкритим вихідним кодом. Перекази здійснюються у будь-яке місце планети, де є доступ до мережі Інтернет. Цю криптовалюту не контролює держава і міжнародні співтовариства, тому власники можуть розпоряджатися Litecoin на свій розсуд, але скасувати цю операцію не можливо через те, що не має контролю. Підтвердження транзакцій з Litecoin відбувається швидше та зберігається краще ніж Bitcoin [1].

Namescoin – це криптовалюта, яка заснована на технологіях Bitcoin, система зберігає у довільній комбінації, при цьому використовують систему DNS-серверів. Namescoin стійкий до цензури і не керується якоюсь однією організацією. Кожен вузол мережі Namescoin має повну копію розподіленої бази даних. Працювати з ним можна лише після того, як пройде верифікація на ICANN [1].

На жаль, про Namescoin уже практично усі забули, експерти вважають, що ця монета є не перспективною. І в чомусь вони мають рацію, оскільки подальшого розвитку проекту так і не зазнав. Останні оновлення були ще у 2014 році, а для криптовалюти це майже як вічність [1].

Ripple – це один із видів криптовалюти, яка являє собою міжнародну глобальну систему взаєморозрахунків, за допомогою яких можна здійснювати грошові відправлення у будь-яких напрямках по всій земній кулі через Інтернет. Її технології стрімко випереджають уже відомі стандарти [2].

На даний час Ripple співпрацює із банківськими установами та пропонує їм повний спектр функції для проведення безпечних та ефективних переказів [2].

Peercoin – це вид криптовалюти, який був запущений у серпні 2012 році. Peercoin має не обмежену кількість створення монет [3].

Quark – це є експериментальна цифрова валюта, за допомогою якої можна оплачувати платежі миттєво будь-якій особі у будь-якому місці. Вона забезпечує безпечну транзакцію за допомогою 9 етапів [1].

Nxt – це криптомонети, які можна обчислити за допомогою алгоритму або системи в цілому. Nextcoin містить вихідний код, високий ступінь децентралізації та транзакції здійснюються миттєво [1].

Станом на 2018 рік кількість українців, які замаються криптовалютою значно зросла. Від тепер українці можуть розраховуватися за обід у ресторані і за продукти на ринку [4].

На даний момент вартість найпопулярнішої віртуальної грошової одиниці – Bitcoin, становить майже 7 тисяч доларів. але статусу електронних грошей в Україні ще так і не набула [4].

Отже, можна зробити висновок, що на сьогоднішній час криптовалюта є популярна не лише за кордоном але й і в Україні також. На даний момент в ТОП-3 найпопулярніших валют у Європі входить: Bitcoin, Ethereum та Ripple. Але в Україні криптовалюта, ще не має відповідного захисту для користувачів, хоча її стрімко розпочинають усі використовувати.

Список використаних джерел:

1. Криптовалюта. URL:<https://uk.wikipedia.org/wiki/Криптовалюта>. (дата звернення 28.11.2018р.).
2. Криптовалюта ripple. URL:<https://www.lazy-and-rich.biz.ua/zarobitok-v-interneti/shho-take-kriptoalyuta-ripple>. (дата звернення 28.11.2018р.).
3. Peercoin. URL:<https://uk.wikipedia.org/wiki/Peercoin>. Peercoin. (дата звернення 28.11.2018р.).
4. Криптовалюта в Україні: поняття та перспективи використання. URL:https://www.bitlex.ua/blog/articles/post/kriptoalyuta_v_ukrayini__ponyattya_ta_perspektyvu_vykorystannya. (дата звернення 28.11.2018р.).

УПРАВЛІННЯ КАПІТАЛОМ НА БІРЖОВОМУ ФОНДОВОМУ РИНКУ

*К.О. Смик, магістр**

**Науковий керівник – Н.П. Резнік, доктор економічних наук, професор*

*Національний університет біоресурсів і природокористування України,
м. Київ*

У сучасних умовах система економічних відносин з приводу випуску, розміщення і купівлі-продажу цінних паперів зосереджена у фондовому ринку, який дедалі більше охоплює корпоративні цінні папери та їх похідні. Його провідними сегментами стали ринок інструментів позик (облігації, державні казначейські зобов'язання, векселі), ринок інструментів нерухомості (акції відкритих акціонерних товариств), ринок інструментів інвестицій (акції, інвестиційні сертифікати, ощадні і депозитні сертифікати), ринок похідних інструментів (ф'ючерси, опціони, варанти).

Розрізняють первинний фондовий ринок і вторинний. На первинному ринку відбувається емісія та первісне розміщення цінних паперів. Первинні інвестори, користуючись своїм правом власності, на вторинному ринку перепродають цінні папери іншим особам, а вони - вільні у своєму виборі - перепродують їх наступним вкладникам. Внаслідок цього ті цінні папери, що пройшли випробування первинним ринком, попадають у наступний оборот, що діє без участі того акціонерного товариства, яке їх випустило [1].

Вторинний ринок цінних паперів охоплює біржовий і небіржовий оборот цінних паперів. Термін біржовий оборот означає купівлю-продаж цінних паперів на біржі і стосується фондової біржі.

Фондова біржа - це постійно діюча частина фондового ринку, що діє як спеціалізована установа для створення умов концентрації попиту і пропозиції в одному місці та в руках професійних торговців цінними паперами, а також для підвищення ліквідності цінних паперів на регулярній та упорядкованій основі.

Механізм функціонування фондової біржі формує найвищий рівень безпеки інвесторів, надає їм вичерпну інформацію про емітентів, піднімає престиж компаній та сприяє підвищенню курсу їх акцій. У розміщенні акцій та інших цінних паперів фондова біржа тісно взаємодіє з національним депозитарієм, інвестиційними фондами і компаніями, комісією з цінних паперів та фондового ринку й іншими суб'єктами фондового ринку. Однак набагато важливішою функцією фондової біржі є перерозподільна функція для централізації значних грошових сум з метою прискорення інвестиційних процесів і концентрації та централізації капіталів [2].

Основною формою діяльності фондової біржі є механізм класичного аукціону - організованого проведення операцій з купівлі-продажу цінних паперів за конкурсом покупців у торговельному залі у встановлений час. Аукціонні торги відбуваються відкрито з участю покупців відповідно до вимог правил біржі. Правилами визначено порядок допуску цінних паперів, що відповідають вимогам чинного законодавства, включені до списку і пройшли котирування. Статут фондової біржі визначає основні принципи і напрями діяльності фондової біржі, розміри її статутного фонду, умови і порядок прийняття у членство та його позбавлення, права і обов'язки членів, вищі органи управління, організаційну структуру, порядок і умови відвідування фондової біржі [3].

Біржовий ринок володіє не лише універсальним механізмом врегулювання економічних проблем, а й соціальних і навіть політичних відносин. Через нього забезпечується достатньо повне і швидке переливання в економіку заощаджень на основі ціни (відсоткової ставки), що однаково ефективна і для інвесторів і для емітентів. Стабільність цього ринку зміцнює довіру населення до цінних паперів, а через них акумулює будь-які розпорошені грошові й фіктивні капітали на умовах поворотності основної суми у будь-який час назад з принесенням постійного доходу на рівні позичкового відсотка.

Список використаних джерел:

1. Савицька О. І., Фурсова А. А. Проблеми і перспективи розвитку фондового ринку України/ О. І. Савицька, А. А. Фурсова //Економіка і регіон. – 2009. - № 2. – С. 136 – 139.
2. Свердан М. А. Розвиток Фондового ринку України/ М. А. Свердан // Цінні папери України. – 2003. - № 13. – С. 52 – 55.
3. Румянцев С. Сучасні питання фондового ринку/ С. Румянцев //Цінні папери України. – 2009. - № 50. – С. 12 – 13.

НОРМАТИВНО-ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ БІРЖОВОГО РИНКУ УКРАЇНИ

*Т.М. Сорока, магістр**

**Науковий керівник – В.О. Яворська, кандидат економічних наук, доцент
Національний університет біоресурсів і природокористування України,
м. Київ*

Перехід економіки України до ринкових відносин вказує на необхідність комплексного реформування системи регулювання біржових відносин.

Біржова діяльність є провідною ланкою ринкової економіки і виступає складним механізмом, який чутливо реагує на всі соціально-економічні, політичні та соціопсихологічні процеси, що відбуваються у країні. Вона є індикатором ціноутворення в суспільстві. Рівень ділової активності на біржі свідчить як про економічну стабільність країни, так і про наявність фінансової та економічної кризи в світі. З огляду на це, важливим і необхідним є удосконалення механізму правового регулювання відносин, що виникають у сфері біржової торгівлі, яка потребує широкого спектра знань, розуміння глибоких економіко-правових закономірностей змісту біржової діяльності.

Здійснення правового регулювання біржового ринку обумовлено також і соціально-економічними потребами суспільства та необхідністю мінімізації рівня ризику як для продавців, так і для покупців.

Правове регулювання біржового ринку необхідне, насамперед, державі, оскільки держава є гарантом соціального спокою та стабільності у суспільстві, особливо в умовах сучасної фінансової кризи.. Останнє є одним із важливих чинників у вирішенні ряду соціальних та економіко-правових проблем в країні

Основними інструментами регулювання біржової діяльності є встановлені біржові правила і вимоги та законодавство країни.

Для того, щоб розширити біржовий ринок, необхідно щоб у торгівлі брали якнайбільше продавців і покупців. Також необхідна підтримка держави, яка б мала забезпечувати дотримання інтересів учасників біржових торгів.

Учасники повинні мати гарантії, коли ризик, пов'язаний з їхньою діяльністю на біржовому ринку, буде зведено до мінімуму.

Біржова діяльність має 2 етапи регулювання:

1) Регулювання держави;

2) регулювання з боку бірж та інших учасників ринку.

Держава має постійно удосконалювати правову базу, яка підтримує ефективне функціонування ринкової економіки країни. Створення державою норм та правил у біржовій торгівлі необхідна як і для посередників, так і для клієнтів, замовлення яких вони виконують під час біржових операцій. Важливими ці норми є для інвесторів, які не працюють на біржі, але довіряють свої права і кошти посередникам. Тому й клієнти, і інвестори мають бути впевненими у дотриманні своїх інтересів.

Метою державного регулювання біржового товарного ринку в Україні є:

- формування і забезпечення єдиної державної політики щодо розвитку та функціонування організованого біржового товарного ринку, як чинника ринкового планування, ціноутворення і забезпечення можливої стабілізації цін при інфляційних процесах;

- координація діяльності центральних органів виконавчої влади з питань функціонування товарного біржового ринку;

- залучення урядових структур, державних і недержавних організацій для сприяння розвитку товарного біржового ринку;

- розгляд та затвердження Правил випуску і обігу товарних деривативів;

- упорядкування діяльності біржових посередників й реєстрація їх саморегулюючих організацій;

- сприяння створення єдиного інформаційного простору для відкритості торгівлі та визначення ринкових цін з урахуванням перехідних запасів і потреб товарного ринку України та експортного потенціалу держави;

- координація роботи з фахової підготовки (підвищення кваліфікації) спеціалістів з питань товарного біржового ринку і біржових посередників;

- сприяння впровадженню нових для України біржових технологій-ф'ючерсних контрактів та опціонів, електронних біржових та торговельно-інформаційних систем;

- призначення на сертифіковані біржі своїх посередників, які контролюють виконання біржами законодавства України;

- сертифікація суб'єктів біржового товарного ринку (товарні біржі, біржові посередники, біржові склади, електронні біржові торговельно-інформаційні системи, розрахунково-клірингові установи);

- здійснення контрольно-наглядових та дозвільно-реєстраційних функцій.

Українські біржі також використовують принцип саморегулювання. Кожна біржа розробляє певні внутрішньобіржові нормативні акти, які є основою її біржової діяльності: Установчий договір; Статут; Правила торгівлі.

Список використаних джерел

1. Б. П. Дмитрук Організація біржової діяльності в агропромисловому комплексі: Навч. Посібник. Київ: Либідь, 2001. 344 с.
2. Солодкий М.О. Яворська В.О. Біржовий товарний ринок : навч. Посіб. Київ :В-во«ЦП Компринт», 2015. 482 с.
3. Регулювання біржового ринку. URL: <https://readbookz.net/book/169/5220/html>. (дата звернення 20.11.2018р.)

ОСОБЛИВОСТІ БРОКЕРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ НА ТОВАРНІЙ БІРЖІ

Я.А. Стихальська, магістр*

****Науковий керівник – Н.П. Резнік, доктор економічних наук, професор***

*Національний університет біоресурсів і природокористування України,
м. Київ*

Згідно із чинним законодавством біржові операції мають право здійснювати лише члени біржі або брокери.

Брокери є фізичними особами, зареєстрованими на біржі відповідно до її статуту, обов'язки яких полягають у виконанні доручень членів біржі, яких вони представляють, щодо здійснення біржових операцій шляхом пошуку контрактів і подання здійснюваних ними угод для реєстрації на біржі. Вони можуть бути незалежними, тобто мати власне брокерське місце — засвідчене відповідним договором право учасника на здійснення біржової торгівлі на товарній біржі.

Більшість брокерів входять до штату брокерських контор. Брокерська контора - підприємство з правами юридичної особи, створене членом біржі або іншим підприємством. Згідно із Законом України «Про товарну біржу», кожен її член має право відкрити власну брокерську контору [1].

Головною діючою особою на біржовому ринку є брокер, від якого залежить успішна робота як брокерської контори, так і вся біржова торгівля. Брокери повинні мати спеціальну професійну підготовку і здібності до діяльності у сфері бізнесу. Вони спеціалізуються на торгівлі конкретними видами (групами) товарів і виконують великий обсяг робіт на реальному ринку певного товару.

Штат брокерів формується головним чином за критеріями здатності, "схильності" кандидатів до діяльності у сфері бізнесу, за їх потенційними діловими якостями і спеціальною професійною підготовкою. Поряд зі схильністю до бізнесу, високими моральними якостями важливою умовою ефективної роботи брокера є високий рівень його професійної підготовки, професіоналізм [2].

Для успішної роботи на біржі брокер повинен:

- добре розбиратися в біржовому товарі, який є об'єктом торгівлі;
- знати правила торгівлі тієї біржі, на якій він працює;
- вміти вести біржовий торг;
- знайти правильний підхід до клієнтів, яких представляє на біржі;
- визначити дохід від тих угод, які укладаються за його ініціативою на біржі [3].

Для успішної діяльності брокера на реальному ринку йому необхідно:

- глибоко вивчити законодавчі та нормативно-правові акти, якими регламентується торговельно-біржова діяльність, посередництво та діяльність підприємств — потенційних клієнтів;
- скласти перелік підприємств, що функціонують в районі його діяльності (з адресами, прізвищами й телефонами керівників, відповідальних посадовців);
- з'ясувати сферу їхньої діяльності, оцінити конкурентоспроможність продукції й можливі обсяги збуту і потреби в матеріально-технічних ресурсах, фінансовий стан і платоспроможність підприємства, виявити імідж окремих підприємств у районі діяльності;
- вивчити кон'юнктуру внутрішньої торгівлі, добре орієнтуватися в цінах як на реальному, так і на біржовому ринку, вивчити біржові бюлетені та біржову інформацію про стан біржової торгівлі й тенденції його змін;
- опрацювати зміст документів, якими оформлюються взаємовідносини брокерів із клієнтами, з вимогами і порядком їх заповнення, а також інформаційні й рекламні матеріали, що можуть зацікавити клієнта;
- продумати і виробити тактику входження в контакт і ведення переговорів із конкретними клієнтами, чітко знати, які вигоди отримає клієнт від співпраці з брокером, які потреби клієнта може задовольнити фірма [2].

На сучасному етапі брокерські контори встановлюють плату за надані клієнтам послуги або у відсотках від вартості виконаного контракту (у межах 2—10 %), або як частину різниці між вартістю контракту за ціною клієнта та вартістю виконаного контракту за фактичною ціною. Зазвичай ця винагорода становить 50 % різниці.

Успішні операції брокера можливі лише за умови розроблення стратегії спекуляції, аналізу і прогнозу цін і вміння ефективно управляти виділеним для операції капіталом.

Отже, брокерські фірми і брокери, що працюють на біржі, здійснюють операції відповідно до Правил біржової торгівлі; набувають або отримують інформацію про всі види продуктів і послуг, пропонувані для реалізації на біржі; користуються в установленому порядку послугами персоналу біржі, включаючи використання торгових залів і інших біржових приміщень, засобів зв'язку та іншої організаційної (в тому числі обчислювальної) техніки; беруть участь в роботі арбітражної комісії біржі.

Список використаної літератури:

1. Савощенко А. С. Інфраструктура товарного ринку: навч. посіб. Київ: КНЕУ, 2005. 336 с.
2. Солодкий М.О. Біржовий ринок : навч. посіб. Київ: Аграрна освіта, 2010. 565 с.
3. Форекс Брокерская Деятельность: URL: <http://forex2.info>. (дата звернення 19.11.2018р.).

БІРЖОВИЙ РИНОК УКРАЇНИ: СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ

*С.В. Судик, магістр**

** Науковий керівник – М.О. Солодкий, кандидат економічних наук, професор, заслужений діяч науки і техніки України*

*Національний університет біоресурсів і природокористування України,
м. Київ*

На сьогоднішній день в Україні зареєстровано кілька сотень універсальних, фондових, товарно–сировинних і агропромислових бірж, що значно більше ніж у інших країнах із розвинутою ринковою економікою. Однак кількісна перевага жодним чином не сприяла підвищенню ефективності їх діяльності. Біржовий ринок в Україні відособлює особливості української економіки і специфічний за формами створення, кількістю, територіальним розміщенням, характером функціонування, структурою реалізованих товарів.

Питання, пов'язані із вивченням вітчизняного біржового ринку, розглядаються у працях таких учених, як: Солодкий М.О. [1; 2], Яворська В.О. [1,2,3], Резнік Н.П., Артамонова А.А, Кравченко А.С. [1].

В Україні біржова діяльність хоч і має позитивну динаміку останніх періодів по багатьох показниках, що її характеризують, все ще перебуває на

стадії становлення. Особливого впливу на біржову ситуація має теперішня економічна криза, що викликана нестабільною політичною ситуацією у країні [1-3].

Подальший розвиток агросфери неможливий без наявності науково обґрунтованих механізмів збуту сільськогосподарської продукції, зокрема без відповідних організацій, які у розвинених країнах стали важливою частиною інфраструктури аграрного ринку, та без яких немислиме існування ринково орієнтованої економіки. Серед таких організацій важливе місце займають біржі [1-4].

Спеціальне місце в структурі сучасної ринкової економіки посідають біржі. Біржові ринки функціонують не одну сотню років. Формування ринкової економіки викликало необхідність створення таких інституцій. Зважаючи на світовий досвід та з урахуванням вітчизняних особливостей, 1992 р. Верховна Рада України прийняла Закон України «Про товарну біржу», що забезпечило передумови для розвитку національного біржового аграрного ринку [5].

Біржовий ринок є мінливим, він впевнено розвивається та чинить вплив на ведення господарської діяльності. Розвиток біржового ринку є прямим доказом того, що глобалізаційні процеси все більше охоплюють різні сфери господарювання та призводять до кардинальних змін. Об'єднання світових бірж сприяє утворенню альянсів, що дає змогу покращувати процес ведення біржової торгівлі, поступово розширюється номенклатура біржових товарів. Поряд із торгівлею фінансовими інструментами та валютою на біржах здійснюється торгівля сільськогосподарською продукцією та сировиною, продовольством, лісоматеріалами, металами, енергоносіями. Ці трансформації сприяють утворенню більш перевірених та конкурентоспроможних платформ для здійснення біржових торгів, тому особливо актуальними стають питання, що стосуються дослідження стану біржового ринку та виявлення напрямів його розвитку [1-4].

Отже, відповідно до світового досвіду та національних особливостей України подальший розвиток біржового ринку повинен відбуватися у напрямку створення єдиної біржової мережі в Україні, для чого потрібно: оптимізувати кількість бірж; забезпечити дієве регулювання біржової діяльності; покращити систему моніторингу кон'юнктури біржового ринку; розробити і запровадити систему заходів, що були б спрямовані на стимулювання виробників до реалізації сільськогосподарської продукції через прозорий біржовий ринок.

Список використаних джерел:

1. Солодкий М.О., Яворська В.О., Кравченко А.С. Розвиток біржового ринку в умовах глобалізації. Київ: ЦП Компринт, 2016. 286 с.

2. Солодкий М.О., Яворська В.О. Біржовий товарний ринок: навч. посіб. – 2-ге вид. змін. Київ: Компринт, 2017.

3. Яворська В.О. Тенденції розвитку вітчизняної біржової торгівлі товарними деривативами на сільськогосподарську продукцію. Моніторинг біржового ринку. 2014. № 1(20). С. 16–17

4. Біржовий ринок у світі й Україні та фінансові механізми його розвитку. URL: <http://global-national.in.ua/archive/13-2016/98.pdf> (дата звернення 30.11.2018р.).

5. Закон України “Про товарну біржу” із змінами та доповненнями, внесеними Законом України від 26 січня 1993 р. URL: www.rada.gov.ua. (дата звернення 30.11.2018р.).

СУТНІСТЬ ПОХІДНИХ ФІНАНСОВИХ ІНСТРУМЕНТІВ ТА ЇХ ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ

*Т.Р. Яремчук, магістр**

**Науковий керівник – Н.П. Резнік, доктор економічних наук, професор
Національний університет біоресурсів і природокористування України,
м. Київ*

Глобалізація фінансового ринку сприяла структурним змінам, що виникли в національних і міжнародних фінансових системах протягом останніх двох десятиріч. Як наслідок, фінансовий ринок став мінливішим і більш непередбачуваним (постійні коливання курсів валют, котирувань цінних паперів і процентних ставок за кредитами), що дало поштовх до розвитку складних фінансових інструментів, зокрема фінансових деривативів [1].

Традиційними для українського фінансового ринку є операції з первинними фінансовими інструментами, які здобули більш широкого застосування. На відміну від них застосування в українській практиці похідних фінансових інструментів є інновацією, а тому породжує багато проблемних моментів. Похідні фінансові інструменти – одна з найскладніших економічних категорій, що відображає відносини, які виникають у процесі перерозподілу фінансових ресурсів між суб’єктами господарювання.

Залежно від сфери використання фінансових інструментів можна виділити юридичний та фінансовий підходи науковців до трактування поняття «деривативи», які пов’язані між собою (рис.1).

Дж. Блек надає визначення: «дериватив (від англ. «Derivative») – це похідний інструмент, вартість якого походить від ціни активу, що лежить в його основі (товару, цінних паперів, валюти)...» [1].

Рис.1. Види похідних фінансових інструментів

Джерело: [1]

Аналіз визначення поняття «деривативи» у нормативних актах України піднімає значну кількість спірних питань. Законодавча база цих інструментів знаходиться лише у стадії формування. Регулювання похідних фінансових інструментів в Україні здійснюється Законами України «Про оподаткування прибутку підприємств», «Про державне регулювання ринку цінних паперів в Україні» та іншими законодавчими та нормативними документами.

Слід також виокремити запроваджене поняття «похідного фінансового інструменту» надане у Положенні (стандарті) бухгалтерського обліку 13 «Фінансові інструменти» Міністерства фінансів України, яким визначається «похідний фінансовий інструмент: розрахунки за якими проводяться у майбутньому; вартість якого змінюється внаслідок зміни відсоткової ставки, курсу цінних паперів, валютного курсу, індексу цін, кредитного рейтингу (індексу) або інших змінних, що є базисними; який не потребує початкових інвестицій» [2].

Похідні фінансові інструменти дають змогу перерозподіляти та обмежувати наявні ризики, перерозподіляти учасників ринку і в такий спосіб виконувати функцію страхування. Виходячи з того, що в сучасних умовах на фінансовому ринку практично не використовуються поширені у світі похідні фінансові інструменти, існує цілком об'єктивна необхідність дослідження проблем і перспектив використання похідних фінансових інструментів в Україні.

Автори Т.А. Батяєва та І.І. Столяров основними особливостями похідних інструментів вважають наступні [3]:

- ціна похідних інструментів базується на ціні основного активу;
- функціонування похідних інструментів аналогічне функціонуванню основних цінних паперів;
- похідні інструменти мають обмежений термін функціонування в порівнянні з вихідним активом;
- похідні інструменти дозволяють отримати прибуток за мінімальних інвестицій в порівнянні з іншими активами, оскільки інвестор сплачує не всю вартість активу, а лише гарантійний вклад.

Похідні фінансові інструменти є важливою частиною міжнародних валютно-фінансових відносин, зокрема світових фінансових ринків. З їх допомогою процес керування ризиками став більш досконалим, що дозволило вивести світові валютно-фінансові відносини на більш високий рівень розвитку. До чинників, що визначають сучасний стан ринку деривативів в Україні можна віднести відсутність розуміння суб'єктами господарювання та державними структурами значення даного ринку. Наслідками чого можна вважати недосконалість нормативно-правового забезпечення функціонування ринку деривативів, відсутність фахівців та відповідної інфраструктури (розрахунково-клірингової, інформаційно-аналітичної), перевагу спекулятивної складової у мотивації участі на стоковому ринку.

Отже, запровадження похідних фінансових інструментів в Україні стане можливим у середньостроковій перспективі після вирішення всіх проблем та при забезпеченні відповідних умов розвитку валютного, фондового ринків та економіки України в цілому.

Список використаних джерел:

1. Гордон В.Б. Ринок похідних фінансових інструментів та перспективи його розвитку в Україні: дис. канд. екон. наук : 08.04.01 / КНЕУ, 2012. 183-195с.
2. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 13 «Фінансові інструменти», Затверджене Наказом Міністерства фінансів України від 30.11.2001 р. № 559.
3. Батяева Т.А., Столяров И.И. Рынок ценных бумаг: учеб. пособие. Москва: ИНФРА-М, 2006. 304 с.

Секція 2. Проблеми та перспективи функціонування товарних і фінансових ринків

ОСОБЛИВОСТІ ПОЛІТИКИ ФОРМУВАННЯ КОНКУРЕНТНОГО СЕРЕДОВИЩА У ПІДПРИЄМНИЦЬКІЙ ДІЯЛЬНОСТІ

А.О. Антоненко, магістр*

****Науковий керівник – Р.П. Любар, кандидат економічних наук, доцент
Національний університет біоресурсів і природокористування України,
м. Київ***

Становлення та дієве функціонування відкритої економічної системи зумовлює та зумовлюється наявністю конкурентного середовища, за якого всі суб'єкти господарювання мають рівні законодавчо визначені можливості для здійснення господарської діяльності.

Наукові дослідження та повсякденна практика господарювання в Україні дають вагомий теоретичний та емпіричний матеріал для висновку, що в національній економіці існують певні обтяжливі обставини, що мають місце різноманітні бар'єри, що ускладнюють, обмежують, а подекуди навіть унеможливають конкуренцію. У зв'язку з цим особливої актуальності набувають питання пізнання закономірностей та тенденцій формування конкурентного середовища.

Засади і підйоми конкурентної політики кардинально еволюціонували за останні півстоліття: від повного заперечення монополії як гальма, що стримувало розвиток, до піднесення і стимулювання її як основи підвищення ефективності виробництва; від розгляду монополії лише у межах національного господарства до її розгляду як суб'єкта міжнародної діяльності; від обмеження діяльності монополії та контролю за монополями ринками до забезпечення умов, що усували б перешкоди для доступу на монопольні ринки; від традиційного антитрестовського регулювання до стимулювання відновлення високого рівня концентрації виробництва.

Існує ряд теоретичних положень щодо створення конкурентного середовища. Зокрема, Й. Шумпетер спростував уявлення, згідно з якими підприємства з монополюю або олігополююю ринковою владою гальмують науково-технічний прогрес, а також висунув і довів цілком протилежну ідею. Згідно з нею найбільший прогрес досягається не в середовищі вільної конкуренції, а великими концернами на монопольних та олігопольних ринках. На його думку, традиційна неокласична аргументація стосовно суспільної неефективності розміщення ресурсів при значній ринковій владі окремих фірм

не враховує чинника науково-технічного прогресу, а тому є правильною тільки для стаціонарного, а не динамічного стану економіки.

В основу визначення напрямів конкурентної політики та антимонопольного законодавства в Україні було покладено класичну ліберальну концепцію ідеальної конкуренції, сформульовану економістами-теоретиками часів раннього капіталізму (друга половина XIX - початок XX ст.).

У світі нині найпоширенішими є дві головні концепції конкурентної політики. Перша ґрунтується на пануванні ринку, і згідно з нею підприємцям законом дозволено займати монопольне становище на ринку, але не допускаються зловживання із застосуванням ринкової влади. Законодавства держав на основі цієї концепції більше уваги приділяють створенню здорового конкурентного середовища та контролю за дотриманням суб'єктами господарювання встановлених правил поведінки на ринку.

Друга концепція конкурентної політики базується на владі над ринком: законодавства держав опираються на визначення частки на ринку підприємницьких структур та структури ринку, вивчення умов виходу на ринок, наявність бар'єрів та товарів-замінників.

У сучасній економічній науці відомі також різновиди державної політики щодо захисту конкуренції: антитрестівська політика, характерним прикладом якої є політика США; конкурентна політика, якої найсуворіше дотримуються законодавства країн Європейської спільноти; антимонопольна політика, яка представлена законодавчою системою, що функціонує в Японії.

У сучасних умовах формування основних засад вітчизняної конкурентної політики набули важливого значення і є предметом дискусії серед економістів-науковців.

У концентрованому вигляді її можна представити як вузьке та широке розуміння конкурентної політики: у вузькому розумінні конкурентна політика - діяльність держави та її виконавчих структур різних рівнів з контролю за дотриманням суб'єктами ринку законів і нормативних правових актів, усієї сукупності елементів системи конкурентного права; у широкому розумінні конкурентна політика - сукупність економіко-правових чинників, спрямованих на стабільний, динамічний розвиток економіки, зокрема в напрямках реформування існуючих та створення нових конкурентоспроможних підприємницьких структур.

Список використаних джерел:

1. Юданов А.Ю. Конкуренция: теория и практика (стратегия рыночного поведения). – М.: Гном – Пресс, 1998. - 387 с.

3. Портер М. Международная конкуренция : пер. с англ. / М. Портер. – М. : Междунар. отношения, 1993. – 896 с.

ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ АГРАРНОГО БІЗНЕСУ УКРАЇНИ В УМОВАХ РИЗИКІВ

*В.В. Багатий, магістр**

**Науковий керівник – В.О. Яворська, кандидат економічних наук, доцент
Національний університет біоресурсів і природокористування України,
м. Київ*

Аграрний сектор нашої держави з його системною структурою є системоутворюючим в національній економіці. Саме цей сектор формує засади збереження суверенності держави – продовольчу, економічну, екологічну та енергетичну безпеку, забезпечує розвиток різних галузей національної економіки та формує соціально-економічні напрями політики. В умовах глобалізації агробізнес є сучасною ознакою прогресивних змін у сільському господарстві та порівняно з іншими сферами новим напрямом досліджень аграрної науки. Міжнародна політика надає аграрному сектору відповідний вектор розвитку та відкриває нові можливості для відродження сільського господарства, створює додаткові порівняльні переваги на агропродовольчому ринку. Разом з тим, аналізуючи сучасний стан вітчизняних агропромислових підприємств, що характеризується використанням застарілого та зношеного обладнання, відсутністю інноваційної складової та достатнього інформаційно-аналітичного забезпечення, нестачею фінансових та трудових ресурсів для розширення виробничих потужностей, нерозвиненою інфраструктурою та багатьма іншими проблемами, стає очевидною їх неспроможність конкурувати із могутніми іноземними суб'єктами господарювання. Постає актуальне питання про розвиток та місце аграрного бізнесу України у глобалізації міжнародної економіки.

Україна має гарні кліматичні умови та природні, трудові ресурси для розвитку експортного потенціалу аграрного сектора економіки, проте існує багато проблем. Значний вплив політичних факторів та корупція перешкоджають розвитку та реалізації експортного потенціалу. Наразі держава може зберегти європейські ринки і географічно диверсифікувати азійські, проте без державного регулювання спроби виробників можуть бути марними, тож стабілізація політичної системи та збереження унітарності держави виходять на перший план в розвитку будь-якого сектора економіки. Сьогодні виникають нові умови й концепції розвитку сільського господарства, що є наслідком змін у міжнародному поділі праці й формуванні світової системи сільського господарства та світового ринку сільськогосподарської продукції, прискорення науково-технічного прогресу, що дозволяє створювати нові чинники, такі як підприємництво, глобалізація, еластичність діяльності, наростання нової тенденції переходу до індивідуальних і персональних

інтересів, перехід від окремих джерел доходів до цілої групи, що пов'язано зі зміною традиційних та економічних цілей господарств і сім'ї, вхід сільського господарства в етап надвиробництва й проблем, що із цього виникають. Старий принцип "виробляти більше і дешевше" змінюється на новий, що виникає з надвиробництва, тобто виробляти стільки ж або менше, але більш ефективно. Це створює цілком іншу суспільну та індивідуальну ситуацію сільського господарства, а одночасно змушує змінювати філософію поведінки сільськогосподарських виробників.

Список використаних джерел:

1. Анилионис Г.П. Глобальный мир единый и разделенный. Эволюция теорий глобализации. Москва: Международные отношения. 2005. 233 с.
2. Білорус О. Г., Лук'яненко Д. Г. та ін. Глобальні трансформації і стратегії розвитку. Київ: ВПОЛ, 1998. 416 с.
3. Білорус О.Г. Глобалізація і безпека розвитку: [монографія]. Київ: КНЕУ, 2001. 733 с.

СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ АГРАРНОГО СЕКТОРА ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ

*Я.О. Баранова, магістр**

**Науковий керівник – І.А. Коновал, кандидат економічних наук, доцент,
Національний університет біоресурсів і природокористування
м. Київ*

Аграрний сектор – важлива галузь національної економіки, яка об'єднує різні види економічної діяльності щодо виробництва сільськогосподарської продукції, продуктів харчування, а також доставки їх до кінцевого споживача.

Україна має величезний потенціал для розвитку сільського господарства. Це відбувається, головним чином, через сприятливі природні умови для сільського господарства: родючий ґрунт і дуже сприятливий клімат на більшій частині території країни. Сільське господарство України є досить перспективною галуззю та одним із лідерів експорту продукції рослинництва та тваринництва на світових ринках. Окрім того, сільське господарство є основною рушійною силою для розвитку економіки країни та забезпечення добробуту населення.

Виклад основного матеріалу. Черговий рік для аграрного сектору виявився плідним на здобутки. І хоча за деякими параметрами 2017 рік був гіршим за 2016, все ж таки варто відзначити позитивні тенденції розвитку агропромислового комплексу [1,2]. Врожайність залишається високою для України. Завдяки цьому цього року вдалося зібрати один з кращих врожаїв

зернових – більше 60 млн тонн. Хоча це менше, ніж у 2016 році, все ж це краще ніж було раніше. Це вказує на позитивну тенденцію до збільшення врожайності та врожайів, зокрема завдяки покращенню техніки ведення сільського господарства та застосуванню сучасної агротехніки. Відповідно, - це формує достатній експортний потенціал. Тим більше, що агропромисловий комплекс (АПК) сьогодні – основне джерело надходження валюти в Україну та ключовий фактор у підтриманні торговельного балансу [1,2].

Зростання експортного потенціалу та розвиток торгівлі з ЄС. Аграрні продажі продовжили зростання. За січень-вересень 2017 року експорт с/г продукції збільшився на 24,3% і склав \$13,7 млрд. За весь 2016 рік вартість експорту склала \$14 млрд. Частка АПК у загальній структурі експорту країни досягнула 41,7%. Найбільше експортуються соняшникова олія – 24,8%, кукурудза – 18%, пшениця та суміші пшениці й жита – 14,45%, соя – 4,84%, ячмінь – 4,6% та насіння ріпаку – 4,6%. У 2016-2017 маркетинговому році Україна відкрила 12 нових ринків для експорту продукції тваринництва, в тому числі Китай, ОАЕ, Ізраїль, Єгипет, Гонконг, Чорногорію, Сербію тощо [1,2].

Важливу роль в експорті аграрної продукції займає ЄС. Частка останнього зростає за 3 роки до 25%. Вже 235 підприємств отримали право експорту до ЄС. Зростає також частка експортної продукції з високою доданою вартістю. Україна потенційно має всі шанси збільшити своє експортне значення та виручку за умови розвитку переробки та орієнтацію на експорт продукції з доданою вартістю, готової продукції, продуктів переробки, високомаржинальної продукції, а також органічної продукції.

Відродження цукрової галузі та ягідництва. Після 25 років занепаду другий рік поспіль відроджується цукрова галузь. Виробництво цукрового буряку зростає, а відповідно виробництво цукру. За 11 місяців 2017 року експорт солодкого продукту зріс на 64%. Цукрові заводи активно освоюють біогазові технології та інвестують у будівництво біогазових комплексів. Також розвивається нішеве ягідництво. Фермери почали об'єднуватися у кооперативи та експортувати продукцію у ЄС та інші зовнішні ринки [1,2].

Створення сприятливого бізнес-клімату, інвестиції, перегляд бізнес-політики з орієнтації на експорт сировини на створення виробництва, вирощування нішевих культур органічним способом, вирішення питання з ринком землі тощо - все це є запорукою подальшого динамічного розвитку українського аграрного сектору.

Отже, аграрний сектор України повинен стати провідною ланкою економіки, що сприятиме її зростанню. Вирішити окреслені проблеми або зменшити їх вплив можливо за допомогою заходів, які дозволять активно реалізовувати вітчизняну продукцію на міжнародних ринках; змін в системі

оподаткування аграрного сектора; удосконалення державного контролю, орендних відносин; налагодження ефективної системи логістики; моніторингу ринку сільськогосподарської продукції; раціонального використання і охорони земель сільськогосподарського призначення та ряду інших заходів.

Список використаних джерел:

1. Основні аграрні підсумки 2017 року URL: <https://biz.censor.net.ua/m3042543>. (дата звернення 28.11.2018р.)

2. Офіційний сайт Міністерства аграрної політики та продовольства України. – URL: <http://minagro.gov.ua>.

ДЕРЖАВНА АГРАРНА ІНТЕРВЕНЦІЯ, ЯК МЕХАНІЗМ СТАБІЛІЗАЦІЇ АГРАРНОГО РИНКУ

*В.С. Заруцький, магістр**

**Науковий керівник – Р.П. Любар, кандидат економічних наук, доцент*

Національний університет біоресурсів і природокористування

м. Київ

Одним з найважливіших питань у вирішенні проблем розвитку аграрної галузі в Україні є забезпечення стабільності цін на внутрішньому аграрному ринку держави. Адже для сільськогосподарської продукції характерні різкі цінові коливання, що зумовлені динамічним характером ринкових праввідносин, а також специфікою аграрної сфери, яка полягає в сезонності виробництва та його залежності від природно-кліматичних умов, довготривалості виробничих циклів та інше. Тому завжди існує потреба у дієвій підтримці державою аграрної галузі. Одним з важелів такої підтримки є створений державою економіко-правовий механізм здійснення аграрних інтервенцій.

Аграрна інтервенція - продаж або придбання сільськогосподарської продукції на організованому аграрному ринку з метою забезпечення цінової стабільності [1].

Державна аграрна інтервенція поділяється на товарну та фінансову.

Товарна інтервенція - продаж сільськогосподарської продукції при зростанні цін на організованому аграрному ринку понад максимальний рівень на 5-20%, що здійснюється з метою досягнення рівня рівноваги, у тому числі шляхом продажу товарних деривативів [1].

Фінансова інтервенція - придбання сільськогосподарської продукції при падінні спотових цін на організованому аграрному ринку нижче мінімального

рівня на 5-20%, яка здійснюється з метою досягнення рівня рівноваги, у тому числі шляхом придбання товарних деривативів [1].

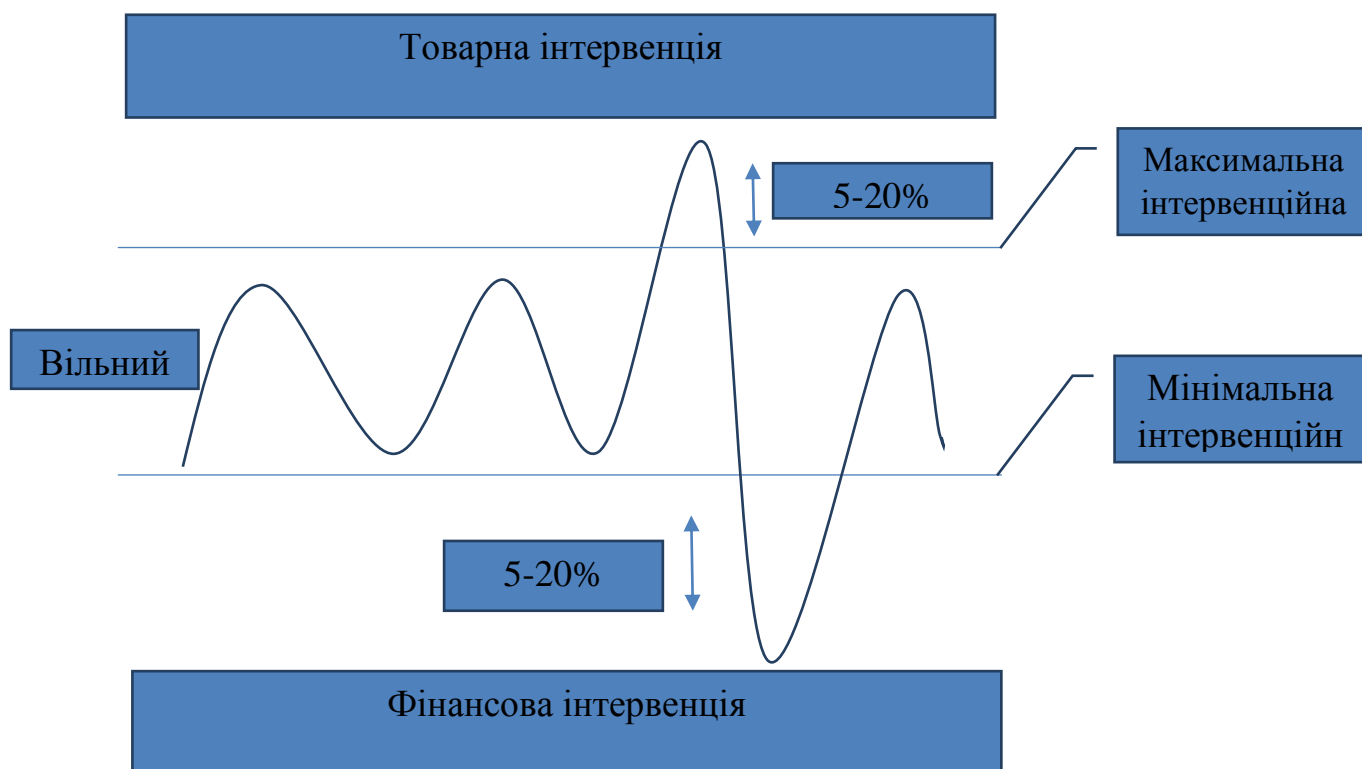

Рис.1. Механізм роботи державної аграрної інтервенції

Аграрні інтервенції здійснюються Аграрним фондом за допомогою споту та форварду і регулюється Законом України про “Державну підтримку сільськогосподарства”.

Для здійснення аграрних інтервенцій Аграрний фонд формує Державний інтервенційний фонд який формується за рахунок фінансових інтервенцій, заставних, форвардних і ф'ючерсних закупівель та використовується для здійснення товарних інтервенцій з метою забезпечення цінової стабільності”.

Зміст державного цінового регулювання полягає у здійсненні Аграрним фондом державних інтервенцій в обсягах, що дозволяють встановити ціну рівноваги (фіксінг) на рівні, не нижчому за мінімальну інтервенційну ціну та не вищому за максимальну інтервенційну ціну.

Отже, можна зробити висновок, що для стабільності біржового аграрного ринку механізм державної аграрної інтервенції є дуже ефективним, адже його першочерговим завданням є стабілізація цін на внутрішньому аграрному ринку держави тому, що ринок, як самоорганізована система, не здатен впоратись з притаманними йому проблемами. Будь-яке зволікання з боку держави чи невтручання може призвести до непередбачуваних соціальнонебезпечних наслідків. Тому вкрай необхідним є ефективне застосування державою аграрних інтервенцій.

Список використаних джерел:

1. Закон України про державну підтримку сільського господарства України. *Голос України*. 2004. № 165 (3415).

РОЗВИТОК КООПЕРАЦІЇ В СИСТЕМІ ВИРОБНИЦТВА ТА ПЕРЕРОБКИ МОЛОКА

Я.Ю. Левенець, магістр*

****Науковий керівник – Р.П. Любар, кандидат економічних наук, доцент
Національний університет біоресурсів і природокористування України,
м. Київ***

В умовах глобалізації економіки та забезпечення ефективного розвитку сільського господарства України важливе місце займає кооперація. Розвиток кооперації в системі виробництва та переробки молока дозволить виробникам краще адаптуватися до ринку, швидко реагувати на зміну попиту і пропозиції, продуктивніше використовувати ресурси. Це дієвий спосіб об'єднати зусилля, сконцентрувати трудові, матеріальні, фінансові та інші можливості для раціонального їх використання у процесі виробництва. На основі кооперації можна удосконалити підприємницькі здібності виробників та переробки молока. Саме ця форма господарювання дасть змогу підвищити ефективність функціонування підприємницьких структур [1].

Основні засади розвитку системи кооперативних відносин у сфері сільськогосподарського виробництва розглянуто у працях О. Березіна, В. Гончаренка, А. Куценко, І. Маркіної, Н. Міценко, А. Пантелеймоненка та інших. Названі науковці внесли суттєвий вклад у визначення розбудови аграрного ринку на засадах кооперації. Проте, питання, що стосується формування ефективних кооперативних відносин на ринку молочної продукції є недостатньо вивченим та потребує подальшого дослідження і вирішення.

Кооперація виникає і набуває бурхливого розвитку тоді, коли у сферу цих відносин втягуються широкі верстви населення, у той момент, коли значна частина людей починає відчувати потребу в об'єднанні з метою колективного вирішення економічних проблем, актуальних для більшості [1].

На сьогодні виробництво молока і молокопродуктів в Україні є одним із найбільш перспективних напрямів розвитку в аграрному секторі. Молочна галузь, до складу якої входять маслоробна, сироробна, молочноконсервна підгалузі, а також виробництво продукції з незбираного молока, на сучасному етапі є однією із провідних в структурі харчової індустрії України [2, 3].

Сільськогосподарська кооперація є найбільш успішною у молочній галузі. Дрібні виробники займають 82% молочного ринку і без кооперації говорити про безпеку продуктів, про їх якість, про конкурентоздатність безперспективно. У селянських господарствах молоко низької якості і дотримання стандартів не завжди виконується. Переваги СОК у тому, що є можливість забезпечити охолодження, контроль за якістю і доведення цієї продукції до споживача. За таких умов зростає закупівельна ціна на молоко і це є основним стимулюючим фактором для збільшення виробництва та участі у кооперативах. Наприклад, візьмемо закупівельні ціни на ринку молока. Так, переробні підприємства пропонують 1,8-2 грн./л. А сільськогосподарські кооперативи, які створили свою інфраструктуру пропонують закупівельну ціну на рівні 3-3,5 грн./л [2, 3].

Отже, розвиток сільськогосподарської кооперації виробництва та переробки молока – невід’ємна складова трансформації сільськогосподарського виробництва до ринкових умов.

Список використаних джерел:

1. Малік М.Й., Лузан Ю.А. Проблемні питання розвитку кооперації та інтеграційних відносин в АПК. *Економіка АПК*. 2010. № 3. С. 3-8.
2. Збарський В.К., Канівський М.П. Участь селянських домогосподарств у процесах кооперації та агропромислової інтеграції. *Економіка АПК*. 2011. № 12. С. 87-92.
3. Ушкаренко Ю., Петлюченко В., Грек В. Актуальні проблеми розвитку сільськогосподарської кооперації. *Тваринництво України*. 2011. № 12. С. 8-11.

МЕХАНІЗМ ЗАСТОСУВАННЯ ПРОСТИХ СКЛАДСЬКИХ СВІДОЦТВ ДЛЯ ФОРВАРДНИХ УГОД СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИМИ ПІДПРИЄМСТВАМИ

Ю.А. Лещук, здобувач

Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини, м. Умань

Впровадження в господарську практику ф'ючерсних і форвардних угод дозволить сільськогосподарським товаровиробникам забезпечити себе фінансовими ресурсами, необхідними для покриття інфраструктурних і біржових витрат, а також отримати гарантований канал збуту зерна [1].

Найчастіше кредитні ресурси сільськогосподарському товаровиробнику необхідні; проблема полягає в тому, що багато банків неохоче кредитують дрібні і середні підприємства через відсутність заставного забезпечення кредиту [2].

Саме для вирішення цієї проблеми нами запропонована схема організації використання системи трьох простих складських свідоцтв, заснована на взаємодії елементів інфраструктури ринку складських свідоцтв (рис. 1.).

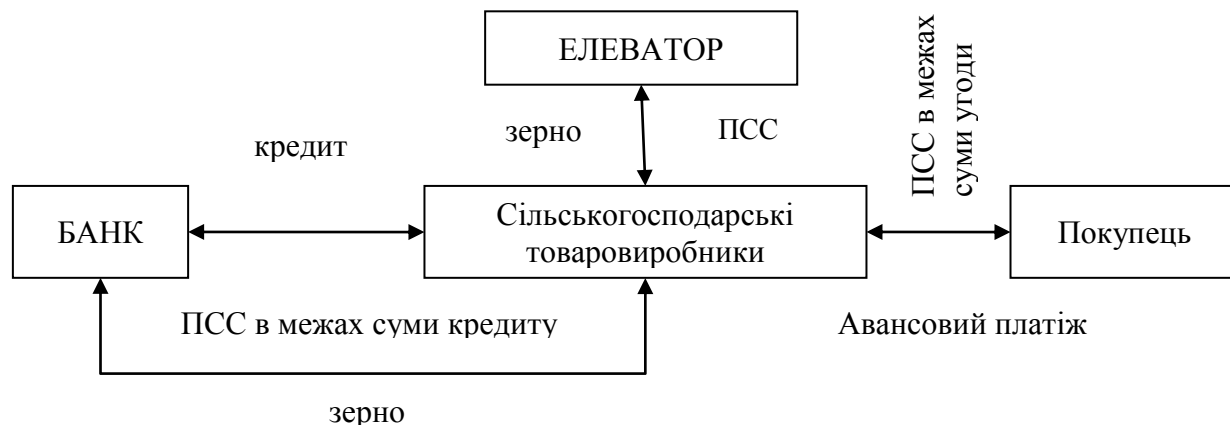

Рис. 1. Схема організації застосування простого складського свідоцтва (ПСС) для форвардних угод

Джерело: власні дослідження автора

Введення механізму складських свідоцтв сприятиме забезпеченню застави по кредитах для посівних і збиральних кампаній, подоланню монополізму великих підприємств зі зберігання сільськогосподарської продукції; збільшення обороту сільгосппродукції; зменшення втрат, пов'язаних з неправильним зберіганням. Введення механізму складських свідоцтв активізує біржову торгівлю і дозволить зробити торги більш прозорими і оперативними, підвищить дисципліну в виконанні своїх зобов'язань сторонами угоди.

Високі інфраструктурні та біржові витрати є серйозною економічною перешкодою для дрібних і середніх підприємств, тому можливим вирішенням цієї проблеми може стати запропонована схема використання складських свідоцтв. Її перевагою в порівнянні з дією є отримання акцептором (кредитором, покупцем) всього комплексу майнових прав на зерно (володіння, користування і розпорядження).

Для покупця це означає, що він стає повноправним власником зерна, а для кредитора – те, що він під час передачі йому простого складського свідоцтва (ПСС) стає одноосібним власником активу до моменту погашення позичальником кредиту.

Використання простих складських свідоцтв сприятиме забезпеченню застави по кредитах для посівних і збиральних кампаній, збільшить ефективність виробництва і збуту зернових, що враховують диференціацію розмірів дотацій і субсидій, термін позики і процентні ставки за кредитами з урахуванням інфляційних процесів, а також варіантність збуту. Практичне

використання дозволить сільськогосподарським товаровиробникам підвищити інформативну обізнаність, пов'язану зі збутом продукції з використанням механізму біржової реалізації зерна.

Список використаних джерел:

1. Ганганов В.М. Механізм розподілу доходів на зерновому ринку України / В.М. Ганганов, В.М. Лисюк, О.В. Нікішина // Економіка АПК. – 2012. - №12. – С. 29-36
2. Міщук Г. М. Товарні біржі України: тенденції та проблеми розвитку // Економіка України. – 2005. – № 4. – С. 47–53.

УМОВИ ФОРВАРДНОЇ ПРОГРАМИ ПАТ «АГРАРНИЙ ФОНД» 2018

*С.М. Ткачук, бакалавр**

**Науковий керівник – Л.Л. Панкратова, кандидат економічних наук, доцент*

*Національний університет біоресурсів і природокористування України,
м. Київ*

Відповідно до ст. 17-2 Закону України «Про державну підтримку сільського господарства України» держава забезпечує підтримку у формі застосування державних форвардних закупівель зерна на організованому аграрному ринку України [1]. В Україні, форвардні контракти не так поширені, як у розвинутих країнах світу через недосконалу законодавчу базу та нестабільність та непередбачуваність економіки, постійні коливання цін, тощо. Проте є компанія, форвардні програми якої варто розуміти. Поширеність форвардних контрактів із ПАТ «Аграрний фонд» робить цей договір особливо цікавим із позицій його протекційного значення.

ПАТ «Аграрний фонд» виступає провідним оператором аграрного ринку України та одним з найприбутковіших державних підприємств агросектору. Основними інструментами Аграрного фонду є закупівля зернових та реалізація борошна, шляхом укладання форвардних контрактів. Форвардна програма від ПАТ «Аграрний фонд» надає можливість сільгоспвиробникам отримати кошти, коли майбутній урожай ще тільки росте у полі, що в свою чергу забезпечує продовольчу безпеку країни, створює сприятливі умов для розвитку сільського господарства, функціонування ринку сільськогосподарської продукції, а також підтримка вітчизняного товаровиробника.

ПАТ «Аграрний фонд» співпрацює з усім спектром середнього та малого бізнесу, а також — великого. Якщо ж брати у кількісному вимірі, то більшу частину займають саме середні та малі виробники. Укладання форвардних

контрактів компанія здійснює як з великими агрохолдингами, так і з невеликими фермерськими господарствами. Мінімальна закупівельна партія повинна складати для кукурудзи та пшениці – не менше 100 тонн, ячменю – 50 тонн, жита та гороху – 30 тонн, гречки та вівсу – 10 тонн [2].

Укладання форвардних контрактів проходить у 2 етапи:

1 етап:

1. надання аграрієм пакету документів до регіонального відділення Аграрного фонду;
2. перевірка документів в центральному офісі Аграрного фонду;
3. засідання комісії з ризиків;
4. визначення облікової ставки для аграрія та відсотку авансу;
5. укладення біржового контракту;
6. укладання договору застави;
7. укладання договору страхування майбутнього урожаю;
8. видача коштів (65% від загальної вартості поставки за договором) з моменту укладання договору протягом 5 днів;

2 етап:

1. поставка зерна на склади;
2. переоформлення зерна на ПАТ «Аграрний фонд»
3. останній розрахунок (35%) відбувається за ринковими цінами, які склалися на момент поставки [2].

Перевагою форвардної програми на відміну від банківських кредитів, аграрії отримують обігові кошти під майбутній врожай. Це великий плюс, адже вони не заставляють майно, техніку тощо. По-друге, процедури оформлення форварду в ПАТ «Аграрний фонд» — швидкі, чіткі та зрозумілі. Рішення про видачу коштів за форвардною програмою від моменту отримання пакету документів приймається протягом 5 робочих днів. Також в таких же термін надаються кошти аграріям. По-третє, ПАТ «Аграрний фонд» пропонує два види форвардної програми: перша — з прив'язкою до курсу долара, друга — без такої прив'язки. По-четверте, процес переоформлення зерна відбувається за ринковими цінами, які склалися на момент поставки зерна.

ПАТ «Аграрний фонд», як одне з найпотужніших державних агропідприємств України, з 2015 року активно розвиває експортний напрямок діяльності. На сьогодні основна увага приділяється найбільш перспективним ринкам щодо продажу українського борошна.

Зокрема, протягом 2016-2017 років ПАТ «Аграрний фонд» уклав низку контрактів на поставку борошна до країн Африки та Південної Америки. Таким чином, в 2017 році Товариство збільшило обсяги експорту на 70% в порівнянні

з минулим роком. Що стосується 2019 р. року, то планується розширення форвардної програми, запровадивши товарний форвард.

Отже, необхідність такого інструменту як форвардні угоди є дуже актуальною в Україні. Тому необхідно розширювати діючі програми, що дозволить покращити умови збуту сільськогосподарської продукції агровиробниками.

Список використаних джерел:

1. Про державну підтримку сільського господарства України: Закон України від 24.06.2004 р. // ВВР. – 2004. – № 1877 - IV. – Ст. 527.

2. Публічне акціонерне товариство «Аграрний фонд» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://agrofond.gov.ua/http://agrofond.gov.ua/>

ОСОБЛИВОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ МІЖНАРОДНОГО ВАЛЮТНОГО РИНКУ «FOREX»

*Д.В. Шевчук, бакалавр**

**Науковий керівник – В.О. Яворська, кандидат економічних наук, доцент
Національний університет біоресурсів і природокористування України,
м. Київ*

Одним з наймасштабніших фінансових ринків у світі є – Міжнародний валютний ринок «Форекс». Форекс (від англ. Forex) представляє собою багато сегментний міжбанківський валютний ринок на якому обертається значна кількість валютних курсів.

Якщо у англomовному середовищі Форексом зазвичай називають валютний ринок або торгівлю валютою, то в українській мові – термін Форекс зазвичай використовується у вузькому сенсі – як спекулятивну торгівлю валютою через комерційні банки або дилінгові центри.

FOREX характеризується значною ліквідністю і дозволяє відкривати і/або закривати позиції протягом секунд. І хоча денні коливання валют досить незначні, за використання кредитних ліній, що доступні навіть валютним спекулянтам з невеликими капіталами в 1 тис. – 5 тис. дол., прибуток може бути надзвичайно великий [3].

Міжнародний валютний ринок FOREX є позабіржовим ринком. Він являє собою мережу торговельних відносин між учасниками ринку з усього світу, включаючи центральні, комерційні, інвестиційні банки, пенсійні фонди, брокерів і дилерів, страхові компанії, транснаціональні корпорації і приватних осіб. На даному ринку проходять торговельні операції по всіх основних валютах.

На ринку Форекс проводяться такі основні операції з валютою:

- торговельні та інвестиційні;
- спекулятивні;
- хеджувальні;
- регулюючі (валютні інтервенції центробанків).

На ринку Форекс виділяють кілька сегментів:

Ринок спот – поставка валюти відбувається на другий робочий банківський день після дня проведення операції.

Форвардний сегмент – поставка валюти відбувається більш ніж через два робочих дні.

Угоди своп – проведення відразу двох операцій (купівлі та продажу, одна з яких угода спот, інша – форвардна) [2].

Отже, щоб оцінити виправданість рішення торгувати на Форексі, варто розглянути всі позитивні моменти даної ідеї:

- цілодобовий доступ – за рахунок різниці в часі по різних країнах, угоди можна укладати в будь-який зручний момент, навіть вночі;
- широкий вибір валютних пар;
- можливість тренуватися на деморахунку;
- простий принцип роботи;
- можливість використовувати кредитне плече для підвищення сум угод;
- великий обсяг допоміжних матеріалів [1].

Таким чином, нині міжнародний валютний ринок Forex дуже привабливий ринок, оскільки він дає багато переваг трейдерам та іншим учасникам.

Список використаних джерел:

1. Міжнародний валютний ринок Форекс URL: <https://news.finance.ua/ua/news/-/426994> (дата звернення: 28.10.2018).
2. Форекс – критика індустрії. URL: <https://uk.wikipedia.org/wiki>. (дата звернення: 28.10.2018).
3. Ринок Форекс. URL: <http://personal.in.ua/article.php?ida=365> (дата звернення: 28.10.2018).

РОЗВИТОК МАЛОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА В СІЛЬСЬКОМУ ГОСПОДАРСТВІ УКРАЇНИ

Н.В. Федченко, магістр*

****Науковий керівник – І.А. Коновал, кандидат економічних наук, доцент
Національний університет біоресурсів і природокористування України,
м. Київ***

Мале підприємництво є невід’ємним сектором ринкової економіки України, розвиток якого у значній мірі залежить від його підтримки як на

державному, так і регіональному рівнях. Ефективний розвиток малих підприємств на селі сприяє розвитку місцевого ринку, збільшенню податкових надходжень до бюджетів сіл та селищ та створенню нових робочих місць, що вирішує проблему безробіття на сільських територіях (табл.1.).

Таблиця 1

Основні показники діяльності малих підприємств за видом економічної діяльності "Сільське господарство, мисливство та надання пов'язаних із ними послуг" в Україні

Показник	Рік						
	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Кількість підприємств, тис. од.	45972	37023	43123	45246	41885	42668	41165
у % до загального показника відповідного виду діяльності	93,7	92,7	93,9	94,6	94,8	95,0	94,9
Кількість зайнятих працівників, тис. осіб	137,6	185	209,5	227,2	208,2	193,8	207,5
у % до загального показника відповідного виду діяльності	22,2	29	32,9	36,8	36,9	36,6	38,0
Обсяг реалізованої продукції, млрд грн	21,87	33,86	48,44	48,06	64,38	116,45	142,40
у % до загального показника відповідного виду діяльності	23,1	28,4	31,1	31,2	31,4	33,3	36,6
Чистий прибуток, млрд грн	2,31	7,48	7,82	4,23	7,02	34,00	35,53
Рентабельність операційної діяльності,%	18,7	26,5	23,1	13,1	19,0	41,9	37,6
Рентабельність усієї діяльності,%	12,0	22,4	17,1	8,3	10,1	32,8	30,3

Джерело: дані Держстату України [1]

Дані таблиці свідчать про зменшення кількості малих підприємств за видом економічної діяльності "Сільське господарство, мисливство та надання пов'язаних із ними послуг" в Україні протягом 2010–2016 років. Проте частка їх у загальній кількості підприємств зростає. Малі підприємства виконують важливу соціальну функцію. Кількість зайнятих працівників у малих підприємствах сільського господарства протягом цього періоду зросла на 50,8% до 207,5 тис. осіб або 38,0% працівників, які працювали у цьому виді діяльності.

За підсумками 2016 р. малими підприємствами було реалізовано 142,4 млрд грн продукції, що становило 36,6% від її загального обсягу. Рівень рентабельності від операційної діяльності склав у 2016 р. 37,6%, а від усієї діяльності малих підприємств – 30,3%.

Досліджуючи моніторинг регуляторного середовища та стан розвитку малого підприємництва в сільській місцевості варто зазначити, що існує чимало проблем щодо розвитку малого підприємництва [2]. Результати досліджень

засвідчили, що на розвиток малих підприємств за видом економічної діяльності "Сільське господарство, мисливство та надання пов'язаних із ними послуг" України більшою мірою впливали загальнонаціональні політичні та економічні процеси. Основними бар'єрами у розвитку малих підприємств є незначний обсяг попиту, нестабільна політична ситуація, а також високий податковий тягар (як величина податків, так і складність їх адміністрування).

Список використаних джерел:

1. Державна служба статистики України [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>.

2. Тимченко О. І. Проблеми та перспективи розвитку малого підприємництва в регіонах України // Ефективна економіка, № 6, 2015 [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=4135>.

ЦІНОВА СИТУАЦІЯ НА РИНКУ СОЇ

*Т.Р. Яремчук, магістр**

**Науковий керівник – Л.Л. Панкратова, кандидат економічних наук, доцент
Національний університет біоресурсів і природокористування України,
м. Київ*

Соя нині, як і в попередні роки, залишається у мейнстрімі вітчизняного агробізнесу завдяки стабільному попиту на світовому ринку та високим реалізаційним цінам. Попри очікування рекордного врожаю у 2018 р. вартість сої залишається на стабільно високому рівні та може надалі зрости з огляду на певну волативність у світі.

Останніми роками виробництво сої стало більш стійким за рахунок удосконалення вітчизняними аграріями технології вирощування, а також використання нових стійкіших та високоврожайних сортів і гібридів. При цьому одним із найбільш значущих трендів за цей період стало зниження рівня ризикованості вирощування сільськогосподарських культур, що оцінюється у відсотках фактично зібраної площі до всієї її посівної.

Як наслідок вищезазначеного, прогнози щодо врожаю сої цього року є більш оптимістичними, адже на відміну від ранніх зернових культур погодні-кліматичні умови для них в цілому склалися порівняно з минулими роками досить сприятливі, ніж можна було очікувати за нинішніх обставин.

В серпні поточного року Україна продала за кордон 17,6 тисяч тонн соєвого шроту. Тоді як в серпні 2017-го цей показник склав 11,7 тисяч тонн. Водночас у липні 2018 експортували більше – 19,6 тисяч тонн.

Якщо в цілому на переробні підприємства у 2017 р. надійшло 4339,9 тис. т соєвих бобів, то сумарний обсяг їх переробки становить майже 878 тис. т, або близько 20,2%. При цьому за 6 місяців 2018 р. надійшло на переробку вже 1368,2 тис. т, тоді як фактично було перероблено 640,6 тис. т, або 46,8%. Тобто частка переробки соєвих бобів порівняно з обсягом їх надходження на підприємства зросла більш ніж вдвічі.

Рис.1. Динаміка цін на сою з травня по листопад 2018 р.

Експерти очікують, що в новому сезоні рівень переробки сої зросте. А експортний потенціал збільшиться в понад два рази. Географія експорту Україною соєвого шроту не змінилася. Як і раніше, третину продукції постачають до країн ЄС, 27% - до Білорусі, 13% - до Грузії та 11% - до Азербайджану.

Торгівля соєвими ф'ючерсами проводиться на Чиказькій товарній біржі через спеціалізовану електронну систему Globex, що є її підрозділом, а також через мережу бірж і клірингових палат для фінансових та товарних ринків. Для торгівлі на біржі доступні два види майбутніх контрактів на соєві боби: стандартний та міні-контракт.

Стандартні ф'ючерсні контракти на соєві боби торгуються під аббревіатурою ZS. Ціна встановлена за 1 бушель соєвих бобів із мінімальним зміною ціни (тік) 0,25 центів США.

Отже, в 2018/19 МР Україна має потенціал збільшити виробництво соєвої олії. В першу чергу, це стане можливо завдяки очікуваному зростанню переробки сої - на 20% до показника минулого року.

Список використаних джерел:

1. Панкратова Л.Л. Огляд ринку зернових і олійних: динаміка і прогноз // «Агромаркет», №10, листопад 2018.
2. LATIFUNDIST.COM. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://latifundist.com/novosti/42230-eksport-soevogo-masla-v-sentyabre-2018-g-vyros-na-25>.

НАУКОВЕ ВИДАННЯ

**«БІРЖОВИЙ РИНОК В УКРАЇНІ: СТАН ТА ВИКЛИКИ
СЬОГОДЕННЯ»**

МАТЕРІАЛИ ВСЕУКРАЇНСЬКОГО СЕМІНАРУ

з нагоди 80-річчя від дня народження

**засновника кафедри біржової діяльності, к.е.н., професора, заслуженого
діяча науки і техніки України**

М.О. Солодкого

(м. Київ, 11 грудня 2018 року)